

## Hojii Ergamootaa

<sup>19</sup> Kanas, Phexros du'a maaliitiin Waa' qayyoo' ulfina kennuuf akka jiru mul'istuf dubbate; dubbii kana bood-dee immoo, "Na duka bu'i" ittiin jedhe\*.

<sup>15</sup> 1:42; *Lug 5:8-10; Mat 16:17; Yoh 13:37*

<sup>16</sup> *Lug 22:37; 1Phe 5:2-4*

<sup>17</sup> 13:38; 16:30; 2:25; *HoE 20:28*

<sup>18</sup> 21:7; *Mat 16:22-23; HoE 21:11; 2Phe 1:14*

<sup>19</sup> 12:33; 13:36; *1Phe 4:16*

### Yesus Waa'ee Bartuu Isa Kaanli

#### Dubbachuun Isaa

<sup>20</sup> Phexros garagalee bartuu isa Yesus in jaallata ture isaan duka uutu dhufu in arge; bartuun kun isa irbaata irratti isatti jedhee, "Gooftaa, eenyu inni dabarsee si kennuuf jedhu?" jedhee gaafatee turte dha\* <sup>21</sup> Phexros yommuu isa arge, Yesusiin, "Gooftaa, inni kun immoo attan ta'a?" jedhee. <sup>22</sup> Yesus immoo, "Hamma ani dhufutti akka inni jiraatuuf yoon barbaade

#### Ittiin Lixa

### 1 Yaa ulfaatna Tewofiosi!

Macaafa koo isa kanaan duraa keessatti, waan Yesus hojjetee fi barsiise hundumaa caafteera\* <sup>2</sup> Kunis immoo jalqaba isaatti kaasee, hamma guyyaa inni ergamoota isaa warra fo'ate hafuura qulluudhaan abboomee, gara waa'qaatti ol fudhatameetti kan ta'ee dha\*.

<sup>1</sup> *Lug 1:1-4*

<sup>2</sup> *Mat 28:19; Mar 16:19; Lug 24:49-51; Yoh 20:21-22*

### Jiraataa Ta'uu Yesusi Fi Abdi

#### Hafuura Qulluun

<sup>3</sup> Yesus du'a isaa booddee immoo jiraataa akka ta'e, deddeebi'ee karaa hin mamsifneen isaaritti of mul'ise; guyyaa afurtaamaa akka isa argan godhe, waa'ee mootummaa Waqayyoo isaaritti is dubbate\* <sup>4</sup> Isaani wajjin uutu jirrus, "Abdi abbaan koo isiniif kenne, isa ani isiniiti hime sana ceega-dhaa malee, Yerusaleemi hin ba'ina!" jedhee isaan abboome\* <sup>5</sup> Itti dabalees, "Yohannis bishaaniin cuuphe, isin garuu guyyaa baay'ee uutu hin turin hafuura qulluudhaan in cuuphanu" jedhee\*.

<sup>3</sup> *Yoh 20:19-30; 1Qor 15:4-8*

<sup>4</sup> 10:41; *Lug 24:49; Yoh 14:16; 15:26*

<sup>5</sup> *Mat 3:11; Mar 1:8; Lug 3:16;*

*Yoh 1:33; HoE 2:4; 11:15-17*

### Yesus Gara Waqaatti Ol

#### Fudhatamuu Isaa

<sup>6</sup> Yeroo walitti qabamanitti erga-moonni, "Yaa gooftaa, si'a kana lraa'eliiif mootummaa deebi'aa fi ree?" jedhanis gaafatan\* <sup>7</sup> Inni immoo, "Yeroo yookis bara abbaan gooftummaa isaatiin dhaabe, beekuun isiniif hin kennanne\* <sup>8</sup> Isin garuu, hafuuri qulluun yommuu isin irra bu'u, humna in godhatu; Yerusaleemitti, Yihudaa hundumaatti, Samaariyaatti, hamma andara lafaatis dhuga-baatu koo in taatu" isaanin jedhe\* <sup>9</sup> Dubbii kana dubbatees, utuma isaan ilaalanii gara waqaatti ol fudhatame; duumessi isa simate, yia isaanii duras in dhokse\* <sup>10</sup> Utuma isaan karaa inni ol ba'e sa-

natti yia hin buqjifatin, kunoo, na-moonni uffata adadii uffatan lama isaan bukke dhaabanii\* <sup>11</sup> "Isin na-moota Galilaa, maaliif dhaabanii waaga keessa ilaala jirtu? Yesus, inni isin biraa gara waqaatti ol fudhatame kun, akkuma amma itti gara waaga dhaquu isaa argitan kanatti immoo, deebi'ee in dhufa" jedhanis\*.

<sup>6</sup> *Mar 13:32*

<sup>7</sup> 5:32; *Mat 28:19; Mar 16:15;*

*Lug 24:47-48; Yoh 15:27*

<sup>8</sup> *Mar 16:19; Lug 24:50-51; Yoh 6:62*

<sup>9</sup> *Lug 24:4*

<sup>10</sup> *Mat 26:64; Lug 21:27; Mul 1:7*

<sup>11</sup> *Mat 26:64; Lug 21:27; Mul 1:7*

### Waa'ee Isa Iddoo Yihudaa Bu'u

<sup>12</sup> Kana booddee ergamoonni gaara ejersatti gara Yerusaleemitti deebi'an; gaarichi mandariha irraa adeemsa guyyaa Sanbaata, kunis akka dhunduma kuma lamma in fagaata ture. <sup>13</sup> Yommuu deebi'an immoo mana isa keessa turan kutaa olaantti galan. Isaanis Phexros, Yohannis, Yaagoob, Indritiyas, Filippos, Toomaas, Bartolomeeos, Maatewos, Yaagoob ilma Allewos, Simoon isa "Hinaaficha" jedhamee beekamee fi Yihudaa ilma Yaagoob turan\* <sup>14</sup> Isaan kun hunduu dubartoota tokkoo wajjin, Maariyaam haadha Yesus, obbo-loota isaa wajjins yaada tokkoon ka-dhaaf of kennanii turan\* <sup>15</sup> Gidduu sana Phexros walga'ii, amantoota akka nama dhibbaa fi digdamaa ta'an keessa dhaabatee, <sup>16</sup> "Obbooota nana, dubbii macaafaa inni hafuuri qulluun du-raan dursee afaan Daaviin waa'ee Yihudaaf dubbate, raawwatameera; in-noo warra Yesusiin qabu dhaqan dura adeemee argisiise\* <sup>17</sup> Inni nuu wajjin lakkaa'amee, hojii kanas nuu wajjin hojjechunnaaf fuula qabatee ture. <sup>18</sup> Namichi kun, hori isa hojii jaf'inaa hojjetee argate sanaa, lafa bitate; ofi isaa mataadhaan kufee tarsa'ee, mar'u-maan isaas bukke guute\* <sup>19</sup> Kunis warra Yerusaleem jiraatan hundumaa biratti beekame, jafichis afaan isaanitti 'Akeidamaa' jedhamee waamame, hiikuun isaas 'Lafa dhiigaa' jechuu dha.

20 Macaafa faarfamaa keessatti,  
‘Qe’een isaa haa onu,  
isa keessa jiraachuufis tokko  
illee hin argamini!’

Akasumas, ‘Hojii inni

geeggeessuuf itti waaname,  
namni kan biraa haa fudhatu’  
kan jedhu caafameera\*.

\*13 Mar 10:2-4; Mar 3:16-19; Luq 6:14-16  
\*14 2:1; Mat 13:55; Luq 24:53

\*16 Far 41:9; Yoh 13:18

\*18 Mat 27:3-8

\*20 Far 69:25; 109:8

21 “Kanaafis yeroo itti Yesus goof-  
taan nu gidduu deddeebi’aa ture hun-  
dumaatti, warra nu wajjin turan kees-  
saa nama tokko nu barbachisa\*.” 22 In-  
nis yeroo cuuphaa Yohannisii jalqabee,  
hamma guyyaa gooftaan itti nu biraa ol  
fudhameetti, nu gidduu kan ture, nuu  
wajjin dhuga-baatu du’aa ka’u isaa  
ta’uun irra jira\* jedhe\*. 23 Achumaan  
namoonni lama magaan isaani dha’a-  
me; isaanis Yoseef isa Baarsaabaas  
yooktis Yosxos jedhamee waamamu,  
akkasumas immoo Maatiyaas isa je-  
dhamu turan.

24 Warri walitti qabaman sun,  
“Gooftaa, garaa namoota hundumaa  
beeknu, isaan kana lamaan keessaa isa  
fo’atte mul’isi!” 25 Hojiidhaaf ergaa  
Yihudaan irraa gargaalee, gara iddoo  
isaaf ta’u dhage kana haa fudhatuuf,  
jedhani kadhatan\*. 26 Yommuu isaan  
lamaaniif muka buufnaan, Maatiyaasiif  
ba’e; inni kana irratti ergamoota kudha  
tokkon sanatti dabalame\*.

\*21 Yoh 15:27

\*22 10:37-41; Mar 3:16; Mar 1:9; 16:19;  
Luq 3:21; 24:51

\*24 15:8; 1Sam 16:7; Luq 16:15

\*25 Far 109:8

\*26 Fak 16:33

## Bu’uu Hafuura Qulqulluu

2 <sup>1</sup> Ayyaanni guyyaa shantammaffaa  
inni “Phenexostee” jedhamee  
beekame yommuu ga’e, hundinuun id-  
doo tokkotti walitti qabamanii turan\*.  
2 Dingaas huursaan waaga irraa akka  
bubbee bubbusutti dhaga’amee, mani-  
cha isaan keessa jiraanis guute. 3 Arraba  
ibiddaa kan fakkaatan isaani mul’a-  
tan, gargar tamsa’anis, wani akka  
arraba ibiddaa kun tokkon tokkon isaa-  
nni irra ta’an. 4 Yommuu hundumatti  
isaanni hafuura qulqulluudhaan guuta-

man; akka hafuuri dhubachuu isaa  
isaaniif kennetti, afaan garaa garaa  
dhubachuu jalqaban\*.

\*1 Lew 23:15-21; Kes 16:9-11

\*4 4:31; 10:44-46; 19:6; Mat 3:11;  
Luq 3:16; Mar 16:17; 1Qor 13:1; 14:1-14

5 Yihudoonni Waagayyoon socaa-  
tan Yersaaleem kan jiraatan, saba irra  
lafa hundumaa keessaa kan dhiifan  
turan. 6 Jarreen kun hundinuun huursaa  
kana yommuu dhaga’an, iddoo kun  
ta’etti dacha’an; warri hafuura qulqul-  
luudhaan guutaman kun afaan tokkon  
tokkon isaaniitiin akka dubbatan dha-  
geenyaa, waan jedhan wallaalan.  
7 Na’anii dinqifatanii, “Warri dubba-  
chaa jiran kan hundinuun Galilota miti  
moo?” jedhani gaafatan\*. 8 Dabala-  
niis, “Tokkon tokkon keenya attamitti  
afaan itti dhalameen isaan dhagee-  
nya? 9 Nuvi warri biyya Phaartee,  
warri Meediyaa, warri Eilaan, nuvi  
namoonni Mesophotaamiyyaa, warri  
Yihudaa, Qaphadooqiyyaa, Phonxosi  
fi Astyaas, 10 nuvi warri Firiigiyaa-  
dhaa fi Phaantihiyyaa, Gibtiidhaa fi  
kuta Liibiyaa keessaa naannoo man-  
dara Qareeneeti, nuvi warri Roomaas  
biyya ilaaluudhaaf kan dhuufte. 11 Nu-  
vi Yihudoonni, amantii warra Yihu-  
dootaa kan fudhamee, nuvi warri  
Qareexisi fi Araaboonni, isaan kun  
hojii Waagayyoo isa dinqisiisaa afaan  
offii keenyaan utuu jajjani in dhagee-  
nya” jedhan. 12 Hundumatti isaanni na’a-  
nni waan godhan wallaalanii, “Kun  
maal ta’uuf jedha?” jedhani wal gag-  
gaafatan. 13 Kaan immoo, “Isaan kun  
daadhii jabaa quufaniiru” jedhani itti  
ga’isan\*.

\*7 1:11; Yoh 7:52

\*13 1Qor 14:19,23

## Lallaba Pheeros

14 Pheeros garuu warra kudha tok-  
koo wajjin dhaabatee, sagalee isaa ol  
fudhatee, namootatti dhubachuutti  
ka’e, “Isin yaa warra Yihudootaa, war-  
ri Yersaaleem jiraatanis hundinuun, mee  
hubadhaa, dubbiin koos isiniif haa  
galu!” 15 Jarreen kun kan maachaa an  
isinni hin fakkaatan, amma ganama,  
yeroomsa sa’anii sadaffaa dhal 16 Inni  
asitti ta’e kun garuu, waan Waagayyoo  
afaan raajicha Yo’e hin dubbatee dha;

17 “Guyyaa gara dhumaatti, akkana  
in ta’a jedha Waagayyoo,  
foon-qabeessa hundumaaf  
hafuura koo nan kenna,  
ilmaan keessanii fi  
inlaloonni keessan  
raajii in dubbatu;  
dargaggoonni keessan mul’ata in  
argu.

maayguddoonni keessanis  
abjuu in abju’au.  
18 Eyyee, guyyoota sanatti  
hojjetoota koo warra dhiitaa fi  
dubarthidhaaf  
hafuura koo nan kenna, raajjis  
in dubbatu.  
19 Wanta dinqisiisaa ol waaga irraa,  
milikkias gad lafa irraa,  
dhiigaa fi ibidda,  
aara lafa gurraachessus nan  
argisiis;

20 guyyaan gooftaa inni guddaani fi  
dinqisiisaan  
utuun hin dhuftin,  
aduuna dukkanatti,  
jiinis dhiigatti in geddaranti;  
21 Maqaa gooftaa kan waamamu  
hundinuun immoo in oola” jedhe\*.

\*17-21 Yoe 2:28-32  
\*21 Rom 10:13

22 “Isin yaa warra Israa’el, dubbi  
kana dhageeffadhaa, Waagayyoo harka  
Yesus nama Naazireet kanaa, hojii  
aangoo isaa, dinqiidhaa fi milikkia  
garaa garaa kan isin beekkan, isin  
gidduutti hojjechuu isaatiin fudhata-  
maa isa godhe”. 23 Namni kun akka  
Waagayyoo dur murtoo godhetti, akka  
yaada isaatis dabarfamee kenname;  
isin immoo harka warra seera Waagay-  
yoo hin eegneetti, muka irratti fannif-  
tannii isa aljeffan\*. 24 Waagayyoo garuu  
hidhaa du’aatti hiite; inni harka du’aa  
jalatti qabamee turru waan hin dandee-  
nyeeff, du’aa isa kaase\*.

25 Daawit waa’ee isaatiif,

“Yeroo hundumaa goofticha  
fuula koo durattan ilaala,  
akka ani hin sochooneffis

inni gara miyaa koo jira;  
26 kanaaf garaan koo gammade,  
arrabiin koos in illichaa;  
foon koos abdii keessa in  
buufata.

27 Lubbuu koo iddoo warra  
du’anitti hin dhiiftu,

dhumaaf kees tortoratti  
dabarste hin kennitu\*.  
28 Karaa gara jireenyaa geessus  
na barsiifetee;  
anaa wajjin jiraachuu keejin  
garaa koo gammachuudhaan in  
guutaa in jedha\*.

\*22 Yoh 3:2

\*23 Mar 27:35; Mar 15:24; Luq 23:33;

Yoh 19:18; Hoe 3:15; 4:28

\*24 Mar 28:5,6; Mar 16:6; Luq 24:5

\*25-28 Far 16:8-11

\*27 13:35

29 “Yaa obboleota ko, waa’ee Daa-  
wit abaa’biliti keenyaa mul’annatti isinni  
himnu nan jaalladha; inni du’etta aw-  
waaneeras, awraalli isas hamma  
har’aati iyyuu nu birra jira\*.” 30 Inni  
raajii ture, Waagayyoo saayii isaa kees-  
saa tokko teessoo mootummaa isaa irra  
akka teessisuuf, kakuudhaan akka isa  
abdachiise in beeke\*.

31 Kanaaf duraan dursee argee,  
waa’ee du’aa ka’uu  
Kristosiif,  
‘Inni iddoo warra du’annitti hin  
dhiifame,  
foon isaas tortoratti hin  
kenname’  
jedhee raajii dubbate\*.

32 Yesus kana, Waagayyoo du’aa kaa-  
seera; nus hundumatti keenya isa kanaaf  
dhuga-baatuun dha.  
33 Inni gara miyaa Waagayyoo abbaatti  
ol fudhamee, hafuura qulqulluu isaa  
abdachifamee ture abbaa biraa fuu-  
dhnee erge; kan isin amma argitanii fi  
dhageessan kun isa\*.

34 Daawit offii isaa gara waagaatti  
ol hin baane, haa ta’u  
iyyuu malee,  
‘Gooftichi gooftaa kootiin gara  
miyaa koo ta’i’  
jedhee dubbateera\*.

35 Eegaa Waagayyoo, Yesus isa isin  
muka irratti fannifan kana gooftaa-  
dhaa fi Masihii akka godhe, Is-  
raa’eljoonni hundinuun utuu hin ma-  
min haa beekan!” jedhe\*.

\*29 1Mot 2:10; Hoe 13:36

\*30 Far 132:11; 2Sam 7:12,13

\*31 Far 16:10

\*33 Yoh 12:32; 14:26

\*34-35 Far 110:1; Mat 22:44; 1Br 1:13

\*36 3:31; Filip 2:11



taatan\*, 9 amma gochaa gaarii namicha naafa ture kanaaf godhameef, akka inni itti fayyeessis in gaafatama erga ta'ee, 10 namichi amma fayyaa ta'ee isin dura dhaabatu kun, maqaa Yesus Kristos nama Naazireethin akka fayye, isin bundumti keessan beekaa! Namoonni Israa'el hundinuus kana haa beekan. Isin Yesusin in fannifatan, in ajjeefanis; Waagayyo garuu warra du'an keessaa isa kaase\*.

11 Inni kun dhagicha, isa isin watti ijaartuun tuffatan,

inni garuu dhagaa mataa golee qajeelchu ta'ee\*.

12 Fayyimis Yesus Kristos duwwa-dhaan malee, kan biraatiin tokko illee hin jiru, maqaan kan bira, ittiin fayyuum kan nuuf ta'u, waaga jalaa ilmaan namootaaf hin kennanne" jedhe.

\*7 Luq 20:1-2

\*8 Luq 12:1-12, HoE 6:3,5; 7:55; 9:17; 13:9

\*10 3:6,15-16

\*11 For 118:22; Luq 20:17

13 Warri yaa'ii sanaas Phexrosii fi Yohannis ija jabinaan akka dubbatan yommuu caqasan, barumsa dheeraa akka hin qabne, kan hin beekamne akka ta'an hubatanii, in dinqifatan, haa ta'u iyyuu malee, jarreen kun Yesusi wajjin akka turan isaanif gale. 14 Namichi inni fayye sunis, Phexrosii fi Yohannis wajjin utuu dhaabatu arganii, akka itti isaan hameessan dhaban. 15 Kanaafis yaa'ii keessaa akka gad ba'an isaan abbootaanii, wali wajjin mari'achuutti ka'an. 16 "Milikkinni beekamaan jarreen kanaan akka argisiifame, namoota Yernaaleem jiraatan hunduma biratti beekamaa dha, nus immoo "Kun soba" jechuu hin dandeeyu; jarreen kana maal goonu ree?" 17 Kun biyya keessatti ba'ee akka hin odeeffamne, maqaa kanaanis deebi'ani nama tokkotti illee akka hin dubbameef, kottaa jabeessine isaan doorsthaa" jedhanii wali galan.

\*16 Yoh 11:47; HoE 3:8-10

18 Kana booddee ol isaan waamannii, maqaa Yesusiin raawwatanii akka hin dubbamee fi akka hin barsiifne, isaan abbootaan\* 19 Phexrosii fi Yohannis isaanif deebi'anii, "Kan Waagayyoo dhaga'uu irra, kan keessan

dhaga'uuu Waagayyoo duratti qajeelaa yoo ta'e, isinumti faradaa\*! 20 Nuyi garuu ofii keenyaas kan arginee fi kan dhageenye himu dhiisuu hin dandeenyu" jedhan\*! 21 Yaa'ichi itumma caalchise isaan doorisee, gad isaan dhiise; namoonni bundumti dinqii isa godhameef Waagayyooof hooqubaa waan dhi'eesaniif, ergamoota sana adabudhaaf karaa dhaabee ture. 22 Namichi inni dinqiin fayyinaa godhameef sun immoo, nama waggaa afurtama garaarra ture.

\*18 5:28,40

\*19 5:29

\*20 22:15; Luq 10:23-24; 1Qor 9:16; 1Yoh 1:1-3

#### Amantoonni Ija Jabina

Argachuudhaaf Kadhachuu Isaanii

23 Phexrosii fi Yohannis akkuma gad dhiifamanii, gara jara isaanitti deebi'anii, lubbooni warri angafooni, maanguddoonnis waan ittiin jedhan isaaniti himan. 24 Isaan yommuu kana dhaga'an, hundumti isaanii erga takkaa sagalee isaanii ol fudhatanii, Waagayyoon kadhachanii, "Goofaa guddaa, si'i waagaa fi lafa, galaanaa, isaan kana keessa kan jiran hundumaas kan uume". 25 Hafuura qulqulluudhaan afaan naa'oo kee Daawit abaahili keenyaan, Warri saba Waagayyoo hin ta'in maalif ori'u?

Sabni hundinuus hamaa

gochuudhaaf

maalif akkasumaan dhama'u?

Mootoonni biyya lafaa lolaa

ka'an,

goofichaa fi Masilii isaati

bu'udhaaf

gurguddoonni garee

waamatan jette\*.

27 "Eyyee, dhuguma mandaruma kanatti iyyuu, Herodisii fi Phonxos Philaaxos, warra saba Waagayyoo hin ta'ini fi namoota Israa'elii wajjin, hojjetas kee isa qulqulluu, Yesus isa ati isa dhibe irratti, wali galan". 28 Kanaa inni humna keessatti fi yaada keessin, akka ta'uuf kan ati dur murtoo goote, raawwatan\*. 29 Ammas yaa goofaa, doorisaa isaanii ilaali, hojjetoonni kee sodaa malee dubbii kee akka dubbatanii, ija jabummaa kenniif\*! 30 Maqaa Yesus hojjetas kee isa qulqulluufin

dhukkubsatoota fayyisuudhaaf, milikkita fi dinqii garaa garaas gochuudhaaf, barka kee dirirsii" jedhan. 21 Isaan kadhata afaanii fixuunii fi iddoon isaan itti walitti qabaman socho'um, wal faana ta'e. Hundumti isaanis hafuura qulqulluudhaan guutamani, dubbii Waagayyoo ija jabummaadhaan dubbachaa turan\*.

\*24 Bar 20:11; Neh 9:6; For 146:6

\*25-26 For 2:1-2

\*27 Mar 27:1-2; Mar 15:1; Luq 23:1,7-12; Yoh 18:28-29

\*28 2:23

\*29 Efe 6:19

\*31 16:25-26; 13:52

#### Qabeenyi Amantoootaa

Kan Wali Ta'u Isa

32 Namoonni amaan hundinuu, warra garaa tokkoo fi yaada tokkoo turan. Isaan keessaa tokko illee qabeenya, ofii gaba turan kan koo fi hin jenne; qabeenyi isaanii bundumti kan wali isaanii ture\*. 33 Ergamoonnis humna guddaa argisiisuudhaan, du'aa ka'uu goofaa Yesus dhagaa ba'an; ayyaana guddas qabu turan. 34 Homtuu isaan keessaa waa dhaabee hin rakkanne, lafa yookis mana warri qaban hundinuu, gurgurani horii isaa fidan. 35 Horii isaan fidani ergamootatti kennan sunis, adduma addaaf akka isa barbaachiseetti in hirma ture\*. 36 Warra Leewii Keessaa, namni Yoseef jedhamu Ophrositi kan dhalate tokko ture; ergamoonni kanaa jechuunis "Ilma jajaabessu" jechu dha\*. 37 Namichi kun araddaa qabu gurguree, horii isaa fidee ergamootatti kenne.

\*32 2:44-45; Yoh 17:21-22

\*33 2:47; 4:2

\*34-35 2:45; Luq 12:33; HoE 5:2; 2Qor 8:14

\*36 11:22,24; 13:2; 15:39

#### Anaaniyaasii Fi Saifiraa

5 Namichi Anaaniyaas jedhamu tokko ture; inni haadha manaa isaa Saifiraa wajjin wali galaa, lafa qaban tokko gurgurate. 2 Horicha irraa garuu dhokfatee, gar tokko fidee ergamootatti kenne; kanas immoo marce haadha manaa isaatiiin waan godheef, isheen gaarii gootee beekti ture\*. 3 Phexros yommuu, "Anaaniyaas, akka ati hafuu

ra qulqulluu sobduuf, horii araddaa kee itti gurguree keessas akka dhokfatuuuf, maalif Seexanii yaada garaa kee keessa guute\*? 4 Qabeenyi kee kun utuu ati hin gurgurin kan kee ture, erga gurgurtees horichi harka kee keessa jira mihi ree? Attamitti garaa kee keessatti kana malte ree? Atti namoota sobde mihi, Waagayyoo sobde malee" jedheen. 5 Anaaniyaas dubbii kana yommuu dhaga'e, lafa dha'ee du'e; warri kana dhaga'an bundinuu, guddaa sodaatan\*. 6 Dargaggoonni immoo dhuufani reeffa isaa kafatanii, geessani awwaalanis\*.

\*2 4:34-35,37

\*3 Luq 22:3; Yoh 13:2; 8:44

\*5 1:11; 19:17

\*6 Luq 10:4-5

7 Akka sa'aati sadii kan ga'u turte haati manaa isaa, waan abbaan manaa ishee ta'e utuu hin beekin dhufte. 8 Phexros immoo, "Araddaa keessan dhuguma baama kanatti gurgurani? Anatti himi!" jedhe; isheenis, "Eyyee, nuyi hamaasumatti gurgure" jedheen. 9 Phexros garuu, "Hafuura goofaa qorruudhaaf, kan isin wali galan kan maali? Warri abbaa manaa kee awwaalan kunoo, amma balbala dura jiru, sis immoo gad si baasu!" ittiin jedhe. 10 Isheenis yommuuma miilla isaa jalatti lafa dhokfatee duute; dargaggoonni sun ol galanii akka duute yommuu argan, gad baasani abbaa manaa ishee bukkeetti ishee awwaalan. 11 Waldaan amanootaa guutummaatti, warri kana dhaga'an hundinuus guddaa sodaatan.

#### Milikkita Fi Dinqii Garaa Garaa

12 Yommuu milikkinni fi dinqiin baay'een harka ergamootaatiin saba sana gidduutti in hojjetama ture, amantoonni bundinuus gadaafao So-lomoonitti wal ga'u turan\*. 13 Warra kaan keessaa garu namni tokko illee dhiima isaanii keessa lixuudhaaf ija hin jabaanne, saba durattis maqaa gaarii qabu turan. 14 Kana hundummaa irrattis warri goofaati amanian, dhiromnis dubartoonnis, itumaa baay'a-tan\*. 15 Dhukkubsatoota baay'ee iyyuu, yommuu Phexros karaa sana irra darbu gaaddidduun isaa isaan keessaa tokko tokko irra illee baa buufatuuf

sireedhaan, muka wasaasatiinis fida-nii karaa irra in ka'u\*. 16 Mandaroota naannaa Yerusaleemiis namoonni daanuun dhukkubsatootaa fi warra ba-fuuronni hamoonni rakksaan fidanii in dhufu; warri geeffaman hundinuus in fayifamu turan\*.

\*12 2:43; 4:30; 6:8; 14:3; 15:12; 3:11; Yoh 10:43  
\*14 2:41-47; 4:4; 6:7; 21:20  
\*15 19:11-12; Mar 6:56  
\*16 8:7; Mar 16:17-18

### Ar'atamanu Ergamootaa

17 Angafni lubootaa garuu garee Sa-dugootaa keessaa warra isa gargaaranii wajjin, hinaffaan isaan keessa guuttee, isaan irratti ka'an\*, 18 ergamoota qaba-nii mana hidhaati galban\*. 19 Erga-man Waagayyoo gooftaa garuu halkan balbaloota mana hidhaa sana bance, isaan dura bu'ee, fuudhee ba'ee\*, 20 "Dhaqaatii manaa qulqullummaa kees-satti waa'ee dubbii jireenyaa isa haaraa kana hundumaa, sabatti humaa!" isaa-niin jedhee\*. 21 Isaan dubbii kana fudha-tanii, akkuma hari'een mana qulqullum-maatti ol galanii barsiisan.

Angafni lubootaa warra isa gargaaranii wajjin dhuftee, yaa'ii maanguddoota jiyoollae Israa'el walitti waamee, erga-moota warra hidhaman sana fihisiti-suudhaaf gara mana hidhaa sanatti erga. 22 Warri ergaman dhufanii mana hidhaa sana keessaa isaan dhabnaan, deebi'anii warra isaan ergetti himan. 23 "Manni hidhaa karaa hundumaa ak-kuma jabaatee cufametti jira, warri eeganis balbala hundumaa dura dhaa-batanii jiru; yeroo nuu'i manicha banne garuu, nama tokko illee keessatti hin argine" jedhan.

\*17 4:1, 6  
\*18 4:3  
\*19 12:7-10  
\*20 Yoh 6:68; Filip 2:16

24 Dura buutuu cegduu mana qul-qullummaa, luboonni warri angafoon-nis kana dhaqa'anii, maal ta'an laata jeehuu irraa kan ka'e waan godhan wallaalan. 25 Ergasii namni tokko dhu-fee, "Namoonni isin mana hidhaatti galchitan kun, kunoo, mana qulqul-lummaa keessatti, saba barsiisaa jiru" jedhee isaanitti hima. 26 Yommuus du-

ra-buutuun cegduu mana qulqullum-maa, namoota isaa wajjin dhaqee gara yaa'ichaatti isaan fide; garuu sabni dhagaadhaan nu rukuta jedhani waan sodaatanii, hammaa isaan irratti hin hojjenne.

27 Ergamoota sana fidanii yaa'ii sana dura dhaabachiisan. Angafni lu-bootaas gaaffiidhaan isaan gorse, 28 "Nuui maqaa kanaan akka hin bar-siifne cumsinee isin abboonmeera, isin garuu kunoo, barsiisa keessaniin Yeru-saalemin wajjin geesaniitti; akkasu-mas dhiiga namicha kanaa nu irratti fiduu yaaddu" jedhan\*. 29 Phexrosii fi ergamoonni warri kaan garuu deebi-sanii, "Nuui namaaf abboonnamu irra, Waagayyoo abboonnamu nu irra jira". 30 Waagayyoo abboota keenyaa, Yesuusin, isa isin mukatti fannitani ajjeethan, du'aa kaasera\*. 31 Waagay-yo geddaannaa yaada garaatii fi dhi-fannuu cubbuu Israa'elif kennuudhaaf, abboonmaa fayyisaa godhee gara mirga isaatti ol isa fuudheera\*. 32 Nu immoo dubbii kana hundumaaf dhuga-beatu-dha, hafuuri qulqulluun, inni Waagay-yo warra isaaf abboonmaniif keenes, akkasuma dhugaa in ba'a" jedhan\*.

\*28 4:18; Mat 27:25

\*29 4:19

\*30 3:15; 4:10; 10:39-40

\*31 2:33; 3:6, 38; Luq 22:69; 24:47

\*32 1:8; 3:15; Luq 24:48; Yoh 15:27

33 Warri yaa'ii ta'an kana dha-ga'anii, garaan isaanti waan gubateef, ergamoota ajjesuudhaaf barbaadan\*.

34 Isaan keessaa Farisiichi, barsiisaa seeraas kan ture, maqaan isaa Gamaa-li'el kan jedhamu, saba hundumaa burattis kan ulfaate ka'ee, ergamoonni sun yeroo xinnoodhaaf ala akka turisi-faman abboome\*. 35 Warra yaa'itiin immoo, "Yaa namoota Israa'el, waan jarteen kana irratti hojjechuuf jettan keessatti of ceggabhaa! 36 Kanaan du-ra Toyidaas ka'ee, ani nama jabaa dha ofiin jennaan, akka namoota dhibba afurii kan ta'an duukaa bu'an; garuu inni in ajjeefame, warri yaada isaa duukaa harkifamanis in badan, ka'i isaas homaatu hin galle". 37 Akkasu-mas Yihudaan namichi Galila'a, bara lakkooba sabaa ka'ee, namoota baay'ee wallaachisee of duukaa

buusee ture; innis immoo harka na-maatti duunaan, warri duuka-buutu isaatiis in bittimmaa'an\*. 38 Akkasu-ma jara ammaa kana irrattis waan tokko illee hamaa akka hin goone isinitan hima; isaan gad dhiisa! Akeeka kanaa fi hojii isaa namatu yaadee qopheesse yoo ta'ee, baduuf jira. 39 Waagayyoo biraa yoo dhufe garuu, jara kana ballessu hin dan-geessan; ofi keessatti iyyuu immoo Waagayyoon utuu joltanii akka hin arganne isinan yaadachiisa" ittiin jennaan, yaa'ichi gorsa Gamaali'el dhaqa'ee\*. 40 Kana irratti warri yaa'ii ta'an ergamoota ol waamaniif reeba-nii, maqaa Yesuusin akka hin dubbar-nes dhowwanii, gad isaan dhiisan\*.

41 Ergamoonni yommuus, ulfinni maqaa kanaaf salphaachuu waan isaaniif ta'eeff, gammadaa yaa'icha biraa gad ba'an\*. 42 Ergamoonni guyyuma guyyaatti mana qulqullummaatti, mana manattis, barsiisuudhaaf Yesus, Ma-siilii akka ta'e misraachoo himuutti gargar hin kunne\*.

\*33 7:54

\*34 22:3; 4:15

\*36 21:38

\*37 Luq 2:2; 13:1-2

\*39 25en 13:12

\*40 4:18

\*41 Luq 6:22-23; 1Phe 4:13

\*42 2:46; 17:3; 18:5, 28

### Gargaaronni Torban Ro'annu Isaanii

61 Bara sana lakkoobsi warra Yesu-siiti amanani baay'atee, Yihudoonni warri afaan Griikii dubbatan warra afaan Yihudootea dubbatan ir-ratti guunguman; kun immoo haar-dhoitiin biyyeessaa isaanii gargaarsa guyyaa guyyaatti in argan kan turan, waan dagdamaniif ta'ee\*. 2 Yommuus warri kudha lamaanuutuu tuta amanoo-taa walitti waamani, "Nuui socra jara kanaaf kurkuruudhaaf jennee, dubbii Waagayyoo lallebuutti huriisuu nuuf hin ta'u. 3 Yaa obboolootaa, namoota hojii kana itti kenninu torba, warra maqaa gaarii qaban, warra ha-fuuri qulqulluunii fi ogummaan keessa guute, of keessaa barbaadaa\*! 4 Nuui garuu kadhattaa fi lallaba dub-bii Waagayyoo ergamuutti in qaban-na" jedhani yaadachiisan\*. 5 Tuuti

sun guutummaatti dubbii ergamoonni dhi'eesan jaallani, Isxifaanos kan jedhamu amanii isaatti jabaa kan ta'ee fi hafuuri qulqulluun kan kees-sa guute, dhi'eesan; akkasumas Fi-lipposii fi Phokorosin, Niqaanootaa-dhaa fi Ximoonaa, Pharmenaa, Niqo-laawosin nama biyya Anokkiyaa isa amanii warra Yihudootea fudhaate tures\*. 6 Isaan kana hundumaa erga-moota dura dhaabachiisan; ergamoon-ni yommuus Waagayyoon kadhattanii, harka isaanii mataa tokkon tokkon isaanii irra ka'an\*.

\*1 2:45; 4:35

\*3 6:10; 16:1-2; 1Xim 3:7-10

\*4 2:42; Luq 1:2

\*5 11:24; 8:5; 21:8

\*6 1:23-24; 13:3; 1Xim 4:14; 5:22

7 Dubbiin Waagayyoo itti fufee bal'achaa, baay'inni amanoota Yeru-saaleemitti argamaniis ituma dabalamaa adamee; luboota keessas baay'een amanicha fudhatan\*.

\*7 12:24; 19:20

### Qabannu Isxifaanos

8 Isxifaanos ayyaanaa fi humna Waagayyootiin guuttee, dinqidhaa fi mulikta gurguddaa namoota kees-satti argisise. 9 Yommuus jarteen Qa-reeneeti fi Iskidiitiyaa tokko, warra "Mana sagdaa warra hurrii ba'ani" jedhamu tokkoo wajjin akkasumas biyya Qiliqyaatii fi Asiyaatii kan dhufan tokko ka'ani Isxifaanositti falmu. 10 Haa ta'u iyyuu malce, ogummaa fi hafuura isa Isxifaanos ittiin dubbateen mormuu hin dandee-nye\*. 11 Kanaafis, "Musce fi Waagay-yoon utuu arrabsuu isa dhaqeenyeer-ra" akka jedhanii namoota itti kaas-sa\*. 12 Isaan akkasitti namootaa fi maanguddoota, barsiisota seeraas isatti aarsanii, Isxifaanosin qabattanii, barsiisanii yaa'iti dhi'eesan\*. 13 Na-moota sobhaan isa irratti dhugaa ba'uuf jedhams fida; warri sobbuun kun immoo, "Nanni kun yeroo hundumaa iddoo qulqullaa'aa kanaa fi seera Mu-seetiin mormu hin dhiisu". 14 Yesus leessuuf, wanta amala ta'ee isa Muscen nutti dabarses geddaruu fi jidhee utuu inni dubbatu dhaqeenyeera" jedhan\*. 15 Yaa'icha keessa kan turan

hundinuu fajajaniis Isxiifanosin yommuu ilaalan, fuulli isaa akka fuulla ergamaa Waagayyoo ta'ee argan\*.

\*10 6:3; Luq 21:15

\*11 Mar 26:59-66; Mar 14:55-58

\*12 Mar 10:17

\*13 7:48-49; 21:28

\*14 21:21; Mar 24:2; 26:61

\*15 Mar 13:43

### Deebii Isxiifanos

Yaa'ii Duratti Kenne

7 <sup>1</sup> Angafni lubootaa yommuu, "Kun dhugumaan akkasii?" jedhee Isxiifanosin in gaafate. <sup>2</sup> Isxiifanos immoo deebisee, "Obboleotaa fi abboota nana, na dhiageeffadhaa! Abrahamaa abbaan keeyya Kaaraan dhagee utuu hin ta'iin, utuma inni Mesophotazamiyaa jiruu, Waagayyo ulfina gooftummaa isaatiin itti mul'atee." <sup>3</sup> Biyya kee keessaa laammii kee keessaa ba'itti, gara biyya aani si argisutuu dhaqii? ittiin jedhe\*.

<sup>4</sup> Kana irratti biyya Kaldootaa dhiisee, ba'ee biyya Kaaraan ta'e. Erga abbaan isaa du'ee immoo Waagayyo achii isa baasee, gara biyya isin amma keessa jiraatanii isa dabarse\*. <sup>5</sup> Waagayyo eegaa Abrahamaaif lafa faana tokkitti illee dhuunfaa hin kennineef, garuu Abrahamaa yeroo sanatti dhalaa yoo qabaachuu dhaabate iyyuu. <sup>7</sup> Lafa kana siif, si booddees dhalaa dhalaa keetiif nan kenna' jedhee abdachiise\*. <sup>8</sup> Waagayyo waa'ee kanaaif Abrahamaa, 'ijjoolleen ijoollee keeti biyya ornaatti galaa in ta'u, achittis garbummaatti waggaa dhibba afuriif in cunqurfamu. <sup>7</sup> Ani

immoo saba warra isaan garbummaatti hojjechifatu sanatti nan farada; kana booddees isaan biyya sanaa ba'ani, iddoo kanatti anaaf in sagadu' jedhee ture\*. <sup>8</sup> Waagayyo yeroo sanatti milik-kita wali galteetti, kakuu dhiagna-qabaa Abrahamaaif kenne. Kanaafis Abrahamaa ilma isaa Yisibaqin, dhalatee guyyaa saddeettafaatti dhiagna qabe; Yisibaqis ilma isaa Yaagooibif, Yaagooibis ilma isaa kudha lamaa, warra abboota gosa sanaa ta'aniif akkasuma godhe\*.

\*2 22:11; Uma 11:31—12:1

\*3 Uma 12:1

\*4 Uma 12:4-5; 13:7

\*5 Uma 12:7; 13:15; 15:18; 17:8

\*6-7 Uma 15:13-14; Bau 3:12

\*8 Uma 17:10-14; 21:2-4; 23:26; 29:31—35:18

9 "Warri abboota gosaa ta'an sum, Yoseefitti biinafaani gara biyya Gibxiitti isa guruguruu. Waagayyo garuu isaa wajjin ture\*." <sup>10</sup> Rakkina isaa hundumaa keessaa isa colhee fuula Fara'oon mootii Gibxi duranis simboodhaa fi ogummaa kenneefi mootichi immoo bulchaa biyya Gibxi fi abbootama qabeenya mana isaa hundumaa isa godhate. <sup>11</sup> Bana sanatti biyya Gibxi hundumaa fi Kana'aa irratti beellii fi rakkina ni guddaan in bu'e; abbootni keenyas waan nyaatan argachu hin dandeenye\*. <sup>12</sup> Garuu Yaagooib biyya Gibxi midhaan akka jiru dhaga'ee, yeroo jalqabaa abboota keenyaa erga\*. <sup>13</sup> Ala laamfaatti garuu Yoseef obboleota isaatti of mul'ise, horteen Yoseef, Fara'oon mooticha duratti beekaman\*.

<sup>14</sup> Kana booddees Yoseef itti erga, Yaagooib fi firrota isaa warra hafan lubbuu torbaatanii shan wamamsa\*. <sup>15</sup> Akkasitti Yaagooib biyya Gibxiitti gad bu'ee achitti in du'ee, abbootni keenyas akkasuma achitti in du'an\*. <sup>16</sup> Lafteewwan isaanis Shekenitti geffaman, achitti iddoo Abrahamaa, ijoollee Ha-moor nama biyya Sheken irraa, meeti-dhaan bi'ee turetti in awwalaman\*.

\*9 Uma 37:11, 28; 39:2-21

\*10 Uma 41:37-44; Far 105:21

\*11 Uma 41:34; 42:3

\*12 Uma 42:1-2

\*13 Uma 45:1, 16

\*14 Uma 45:9-11, 17-19; 46:27

\*15 Uma 46:1-7; 49:33; Bau 1:6

\*16 Uma 23:2-20; 33:19; 50:7-13; Iya 24:32

17 "Yeroon abdi Waagayyo Abrahamaaif kenne dhi'aachaa adeemnaan, sabni keenyaa biyya Gibxiitti guddatee, lakkoobsaanis baay'atee ture. <sup>18</sup> Kun immoo haama mootiin Yoseefin hin beekne baaraan tokko ke'e, biyya Gibxiitti mo'etti ta'e\*." <sup>19</sup> Inni sanyii keenyaa haaxxummaadhaan qabbe, daa'i-moonni isaanis akka hin jiraaneef, bakkeetti akka gatan abboota keenyaa rakkise\*. <sup>20</sup> Bana sanatti Musseen dhalate. Inni mucaa Waagayyo itti gammadu ture; bamma ji'a sadiittis mana abbaa isaa keessatti in eegama ture\*." <sup>21</sup> Yeroo bakkeetti baafanetti immoo intalli Fara'oon isa fudhatee, akka ilma isheetti isa guddife\*. <sup>22</sup> Musseen ogummaa warra Gibxi hundumaa barsiifame;

offi isaanis dubbitti bojjittis nama danda'aa ture.

\*17-18 Bau 1:7-8

\*19 Bau 1:10-11, 22

\*20 Bau 2:2; Ibr 11:23

\*21 Bau 2:3-10

23 "Nama waggaa afurtamaa yommu ta'e, akka obboleonni isaa namoonni Israa'el itti jiraatan ilaaludhaaf, yaadni garaa isaa keessaa ka'e. <sup>24</sup> Yeroo sanatti namni tokko, harka namicha Gibxiitti utuu midhamuu arga'e, isa midhame sana namicha barkaa baasudhaaf gara isaa goree, namicha Gibxi sana rukutee ajjeese\*.

<sup>25</sup> Innoo, Waagayyo harka isaatiin fuurii akka isaanif kennu, obboleonni isaa waan isa hubatan, se'ee ture, isaan garuu bin hubanne. <sup>26</sup> Boruma taas utuu isaan wali isaanii wal qoccolanii, Musseen itti dhuuf, 'Jara nana, isinoo obboleotaa, maaliif waliitti darbituu?' jechuudhaan isaan araarsuu barbaade. <sup>27</sup> Namichi inni hiriyyaa isaati darbe sun garuu, of irraa achi isa darbatee, 'Nu irratti immoo eenyutu seerrattuu dhaa fi abbaa firidii si godhe? <sup>28</sup> Akka kaleessa namicha Gibxi sana rukutee ajjeette, anas ajjeesuu kajjeette? ittiin jedhe\*." <sup>29</sup> Dubbi kana irratti Musseen dhagee, biyya Miidiyaanitti galaa ta'ee jiratee, achitti ilmaan lama in godhate\*.

\*23-24 Bau 2:11-12

\*26-28 Bau 2:13-14; Luq 12:14; HoE 7:35

\*29 Bau 2:15, 21-22; 18:3-4

30 "Waggaa afurtama booddees kunoo, lafa onaa gaara Siinaatti, huuxxii qoraattii akka ibiddaa boba'u tokko keessatti, ergamaan Waagayyoo Musseetti in mul'ate. <sup>31</sup> Musseen yommuu isa arge mul'ata kana dinqufatee, ilaaluufis itti dhi'atee, sagalee gooftaa dhaga'e. <sup>32</sup> Waagayyo anal Kana abboota keeti, Waagayyo isa kan Abrahamaa, kan Yisibaq, kan Yaagooibis ittiin jedhe. Musseen in rom'e, gara isaa ilaaluufis ifa bin jabaanne. <sup>33</sup> Gooftichi yommuu, 'Taddoon ati dhaabbatu kun lafa qulqullaa'aa waan ta'ee, kopbee miilla keeti baasi! <sup>34</sup> Ani miidhama saba kee warra Gibxi jirani argera, aadaa isaanii dhaaga'era, isaan furuudhaafis gad bu'e'era, ammas kottu gara Gibxiitti

sin erga' ittiin jedhe\*. <sup>35</sup> Musseen kun, isuma isaan gananii, 'Eenyutu seerrattuu dhaa fi abbaa firidii si godhe?' ittiin jedhaani dhe; Waagayyo harka ergamaa isaa isa huuxxicha qoraattii keessatti itti mul'ateetti, akka seerrattutti akka furuttis isa ergera\*.

<sup>36</sup> Inni kun biyya Gibxiitti isaan baase. Gibxiidhaa yeroo baasetti, galaana Ertiiraatti, waggaa afurtama yeroo lafa duwaan keessa isaan geggeessetti dinqiidhaa fi milikita godhe\*. <sup>37</sup> Musseen inni namoota Israa'eliin, 'Waagayyo anaana akkuma kaase, obboleota keessaa keessaa raajii tokko isiniif in kaase' jedhe isuma kana\*. <sup>38</sup> Ergamaa Waagayyoo isa gaara Siinaa irratti isati dubbate sanaaf, abboota keenyaa warra lafa duwaatti walitti qabaman gidduu kan dhaabate, isuma kana, isumatus dubbii jiraataa nutti kennuudhaaf fudhate\*.

\*30-34 Bau 3:1-10

\*35 Bau 2:14; 3:2

\*36 Bau 7:5; 14:21; Lak 14:33

\*37 3:22; Kes 18:15, 18

\*38 7:53; Bau 19:1—20:17; Kes 5:1-33; 9:10

39 "Abbootni keenyaa garuu Musseef abbootamnuu hin jaallanne, of irraa isaa darbaatanii yaadahan gara Gibxiitti deebi'an\*. <sup>40</sup> Isaan yommuu Aarooniin, 'Ka'ii, waagayyoli dursa-buutuu nuuf ta'an nuuf tolechi! Musseen inni biyya Gibxiitti nu baase silaa, waan inni ta'e hin beekan' jedhan\*.

<sup>41</sup> Isaan yeroo sanatti waan akka jabbii tolanii, waagayyicha tolfame sanaafis aarsaa dhi'eessan; ulfina boji harka isaanii kanas in ayyaaneffatan\*. <sup>42</sup> Waagayyo garuu isaan irraa garagalee, ujjoota waaga keessatti akka sagadaniif dabarsee isaan kenne. Macaafa raajotaa keessatti akkuma caafame,

'Yaa namoota Israa'el, waggaa afurtama lafa duwaa sana keessatti

borii qalmaa fi aarsaa anaaf dhi'eessaniituu moo ree? itraa bojjatamee fi

<sup>43</sup> Isinoo godoo Molok isa uffata bifa ujjii waagayyicha:- Reftaan jedhamu baatan; isin isaaniiif sagaduudhaaf

waagayyoliin tolfaman  
hojjetattan;

anis immoo isin baasee,

biyya Baabilon irra fagaatutti  
isiin nan dabarsa jedhe\*.

\*39 Lak 14:3

\*40 Ban 32:1-23

\*41 Ban 32:2-6

\*42-43 Amo 5:25-27

44 "Abboonni keenya lafa duwwaa sana keessatti 'Godoo dhaaba' of biraa qabu turan, godoon sunis akka isa Waagayyo Musceeti argisisee, 'Akka-sitti qopheessi' ittiin jedhetti, kan hoj-jetame ture\* 45 Abboonni keenya warri isaan booddees godicha fudhatanii, Iyaasuudhaa wajjin biyya saba warra Waagayyo isaan duraa oofee baaseetti galan; godichis hamma bara Daawritti isaan gidduu ture\* 46 Daawri yommuus Waagayyo durati ayyaana argatee, Waagayyo isa kan Yaagoo biif mana ijaaruudhaaf gaafate\* 47 Waagayyoo mana kan ijaare garuu Solomoon ture\*.

\*44 Ban 23:9,40

\*45 Iba 3:14-17

\*46 2Sam 7:1-6; 1Sen 17:1-14; Far 132:5

\*47 1Mor 6:1-38; 2Sen 3:1-17

48 "Waagayyo inni hundumaa ga-rarraa jiru immoo, manneen harka na-mootaatiin hojjetaman keessa hin jiraa-tu. Raajichi akkuma jedhu iyyuu, 49 Baatiin waagaa teessoo koo ti, laftis-eijeta miilla kooti ti. Mana attamii anaaf ijaantu ree? Yookiis iddoon bo-qonnaa kooti isa kan? 50 Isaan kana hundumaas harka kootu hojjete mitii ree? jedha gooftichi\*.

\*49-50 Isa 66:1-2

51 "Isin mata-jaabeeyyi nana, ga-rraan keessan akka garaa warra Waa-gayyotti hin amaninitti ti, gurri keessan akka gurra warra Waagayyoon hin dhaga'ini ti. Akkuma abboonni kees-san gochaa turan, isinis yeroo hundu-maa hafuura qulqulluu jalaa diddu\* 52 Raajota keessa immoo kan abboonni keessan hin ari'atin jira turee ree? Inni qajeelaa sun dhufuf akka jiru, warra raajin dubbatan ajjeesaniiru; in-ni isuma isin amma dabarsani ken-nitan, isa isin ajjeefanis\* 53 Isinuma warri akka ergamoonni Waagayyoo isinitti kennanitti seera fudhatanii, eeguun immoo diddan" jedhe\*.

\*51 Er 9:26; Isa 63:10  
\*52 2Sen 36:16; Mar 23:31  
\*53 7:38; Gal 3:19; 1br 2:2

### Isixfaanos Dhagaadhaan Rukutamee Du'uun Isa

54 Isaan kana hundumaa yommuu dhaga'an aarii guddaa irraa kan ka'e, isaati in chinihanu turan\* 55 Isixfaanos garuu hafuura qulqulluudhaan guutta-mee, utuu ija irraa hin buqifatinis waaga keessa ol ilaalee, ulfina Waa-gayyoo, Yesusinis gara mirga Waagay-yoo dhaabatee arge\* 56 Kunoo, ani bantiwwan waagaa banamanii, ilmoi namaas gara mirga Waagayyoo dhaa-batee nan arge" jedhe\* 57 Isaan garuu gurra isaani cuqqaallatanii, guddisaanii itti wacanijis, erga-takkaa itti fiigan. 58 Mandara keessaa daddarbaachaa gad baasanii, dhagaadhaan in rukutan; war-ri dhuga-baatuunis uffata isaani miilla dargageessa Saa'ol jedhanu tokkoo jala nagatani turan\* 59 Uthuma isaan dhagaadhaan isa rukutaa jiranii, Isxi-faanos, "Gooftaa Yesus, hafuura koo fudhadhu!" jedhee kadhate\* 60 Jij-beentaftee sagalee guddaadhaan, "Yaa gooftaa, cubbuu kana isaaniitti hin lak-kaa'ni!" jedhee iyye; kana jedhees kufee in obbaafate\*.

\*54 5:33

\*55 6:5; Luq 22:69

\*56 Mat 26:64

\*58 22:20

\*59 Far 31:5; Luq 23:46

\*60 Luq 23:34

### Saa'ol Waldaa Amantootaa Ari'achuu Isa

8 1 Saa'ol ajjeefamuu Isixfaanositti walii galte ture. Kana irratti im-moo guyyuma sana waldaa amanotoota Yerusaleem keessa jirtu irratti ari'ata-muu guddaatu ka'e; ergamoota irraa kan hafe amanotoonni hundinuu kutaa biyya Yihudaatii fi Samaariyaa keessa bittimaman\* 1 Jarreen Waagayyooof bulan tokko Isixfaanosif bo'icha gud-daa isaa bo'ani, reefa isaa awraa-lan. 3 Saa'ol garuu waldaa amanotootaa lafa irraa ballesuudhaaf manneen keessa adeemee, dhirotaa fi dubartoo-ta amanotoota ta'an harkisee, mana hi-dhaarti in kenna ture\*.

\*1 7:58; 11:19  
\*3 9:1; 22:4-5; 26:9-11

### Biyya Samaariyaatti Wangeelli Lallabamuu Isa

4 Amanotoonni warri bittimmaa'an biyya keessa naanna'anii, dubbicha in lallahan. 5 Filiphos gargaarota keessa tokko, mandara Samaariyaa tokkotti gad bu'ee, namoota mandarihaatti Kristosin lallabe. 6 Tuuti jaraas gurra qeensanii, dubbii Filiphos dubbate dhageeffatan; miilkita inni hojjetes in argan. 7 Hafuuronni hamoonni sagan guddaadhaan caraananii, namoota baay'ee keessaa ba'an; namoonni baay'een dhaqni isaani gar tokko kan du'e, warri hokkolaniis in fayyafaman\* 8 Kanattis warri mandara sanaa guddaa in gammadan.

\*7 Mar 6:7; 16:17

9 Mandara sana nannichi Simoon jedhamu, qoricha namatti gochuu isaa-tiin namoota Samaariyaa dinqisisee, nama guddaa kan ofiin jedhe tokko jira ture. 10 Namoonni mandara sanaa hur-dinuu xiximayyootaa hamma gurgud-dootaatti dubbiin isaa dhugaa dha je-dhani fudhatanii, "Nannichi kun, hum-na Waagayyoo isa guddaa jedhame waamanu, of keessaa gaba" jedhan. 11 Isaan, Simoon kun yeroo dheeraa-dhaa jalqabee qoricha namatti gochuu isaatiin waan isaan dinqifachiiseef, isa duuka rarra'aa turan. 12 Amma garuu namoonni kun, Filiphos waa'ee moo-tummaa Waagayyootii fi, waa'ee ma-gaa Yesus Kristos trisaachoo yommuu isaaniitti lallabe amanani, dhiironnis dubartoonnis in cuuphaman\* 13 Si-moon ofii isaani iyyuu amane, erga cuuphamee miilkitaa fi dinqii gurgud-daa, Waagayyo harka Filiphosiin hoj-jete arginaan dinqifatee Filiphos biraa adeemuu jibbe.

\*12 Mat 28:19

14 Yommuus ergamoonni Yerusaa-lem jiran warri Samaariyaa dubbii Waagayyoo fudhachu isaani dha-ga'ani. Phexrositi fi Yohanis in erga-nii. 15 Isaan Samaariyaatti gad bu'ani, hafuura qulqulluu akka argatanii amanotootaa fudhatan. 16 Maqaa goof-taa Yesus durwaati cuuphamanii tu-ran malee, hafuuri qulqulluun isaan keessaa nama tokko irratti illee hin buune. 17 Ergamoonni harka isaani isaan irra kaa'an, isaan immoo hafuura qulqulluu argatan\*.

\*17 19:6

18 Simoon yommuus harki ergamoo-taa nama irra kaa'annuudhaan, hafuuri-chi akka kenname arginaan, horri erga-mootaaf fidee. 19 "Harka koo kaan irra kaa' in hundinuu hafuura qulqulluu haa argatuuf; humna akkasii anaafis immoo kennaa!" jedhe. 20 Phexros garuu deebiiseefi, "Kennaan Waagayyoo hori-dhaan in birama jettee waan yaaddeef, horiin kee sii wajjin haa badu 21 Yaad-ni garaa kee Waagayyoo duratti qajeelaa waan hin ta'inif, ari dubbii kana kees-saa hin qabdu, qoodas hin qabdu. 22 Kanaafis harmuma kanattii yaada ga-raa kee gedderadhu, gooftichas kadh-adhu, hamaa yaaduu kee kana dhiifamuu siif godha ta'a. 23 Yaadni hadha'aan akka si keessa guucee fi cubbuun akka si hidhate nan arge" jedhe\* 24 Kana irratti Simoon deebisee, "Hadaraa je-cha isin aanan jettan keessa, tokko illee ana irra akka hin jeenyeef gooftaa anaaf kadhadaa!" jedhe. 25 Ergamoon-ni sun waa'ee Yesus dhugaa ba'ani, dubbii gooftaas dubbatanii, gandeen warra Samaariyaa baay'etti wangeela lallabaa Yerusaleemitti deebi'an.

\*23 Kes 29:18

### Filiphosi Fi Nannicha Itiophiyaa

26 Ergasii ergamaan Waagayyoo Filiphosiin, "Ka'ii, waareetti gara nu-r-ga' gara karaa onaa, isa Yerusaleemii Gaazaatti geessuu dhaqi!" jedhe. 27 Fi-liphos yommuus ka'ee dhagee. Kunoo, nannichi xu'aashiin tokko itti dhufe; nannichi kun gabeenya "Kandakee" moottitii warra Itiophiyaa hundumaa irratti abbootaa ture; inni Waagayyooof sagduudhaaf Yerusaleem dhagee ture. 28 Uruu achi galuus konkolaataa kottee duudaadhaan harkitanu irra ta'ee, mecaafa raajicha Isayaas dubbisaa in adeema. 29 Hafuuri qulqulluun yom-mus Filiphosiin, "Konkolaataa kanatti dhi'aadhuutti, isa duuka adeemi!" je-dhe. 30 Filiphos konkolaataa saratti finge, nannichi mecaafa raajicha Isaa-yaas utuu dubbisuu dhage'e, "Waan dubbisuutti jirtu kana in hubataa?" jedhee isa gaafate. 31 Nannichi immoo, "Uruu nanni anaaf hin ibsin, attamii-tan hubachuun danda'a?" jedhee deebi-se; akka Filiphos konkolaataa yaabee isa bukke taa'utis in kadhate.

<sup>12</sup> Dubbiin macaaficha inni

dubbisaa ture,

"Inni akka hooolaa

qalamuudhaaf geeffame,

akka ilmoon hooolaa, namni

riifensa ishee yommuu

murru

sagalee ishee hin dhageessifne,

akkasuma innis afaan isaa hin

saqqamu.

<sup>13</sup> Nama gad deebi'aa waan ta'eef,

dhugaan isaa hin ilaalamne;

hidda dhalaa dhalaa isaas eenyuru

hima ree?

Jireenyi isaa lafa irraa in

fuudhama" kan jedhu

ture\*.

<sup>14</sup> Namichi loophiyaa sun yommuu Fi-

liphoosin, "Raajichi waa'ee eenyuuif

kana dubbata? Hadaraa anatti himi!

Waa'ee ofii isaati mo' yookiis waa'ee

nama biraa ti?" jedhee gaafate. <sup>15</sup> Fi-

liphos kutaa macaafa kanaatti jalqabee,

waa'ee Yesus misraachoo itti himuuti

ka'e. <sup>16</sup> Umma karaa sana adeemanti,

bishaan tokko bira ga'an; namichi im-

mo'o Filiphosin, "Bishaan kunoo ti,

akka ani hin cuuphameef maalu na

dhawwa?" jedhe\*.

<sup>32-33 Isa 53:7-8</sup>

<sup>36 10:47</sup>

<sup>17</sup> Filiphos yommuu, "Garaa kee

hundumaan yoo amanteef, siif in dan-

da'ama" jedheen; kana irratti inni,

"Yesus Kristos ilma Waagayyoo akka

ta'e nan amana" jedhee deebise. <sup>18</sup> Na-

miichi immoo konkolaatiichi akka dhaa-

batuuf abboome: Filiphositi fi namichi

bishaan keessa lixanti, Filiphos isa in

cuuphe. <sup>19</sup> Bishaanicha keessaa yom-

muu ba'an, hafuurti gooftaa Filiphosin

butee, fundhee adeeme. Namichi de-

bi'ee isa hin argine; haa ta'u iyyuu

malee, karaa isaa itti fufee gammadaa

adeeme\* <sup>40</sup> Filiphos garuu Azoxoiti

argamee, biyyiicha keessa naanaa'ee,

mandaraa hundumaatti wangeela jalla-

baa mandara Qisariyaa dhufe\*.

<sup>39 1Mo 18:12</sup>

<sup>40 21:8</sup>

## Saa'ol Yesusitti Aمانuu Isaa

(Hoe 22:6-16; 26:12-18)

<sup>9</sup> Saa'ol amma illee bartoota goof-  
taa doorisuudhaaf ajjeesuutti ban-  
naa gara angata lubootaa dhagee\*,

<sup>2</sup> warra dandii wangeela irra adeeman

yoo arge, dhirotas ta'u dubartootas ta'u,

hidhee gara Yerusaleemitti fiduudhaaf

barbade. Kanaafis ajaja manneen sage-

daa Damaaqooti akka isaaf caafuuf,

angata lubootaa gaafate\* <sup>1</sup> Umu adee-

mmu. Damaaqooti dhi'ate, kunoo,

dingata itti waaqa irraa naannoo isaati

balagqeesa\* <sup>4</sup> Lafa dha'ees sagalee,

"Saa'ol, Saa'ol, maaliif na ari'arta?"

jedhuun dhaga'e. <sup>5</sup> Inni immoo, "Eenyu

ati yaa gooftaa?" jedhe. Sagaliichis de-

bisee, <sup>6</sup> Ana, Yesus, kan ari'atu;

<sup>6</sup> garuu, ka'iti, gara mandaraatti lixi!

Waan gochuun siif ta'us siiti in hima-

ma" jedheen. <sup>7</sup> Namoonni warri isaa

wajjin adeemaa turan, calluma jedhani

dhaabatan malee, waa dubbachuu hin

dandeenye; isa dubbatu sagalee isaa

dhaga'uu irraa kan hafe, nama tokko

illee hin argine. <sup>8</sup> Saa'ol lafaa ka'ee ija

isaa yommuu bane, waan tokko illee

arguu hin dandeenye; kanaafis harka

isaa qabani Damaaqooti galchan.

<sup>9</sup> Hamaa guyyaa sadiitis waa arguu hin

dandeenye; yeroo sanatti homaa hin

nyaame, hin dhugne.

<sup>7 8:3; 9:13</sup>

<sup>2 9:14</sup>

<sup>3 1Qor 15:8</sup>

<sup>4 1Qor 15:8</sup>

<sup>10</sup> Barnun Ananiyaas jedhamu

tokko immoo Damaaqoo ture. Gooft-

aan mul'atatti, "Ananiyaas!" ittiin

jennaan, inni immoo, "Kunoo, asan

jira, yaa gooftaa!" jedhe. <sup>11</sup> Gooftaan,

"Ka'iti, gara karaa 'Siriti' jedhamu

dhagii! Nama biyya Xarsees magaan

isaa Saa'ol jedhamu tokko, mana Yu-

daasiti iyyaafadhu; kunoo inni kadha-

tatti jira\* <sup>12</sup> Immuuu ati, Ananiyaas,

isa bira dhufte, akka agartuun isaa

isaaf deebi'uu harka kee utuu isa irra

keessuu mul'atatti argeeti" jedheen.

<sup>13</sup> Ananiyaas garuu deebisee, "Yaa

gooftaa, namichi kun Yerusaleemitti

warra siif qulqullaa'an attan akka

miidhaa ture, waa'ee isaa nama

baay'ee irraa dhaga'eera. <sup>14</sup> Asittis

warra magaa kee waammatan hundu-

maa qabee hidhuudhaaf, luboota warra

angafootaa biraa aboo argateera" je-

dhoe\* <sup>15</sup> Gooftichi garuu, "Dhaqi, inni

mi'a hojii kooti isa warra saba Waa-

gayyoo hin ta'in duratti, mootota du-

ratti, namoota Israa'el durattis magaa

koo beeksisuudhaaf ani fo'adhee dha\*.

<sup>16</sup> Magaa koo mul'isuudhaaf jedhees

hammam dhiibachuu akka inni jiru,

ani ofii kooti isa nan argisiisa" jedhe\*.

<sup>11 21:39</sup>

<sup>14 9:1-2; 1Qor 1:2</sup>

<sup>15 26:1; 27:24; Rom 1:5</sup>

<sup>16 2Qor 11:23-28</sup>

<sup>17</sup> Ananiyaas ka'ee dhagee mani-

chas lixee, harka isaa mataa Saa'ol irra

kaa'ee, "Obboleessa ko Saa'ol, goofti-

chi, Yesus inni karaa ari'atu dhufte

irratti siiti mul'ate, waa'ee kee anatti

himeeti; akka agartuun kee siif deebi'

bi'uu, hafuura qulqulluudhaan akka

guutamuufis gara keeti na ergera"

itiin jedhe. <sup>18</sup> Achumaanis waan akka

qola'a ija isaa jachuu irraa hunaana,

agartuun isaa deebi'e; inni achumaas

ka'ee cuuphame. <sup>19</sup> Nyaa'a nyaatees

jabaate; bartoota warra Damaaqoo bi-

ras bubule.

## Saa'ol Damaaqooti Lallabuu Isaa

<sup>20</sup> Saa'ol ergasi utuu hin turin

manneen sagadaa keessatti, "Yesus

kun ilma Waagayyoo ti" jedhee lalla-

be. <sup>21</sup> Warri isaa dhaga'an hundinuun

garuu dinqifatanii, "Namichi kun, isa

Yerusaleemitti warra magaa Yesus

waammatan bal'eessuuf dhama'aa ture

miiti? Addana iyyuu isaanuma hidhee

luboota warra angafootatti geessu-

udhaaf dhufte ture miiti?" jedhani gaa-

faatan\* <sup>22</sup> Saa'ol garuu lallabi isaa

humna argachaa adeeme, Yesus Masii-

hi ta'uu isaa kan inni ittiin hubachiises

amaansiisaa waan tureef, Yihudoonni

warri Damaaqoo jiraatan walii isaa

wallaalan\*.

<sup>21 8:1; 9:1,14; 26:10</sup>

<sup>22 18:28</sup>

<sup>23</sup> Guyyaa baay'ee erga Saa'ol ka-

na hojjechaa bubbule immoo, Yihu-

doonni walitti dache'anni isa ajjeesu-

udhaaf mari'atan. <sup>24</sup> Marreen isaanii kun

garuu Saa'ol bira ga'ee, isaan immoo

isa ajjeesuudhaaf, halkanii fi guyyaa

isaa ajjeesuudhaaf, halkanii fi guyyaa

isaa ajjeesuudhaaf, halkanii fi guyyaa

isaa ajjeesuudhaaf, halkanii fi guyyaa

isaa ajjeesuudhaaf, halkanii fi guyyaa

isaa ajjeesuudhaaf, halkanii fi guyyaa

isaa ajjeesuudhaaf, halkanii fi guyyaa

isaa ajjeesuudhaaf, halkanii fi guyyaa

isaa ajjeesuudhaaf, halkanii fi guyyaa

## Saa'ol Mandara Yerusaleemitti Lallabuu Isaa

<sup>26</sup> Saa'ol ergasi gara Yerusaleem

dhagee, bartootatti dabalannu yaale;

isaan garuu akka inni dhuguma bartuu

ta'e hin amanne waan turaniif, hundu-

rumti isaanii isa sodaatan. <sup>27</sup> Baarraa-

baas garuu fundhee ergamootatti isa

geesse; karaatti attamitti gooftaa akka

inni arge, gooftaanis akka isatti dubbate

isaanitti mul'ise; Damaaqooti immoo

Saa'ol attamitti ija jabinaan magaa

Yesusiin akka dubbate, isaanitti hime\*.

<sup>28</sup> Saa'ol isaanii wajjin Yerusaleem

keessa deddeebi'aa bubbule; magaa

gooftaa Yesusiin ija jabinaan jallabe.

<sup>29</sup> Warra Yihudoota afaan Griiki ha-

sa'anni wajjinis dubbatee, isaanin mor-

kachaa ture; isaan garuu isa ajjeesu

yaalan. <sup>30</sup> Gbhofoonni immoo yeroo ka-

na baranitti, gara Qisariyaatti geessa-

nni, Xarseesitti isa in ergan\*.

<sup>26-27 9:30; Gal 1:18</sup>

<sup>30 11:25</sup>

## Waldaan Amanootaa Nagaa Argachuu Ishee

<sup>31</sup> Yeroo sana keessa waldaan

amanootaa Yihudaa, Galilaas, Samaa-

riyaa hundumaa keessatti nagaa arga-

tee, ijaarante; sodaa gooftaatti jira-

chaa, jaglabina hafuura qulqulluutiinis

baay'achaa turte.

## Pheexros Liidatti Eneyaasla Fayyisuu Isaa

<sup>32</sup> Pheexros iddoo hundumaa in

naanaa'a ture, al tokkos warra Waa-

gayroof qulqullaa'anni mandara Li-

idaa keessa jiraatan ilaaluudhaaf gad

bu'e. <sup>33</sup> Achitti nama magaan isaa Ene-

yaas jedhamu tokkoo wajjin wal arge;

inni dhagii isaa gar tokko duumaan,

waggaa saddeet guutuu sicee isaa irraa

hin buune ture. <sup>34</sup> Pheexros, "Eneyaas,

Yesus Kristos si fayyisa, ka'iti afata

kee dachaasiti!" ittiin jedhe; achumaan

Eneyaas in ka'ee\* <sup>35</sup> Namoonni Liidaa

fi bakkee Saaron keessa jiraatan hun-

dinu immoo namicha arganii, gara

gootaatti deebi'an.

<sup>33 3:6-8; 14:10</sup>

<sup>34 3:6-8; 14:10</sup>

<sup>35 3:6-8; 14:10</sup>

<sup>3</sup> Hoe 9:32 "Liidaa" ib "Loof" kanaaf lakamu moofaa keessatti "Loof" jedhame (1Sen 8:12).

## Phexros Yopheetti Xaabiitaa Du'a Keessaa Jireenyati Deebisu Isa

36 Mandara Yophee keessas bartuu Xaabiitaa jedhamtu tokko ture; maqaan ishee afaan Griikitti "Dorkas" ture, hiikuma isaa immoo "Kuruphee" jechuun dha. Isheen yeroo ishee hundumaa hojii gaarii hojjechuudhaa hiyyeessaa gar-gaaruudhaan in dabarsiti ture. <sup>37</sup>Gidduu tokko dhukkubsatee duumaan, dhagra dhiqanii kutaa isa mana gubbaa keessa cihsan. <sup>38</sup>Liidaan Yopheetti dh'i'oo ture tiyyu, bartoomi, Phexros achi akka jiru dhaga'ani, "Hadaraa ammaaf amnatti nu bira ga'i!" jedhanii akka isa waama-niif namoota lama itti ergan. <sup>39</sup>Phexros ka'ee isaanii wajjin dhage; akka inni achi ga'een gara kutaa mana gubbaatti isa geessan. Achitti haadhoni hiyyeessa hundunuu isa naanna'ani bo'o'aa, uffata jalaa fi irratan uffatan kan "Kurupheen" fayyaatti isaaniiif hojjetee, isatti in argisitu turan. <sup>40</sup>Phexros garuu hunduma isaanii ala haasee, ofi isaatti jilbeenfatee kadhatee; ergasii gara rectifichaatti gaargalee, "Xaabiitaa, ka'ii!" jechuun. Isheen yaa ishee baataa, Phexrosin yommuu argite ol jettee teesse. <sup>41</sup>Phexros immoo harka isaa itti hiixatee, harka ishee qabe ol ishee kaase; kana booddees amantoota, haadhotti hiyyeessa waannee, fayyaa ishee isaan gidduu dhaabachiise. <sup>42</sup>Kunis Yophee hundumaatti beekame, namoonni baay'een goofaatti amanu. <sup>43</sup>Phexros namniha gogaa duugu maqan isaa Simoon jedhamu tokko biratti hafee, guyyaa baay'ee-dhaaf Yophee ture.

\*40 Mar 5:40-41

\*43 10:6,32

## Phexrosii Fi Qorneelewos

10 <sup>1</sup>Namichi Qorneelewos jedhamu tokko mandara Qiisariyaa keessa jira ture; inni kutaa waraana warra Roomaa "Ixaaliqaa" jedhame waaname irratti angafa dhibbaa ture. <sup>2</sup>Inni nama Waagayyooof bule, maatii isaa hundumaa wajjinis Waagayyoon kan sodaate ture; warra Yihudoottaa keessaa dadhaboota kan turan baay'ee in gargaare; yeroo hundumattis dadhabbi malee Waagayyoon in kadhata ture. <sup>3</sup>Gaaf tokko akka sa'aatii salga-faatti mul'ata arge; mul'atichaa erga-maan Waagayyoo tokko iddoo inni jiru

dhufee, "Yaa Qorneelewos!" jedhee itti dubbate. <sup>4</sup>Qorneelewos yommuus fajajee isa ilaalee sodaachaa, "Maal inni yaa goofaa?" jedhee gaafate. Ergamichi immoo deebiseefi, "Waagayyoo kadhata kee dhaga'eera, dadhaboota gargaaru kees yaadateera. <sup>5</sup>Ammas namoota Yopheetti ergitiiti Simoon isa Phexros jedhamu waamsisi. <sup>6</sup>Imoo Simoon isa gogaa duugu bira keessumummaa buufatee jira, manni Simoon immoo isa galaana gargaara ti" jedheen. <sup>7</sup>Ergamichi isatti dubbatee erga adeeme booddee, hojjetoota mana isaa keessaa nama lama, warra loltuu isaaif amaman keessaa immoo, nama Waagayyoon sodaatu tokko ofitti waannee, <sup>8</sup>waan hundumaa isaanitti himee, Yopheetti isaan erge.

\*1-8 10:30-33; 27:1; Luq 7:1-5; 3:1; 9:43; 11:13,14

9 Borumaas watti ergaman utuu adeemanii mandara Yopheetti dh'i'atan. Phexros immoo akka sa'aatii ja'af faati kadhachuudhaaf baariti mana isaanii isa dhirraati ol ba'e. <sup>10</sup>Inni Yommuus beela'ee, waan nyaatu barbaade; garuu utuu nyaamni isaaif qophaa'utti jiru, of wallaalee mul'ata arge. <sup>11</sup>Bantiin waqaa banamee wanti akka baallee uffata guddaa mataa afuriin hidhamee, gara lafaatti utuu gad buufamu arge. <sup>12</sup>Bincensooni milla afur qaban, lafa irra kan munyugan, qilleensa keessa kan balali'aniis hundunuu uffata sana keessa turan. <sup>13</sup>Sagaleen immoo, "Phexros ka'ii, qalitti nyaadhu!" jedhee itti dubbate. <sup>14</sup>Phexros garuu, "Matumaa kun hin ta'u, yaa goofaa, waan ciigaasisaadhaa fi xuraa'aati ilaalamu takkaa nyaadhee hin beeku" jedheen. <sup>15</sup>Ammas sagalee hin beeku" jedheen, ari xuraa'aati hin ilaalin!" waati akka baallee uffata sunis achumaan gara waagaatti deebi'ee ol fudhame.

\*11-16 11:5-10

\*14 Lew 11:1-4; His 4:14

\*15 Mar 7:15,19; Rom 14:14,20

17 Phexros waa'ee hiikaa mul'atiicha argee sanaaf yaada isaatti utuu dhiphatu, kunoo, namoonni Qorneelewos biraan ergaman, mana Simoon iyyaafachaa dhufanii, balbala dura ga'an.

18 "Keessummaan, Simoon inni Phexros jedhamu tokko, mana kana jirraa laata?" jedhanii waamanii gaafatan. <sup>19</sup>Phexros amma tiyyu waa'ee hiikaa mul'ata argetiif utuu yaadaa jirru, hafuriin qullulluun, "Kunoo, jarru tokko" alaa si barbaadu. <sup>20</sup>Kanaafis ka'ii, gad bu'ii! Anatu isaan erge waana'eeffu, utuu hin namni isaan duukaa dhaqii!" ittiin jedhe. <sup>21</sup>Phexros gara jaraatti gad bu'ee, "Inni isin barbaaddan ana; eessa dhuftan?" jedhee isaan gaafate. <sup>22</sup>Isaan immoo, "Namicha qajeelaa Qorneelewos jedhamu Waagayyoon kan sodaatu warra Yihudoottaa hunduma biraas maqaa gaari kan qabu, angafa dhibbaa immoo kan ta'e tokkotu, nu erge; ergaman Waagayyoo inni qullulluun, Qorneelewos mana isaatti si waamsisee, kan ari itti himtu akka si irraa dhaga'uuf isa abboomee ture" jedhanii deebisan. <sup>23</sup>Phexros ol isaan waannee keessumsiise.

\*18 10:5,32; 11:13

\*19 11:12; 13:2

Borumaas jarreen gara isaatti ergamanii wajjin ka'ee adeeme; obboloota Yophee jiran keessas jarreen tokko isaa wajjin dhaqan. <sup>24</sup>Guyyaa itti aanutis: Qiisaariyaati galan; Qorneelewos immoo aanti isaati fi mihooota isaa waammatee, isaan eeggate. <sup>25</sup>Phexros utuu ol lixuf jedhuu, Qorneelewos isa sumuf ba'ee, mulla isaati kufee sagadee. <sup>26</sup>Phexros immoo ol isa qabe, "Ka'ii, anis akkuma kee nama'ol!" jedheen. <sup>27</sup>Inni Qorneelewos wajjin haasa'aa manatti ol galtee, namoota baay'ee achitti walitti qabamanii argate. <sup>28</sup>Jaraan, "Yihudii kan ta'e hundunuu, nama qomoo biraaf wajjin walitti firoomuunni fi mana wali dhaqun seera akka hin ta'in, isin tiyyu gaarii gootani beektu, Waagayyoo garuu cenyummaan tiyyu, ciigga'amaa yookiis xuraa'aa akkan hin jenneef anatti mul'iseera. <sup>29</sup>Kanaafan yommuu isin na waamsifan utuu ittiin hin mormin dhufee, ammas maaliif akka anatti ergitan baruu nan barbaada" jedhe.

\*25-26 14:13-15; Mal 19:10

30 Qorneelewos deebisee, "Bultii afur dura yeroodhuma ammaa kanatti,

mana koorti kadhata sa'aati salgaafaa kadhachaa utuu jirru, namni tokko uffata aadi gaarqee uffatee ana dura dhaabatee." <sup>31</sup>Qorneelewos, Waagayyoo kadhata kee siif dhaga'eera, dadhaboota gargaaru kees siif yaadateera. <sup>32</sup>Ammas Yopheetti nama ergi, Simoon isa Phexros jedhamu, waamsisi; inni Simoon isa gogaa duugu, manni isaa galaana gargaara bira keessumummaa buufatee jira' amaan jedhe. <sup>33</sup>Kanaaf ani achumaanan sitti erge, dhufuun kees ba'eessa ta'e, ammas nuvi hundunni keenya waan gooftichi sitti nuuf hime hundumaa si irraa dhaga'uudhaaf, fuula Waagayyoo duratti walitti qabannee jirra" jedheen.

\*30 1:10; 3:1

## Waan Phexros Mana Qorneelewositti Dubbate

34 Yommuus Phexros jaratti dubbattee, "Waagayyoo akka nama wal hin caalichine amma hubachiirra." <sup>35</sup>Saba biyya lafaa hundumaa keessaa namni isa sodaatu, inni waan qajeelaa hojjetus isa biratti fudhatamaa dha. <sup>36</sup>Waagayyoo dubbii isaa namoota Israa'elitti ergu isaa, misraachoo nagaa Yesus Kristosin lallabu isaa, Yesus Kristos kun immoo gooftaa namoota hundumaa ta'uu isaa, gaarii gootaniin beektu. <sup>37</sup>Cunphaa Yohannis lallabe booddee Galilaadhaa jalqabee, biyya Yihudaa hundumaa keessatti kan raawwatames in beektu. <sup>38</sup>Waagayyoo, Yesus nama Naaziree kana hafuura qullulluudhaan dhee humnaan akka isa guute, inni naanna'ee hojii gaarii akka hojjetee, Seexanaan kan cunqurfaman akka fayyise, Waagayyoo isaa wajjin akka tures beekamaa dha. <sup>39</sup>Nuyi biyya Yihudoottaati fi mandara Yerusaleemitti, waan Yesus hojjetee hundumaaf dhuga-baatu isaa ti; jarris isuma mukatti fannisanii ajjeesan. <sup>40</sup>Waagayyoo garuu guyyaa sadaffaatti du'aa isa kaasee, akka inni mul'atu godhe. <sup>41</sup>Haa ta'u tiyyu malee, nama hundumaatti utuu hin ta'in, nuvi warra dhuga-baatu isaa akka taanuuf fo'annee, du'aa ka'uu isaa booddee isaa wajjin nyaannee dhugneti mul'ateera. <sup>42</sup>Inni wangeeichaa namootatti akka lallahanuuf, warra jiranii fi warra

\*Hoe 10:19 "Jarri tokko." "Namoonni lama, sadii" kan jethan jiru.

du'an irratti abbaa firdi ta'ee moosifamuus isaas, akka dhugaa baannuf nu abboomeera.\* 4 Raajomni hundinuu, namni isatti amanu hundinuu maqaa isaatiin dhiifamu cubbuu akka argatu, isaaf dhugaa ba'anniru" jedhe.\*

\*34 Kes 10:17, 1Sam 16:7

\*35 Yoh 9:31

\*36 Isa 52:7

\*38 Isa 61:1; Luq 4:18; Yoh 3:2

\*40-41 Yoh 14:19, 22; Luq 24:30, 42

\*42 17:31; 2Xim 4:1

\*43 Isa 33:24; 53:5-6; Er 31:34; Dan 9:24

### Hafuurti Qulqulluun Saba Waagayyoo Warra Hin Ta'inhif Kennamuus Isaas

44 Utuu Phexros dubbii kana itti himaa jirru, hafuurti qulqulluun warra dubbicha dhaga'an hundumaa irratti bu'e.\* 45 Warra Yihudootta keessaa amantoonni Phexrosii wajjin Yopheedhaa dhuftan, kennaan hafuura qulqulluun saba Waagayyoo warra hin ta'inhif kennamuus isaa arganii, akka abjuu ta'an. 46 Warri hafuura qulqulluun fudhatan sun utuu isaan afaan dur hin beekneen dubbattii, guddina Waagayyos mul'isani, isaan dhaga'an.\* 47 Phexros kana irratti, "Jarreen amma hafuura qulqulluun, akkuma nuyi argannetti argatan kun, akka hin cuuphamneef eenyutu bishaan dhowwachuu danda'a ree?" jedhe.\* 48 Isaan maqaa Yesus Kristositi akka cuuphamaniiif abboome; jatti ergasii Phexros isaan bura akka turuf in kadhataan.\*

\*44 11:15; 15:8

\*46 2:4; 19:6; Mar 16:17

\*47 8:36; 11:17; 2:38

\*48 Yoh 4:40

### Phexros Waan Hojjetame Waldaa Yerusaaleemitti Himuu Isaas

11 Ergamoonni fi obboloonni Yihudaa jiranis, warri saba Waagayyoo hin ta'in iyyuu dubbii Waagayyoo akka fudhatan dhaga'an.\* 2 Kanaaf yeroo Phexros gara Yerusaaleemitti ol ba'etti, Yihudootta keessaa amantoota kan ta'an, isaan morkatanii, 3 "Aii immoo mana warra dhaga hin gabattinii dhagxee isaanii wajjin nyaatte iyyuu miitii?" jedhaniit.\* 4 Kana irratti Phexros waan ta'e hundumaa, jalqabaa jalqabee tarreedhaan isaanitti

hime,\* 5 "Mandara Yophec keessatti kamdhata godhaachaa utuu jirru, of wal-laleen mul'ata arge. Kunoo, wanti akka baallee uffata guddaa, mataa ar-fannin hidhamee, waaga irraa gad bunn-famee, dhuufce ana bukke bu'e." 6 Habbadhee yommuun ilaales bineensota lafa irraa miilla afur gaban, bineensota wal nyaatan, kan munyuuqan, qilleensa keessa kan haliifanis isa keessatti nan arge. 7 Sagalee, 'Kai Phexros, qalitti nyaadhu!' naan jedhuun immoo dhaga'e. 8 Ani immoo deebisee, "Matumaa kun hin ta'u, yaa goofaa, wanti chiggaasisaani fi xuraa'aatti ilaalamu takkaa afaan koo lixee hin beeku" nan jedheen. 9 Sagalee waaga irraa ammoo deebisee, "Waagayyoo kan qulleesse, ati xuraa'aatti hin ilaaliini!" jedhe. 10 Kun si'a sadii ta'e, kana booddee akkuma jirutti deebi'ee gara waagaatti ol fudhame.

\*1 10:44-48

\*3 10:28; Gal 2:12

11 "Yommuusuma jatti sadii warri Qisariyaadhaa gara kootti ergaman, mana ani ture sana dhuftan. 12 Hafuurti qulqulluun garaagarummaa tokko illee utuu hin argisatan, isaanii wajjin akkan dhagu anatti hime. Obboloonni ja'aas na bura jiranis anaa wajjin dhagan, hundurtti keenyas mana Qomelewo-sitti galle.\* 13 Qomelewoos immoo ergamaa Waagayyoo mana isaa keessatti akka arge, ergamichi, 'Yopheetti nama ergi, Simoon isa Phexros jedhamu waamisti; 14 Inni dubbii atti fi warri mana kee hundinuu ittiin fayyitan sitti in hima' akka ittiin jedhe nutti hime.\* 15 Yeroo ani dhabbachuu jalqabetti hafuurti qulqulluun, akkuma jalqaba nu irratti bu'etti, isaan irra bu'e. 16 Yommuus isa gooftaan, 'Yohannis bishaaniin cuuphe, isin garu hafuura qulqulluudhaan in cuuphamu' jedhe nan yaade-dhe.\* 17 Egaa isaan akkuma keenya gooftaa Yesus Kristositi yeroo amaanuuf kenne, isaan kanaafis erga ket-ne, ani eenyutun ta'ettan Waagayyoon dhowwu danda'a ree?" jedhe.

\*1-12 10:9-20

\*14 16:30-31

\*16 1:5; 2:4

18 Isaan kana hundumaa erga dha-gaanii, morkiin isaanii gab jedhe.

Kana irratti isaan, "Egaa'oo, yaada garaa isaanii geddaratanii akka ittiin jiraatanii, Waagayyoo warra saba isaa hin ta'inhifis karaa kennere kaa" jedhaa Waagayyoon galateeffatan.\*

\*18 13:48; 14:27

### Waa'ee Bal'achuu Waldaa Anxokiyaa

19 Ari'atamuu yeroo Isxifaanos du'e waldaa irratti ka'e sana keessa, amantoonni hamma Finiiqetti hamma Qophrositi akkasumas hamma Anxokiyaaatti bittummaa'anti turan, lafa dha-qanitti immoo dubbii gooftaa Yihudootta duwaatti in himu turan.\* 20 Isaan keessaa warri Qophrositi fi warri Qareenee garuu, Anxokiyaa yommuu dhuftan, dubbii gooftaa warra Griko-taatis immoo dubbii gooftaa Yehusii misraachoo himan. 21 Irreen gooftaa isaanii wajjin ture, namoonni baay'eenis amananii gara gooftichaatti in deebi'an.\*

\*19 8:1-4

\*21 2:41, 47; 4:4; 5:14; 6:7; 11:24; 21:20

22 Odun kun waldaa amantootaa Yerusaalem bura ga'e, achii Baarnaa-baasin Anxokiyaaatti ergan. 23 Inni dhuufce, ayyaana Waagayyoo isaaniiif kenne yommuu argetti, in gammade; gooftaatti amanamanii garaa isaanii guutuudhaan akka itti cimanii, isaan in gorse.\* 24 Immoo nama gaarii, hafuura qulqulluudhaan guutuu, amanii isaattis jabaa ture; namoonni baay'eenis gara gooftaa dhuftan.\*

\*23 13:43; 14:22

\*24 6:5; 5:14

25 Baarnabaas yommuus Saa'olin barbaaduudhaaf gara Xarsees dhage.\* 26 Yeroo isa argaattis gara Anxokiyaaati isa fide, waaggaa sana guutuu, waldaa sanaa wajjin wal arganii, namoota dadduun barsiisaa turan. Bartoomni jalqaba duraa Anxokiyaaati "Kristiyaanaa" jedhaniitii waamaman.\*

\*25 9:30

\*26 26:28

27 Gidduu sanatti raajomni tokko Yerusaaleemiti gara Anxokiyaaati gad bu'an.\* 28 Isaan keessaa tokkos Agaa-bos kan jedhamu ka'ee, lafa hundubos kan irratti beelli jabaan akka bu'u, hafuuraan raajii dubbate; kunis bara mo'icha Klaawudiyositi raawwate-

me.\* 29 Bartoomni kana irratti adduma addaan hamma danda'an obboloota warra Yihudaa jiraatan gargaarudhaaf ofitti muran. 30 Akkuma yaade-nis godhanii, gargaarsicha harka Baarnabaasi fi Saa'olitti gara maarguddoota waldaatti ergan.\*

\*27 13:1; 15:32

\*28 21:10

\*30 12:25

### Ajjeefamuu Yaagobii Fi Hidhamuu Phexros

12 1 Bara sanas Herodis mootichi, namoota bu'aa waldaa kristiyaanaa turan tokko miidhuudhaaf ciqile irra dhaabbate; 2 Yaagobin obboleessa Yohannisis billaadaa morma isaa irraa kuchiisise. 3 Kun warra Yihudootta akka garaa ciibse yommuu arge, itti dabalee Phexrosin immoo qabsise; yeroon isaas yeroo namoonni ayyaana Maxinoo itti ayyaaneffatan ture. 4 Herodis yommuus Phexrosin qabsisee manna hidhaatti galchisee, darabee isaa haa eeganiifis loftoota kuuta afuritti biramanii, tokkon tokkon isaa nama afur afur gabutti kenne. Ayyaana Faasika booddee garuu saba duratti akka qoramuuf isa dhi'eessuu barbaade.\* 5 Yeroo Phexros mana hidhaa keessatti eegamaa turetti, waldaan kristiyaanaa immoo utuu gargar hin kutin Waagayyoon in kadhaniif ture.\*

\*4 4:3; Bar 12:1-27

\*5 Yag 5:16

### Ergamaan Waagayyoo Phexrosin Mana Hidhaatti Baasuu Isaas

6 Edumtii guyyaa itti Herodis Phexrosin akka qoramuuf dhi'eessudhaaf jedhe sanatti, Phexros fuuncaa lamaan hidhamee, loftuu lama gidduu in rafa ture; eegduun immoo hahala manicha hidhaa dura dhaabatanii in eegu turan.\* 7 Kunoo, ergamaan gooftichaa Phexros bukke dhaabate; gofti manicha hidhaa inni keessa ture ifa waaga irrattin guute. Ergamaan sun cinaacha Phexros ruruukice dammaqsee, "Daifi kai'i!" ittiin jedhe; achumaan fuuncaan inni ittiin hidhame harka isaati bu'e. 8 Ergamichi immoo, "Hidhachuu, kophee kees kaa'adhu!" jedheen, Phexros ka'ee hidhate, kophee isaas kaa'ate; organichi ammas,

"Wayyaa kee uffadhuu ana dunkaa bu'i?" ittiin jedhe. <sup>9</sup>Phexros manicha biidhaa keessaa ba'ee, ergamicha duuka bu'e. Garuu ergamaan gooftaa kan hojjeteeff kun dhugaa itti hin fakkaanne; immo mul'ata waan arge se'e.

<sup>10</sup>Ergamichaa wajjin eegduu warra durra, warra lammifaa biras dabani, balbalicha sibiilaa isa mandaraatti baasu bira ga'an. Balbalichi utuu namni itti hin bu'in isaanif baname, isaanis gad in ba'an; karaa tokko irra takka erga adeemani, ergamichi achumaan Phexros biraa sokke. <sup>11</sup>Phexros yommuu of bare, "Gooftichi ergamaa isaa ergee, harka Herodisii fi harka Yihudoota warra hamaa na irratti yaadan hundumaa akka na oolehe, amma dhiguma beekera," jedhe.

\*6:523  
\*10:519

<sup>12</sup>Phexros kana hubatee, gara mana Maariyaan haadha Yohannis isa Maargos jedhamu dhaq; achitti namoonni baay'een walitti qabamani kadhachaa turan. <sup>13</sup>Phexros immoo balbala kelliichaa rukunnaan, intalli Roodaa jedhamu tokko gara balbalichaa dhuffee owwaate. <sup>14</sup>Isheen Phexros ta'uun isaa sagalee isaatiin barree, waan gammadeef utuu balbala hin baniniif ol fiftedee, "Phexros balbala dura in dhaabata," jettee himte. <sup>15</sup>Warti kana dhaqaa immoo, "Ahi in maraate fakkaata" isheedhaan jedhan. Isheen garuu, "Lakkii isuma" jettee falante. Kana irratti isaan, "Ega'loo ergamaa isaa isa eegu ta'uma" jedhan. <sup>16</sup>Inni garuu ituma fufee balbalicha rukute; balbalicha yommuu banan Phexrosin argani, akka abjuu ta'an. <sup>17</sup>Calluma jedhani akka dhageeffatanif harkaan milikitti ta isaanii kenne; gooftichi mana hidhaa keessaa attamitti akka isa baase, isaanitti odeesse. "Dubbi kana Yaagobii fi obbojootatti himaa!" jedhee, ba'ee iddoo biraa dhaq.

\*12:12-25:15:37  
\*15:24:37, Mar 18:10

<sup>18</sup>Lafi barinaan warti loluu, "Phexros attam ta'e?" jedhani, waan godhanis wallaalamii rakatan. <sup>19</sup>Herodis Phexrosin barbaachisee argachuud dhabnaan, loluu isa eeguudhaaf kennamani turan sanas qoree, akka ajjeefamaniif abboome; kana

booddees Herodis Yihudaadhaa Qitisaariyaatti gad bu'ee, takka achitaa'e.\*  
\*18:19-24:24

### Du'uu Herodis

<sup>20</sup>Herodis warra Xiitoosii fi Sidoonitti dallanee ture; isaan garuu walitti galteedhaan gara mana isaa dhaqani, Bilaasxos abbootaan mana mootichaa, Herodisitti dhi'aatee araara akka isaanif gaafatuu, tole isa jechisiifatan; isaan kutaa biyya Herodis bulchu keessaa midhaan in argatu turan. <sup>21</sup>Guyyaa dhaaba isaanitti Herodis uffata mootummaa uffatee, iddoo ol jedhaa isaaf gophaa'e irra ta'a'ee, isaanitti dubbate. <sup>22</sup>Namoonni yommuus sagalee isaanii of fudhatanii, "Kun sagalee namaa mti, sagalee Waagayyoo ti malee" jedhani isa jajan. <sup>23</sup>Uffina kana dabarsee Waagayyoo waan hin kenniniif, achumaan ergamaan gooftichaa isa dha'e; kana irratti Herodis raammata'e du'e.\*

\*20 Imot 5:11; His 27:17  
\*22 His 26:2-6-10  
\*23 Dan 5:20

<sup>24</sup>Dubbiin Waagayyoo garuu guddachaa, bal'achaa in adeeme.\*  
<sup>25</sup>Baarnaabaasii fi Saa'ol Yersaaleemitti hojii gargaarsaa isa itti ergaman sana raawwatanii, Yohannis isa Maargos jedhamu, fudhatanii deebi'an.\*

\*24 6:7; 19:20  
\*25 11:29-30; 12:12; 15:37

### Baarnaabaasii fi Saa'ol Fo'amanii Ergamu

<sup>13</sup>Waddaa kristiyaanaa Anxokiyaa keessa raajoonni fi barsiisoonni turan; isaanis Baarnaabaas, Siimoon "Isa gurraachichaa" isa jedhamu, Luukiyoos nama biyya Qarqene, Maana'en isa Herodis abbaa biyyaa wajjin guddate, Saa'olis turan. <sup>21</sup>Isaan kun gooftaadhaaf hojjechaa, soomaas utuu jirani, hafuuri ququlluun, Baarnaabaasii fi Saa'oln hojii ani itti isaan waameef, addaan anaaf baasaa" jedheem.\* <sup>3</sup>Yommuus itti dabalanii soomani erga kadhatanii booddee, warti hafan harka isaanii mataa jara lamaan irra kaa'ani, hojichaaf isaan ergan.\*

\*11:20-27  
\*2:9:15; Gal 1:15-16  
\*3:6:6; 14:23

### Baarnaabaasii fi Saa'ol Qophrositti Lallabuu Isaanii

<sup>4</sup>Baarnaabaasii fi Saa'ol hafuura qulqulluudhaan ergamani mandara Seluqiyaatti gad bu'ad; achis markabaan gara Qophros, biyya bishaan keessaa dhaqan.\* <sup>5</sup>Mandara Salaamiis yommuu ga'an, manneen sagadaa warra Yihudootaatti dubbii Waagayyoo lallaban; Yohannis isa Maargos jedhamus isaan haa gargaaruu, fudhatanii dhaqan.\*

\*4:15:39  
\*5:12-25; 13:13; 15:39

<sup>6</sup>Biyya galaana keessaa sanas gar tokko hamma gara kaanitti adeemanii, mandara Phaatoos ga'an. Achitti namicha qoricha namatti godhu tokko argan, maqan isaa Baaryeus jedhamu, inni Yihudii, "Ani raajii dha" ofiin jedhu tokko ture. <sup>7</sup>Namichi qoricha namatti godhu kun namicha biyya bishaan keessaa bulchu sanaa wajjin ture; maqan namichaa Sergiyoos Phaawulos jedhama, inni nama hubataa ture. Biyya bulchaan sun dubbii Waagayyoo isaan irraa dhaqaa'uudhaaf Baarnaabaasii fi Saa'oln ofitti waame.

<sup>8</sup>Namichi qoricha namatti godhu inni afaan Griikiitti "Eliimaas" jedhamu garuu, biyya bulchaan sun akka hin amanne gochuu waan yaaleef, isaaniiin morme.\* <sup>9</sup>Yeroo sanatti Saa'ol inni "Phaawulos" jedhame, hafuura qulqulluudhaan guutamee, ija namicha qoricha namatti godhu sanaa keessa ilaalee, <sup>10</sup>"Ahi ilma Secxanaa, diina waan qajelchaa hundumaa, ahi baxxummaa fi hammaa hundumaatin guuticetta, ahi yeroo hundumaa dhugaa gooftichaa sobetti geddaruu kana hin dhiifnu?" <sup>11</sup>Ammas harki gooftichaa si dha'a, jaamaa in taata, hamma yeroottis ifa hin argitu" ittiin jema'an, achumaan hurrin itti marame, dukkanis ija isaatti uffise, nama harka qabee isa geggeessu barbaadachuudhaaf qaqqa-bachuutti ka'e.\* <sup>12</sup>Biyya bulchaan sun waan ta'e yommuu arge dinqifatee, barsiisa gooftaatti amane.

\*8:2Xim 3:8  
\*11:9-8; 22:11

### Phergee fi Anxokiyaa Lallabuu Isaanii

<sup>13</sup>Ergasii Phaawulosii fi miittoon isaa mandara Phaafosii markabaan ka'ani kutaa biyya Phamfiliyaa keessaa gara mandara Phergee dhaqan; Yohannis inni Maargos jedhamu immoo achitti isaan dhiisee Yersaaleemitti deebi'e.\* <sup>14</sup>Warti kaan garuu achumaan darbanii, Phergeedhaa kutaa biyya Phistiidiyaa keessaa mandara Anxokiyaa ga'an; guyyaa Sanbaatis mana sagadaa lixani ta'an. <sup>15</sup>Macaafa seeraa fi macaafa raajotaa keessaa erga dubbifamee, warti geggeessituu mana sagadaa sanaa isaanitti erganii, "Obbojootaa, dubbii gorsaa namootatti himtan yoo qabaatan dubbadhaa!" ittiin jedhan.\* <sup>16</sup>Yommuus Phaawulos ka'ee, harkaan ofi isaan bawwatee, "Isin warra Israa'el, isinis saba garra gara keessaa dhuffanii Waagayyoon kan sodattan hundumti keessaa dhageeffadhaa!" jedhee lallabuutti ka'e.\*

<sup>17</sup>"Waagayyoo gooftaan saba Israa'el kanaa, abboota keenya fo'atee, yeroo isaan biyya Gibxiitti galaa turantitis saba guddaa isaan godhe; booddees irree jabaadhaan achii isaan baase.\*

<sup>18</sup>Waggaa afurammas lafa onaa keessatti obsee isaanii danda'e.\* <sup>19</sup>Biyya Kana'aan bal'eesisee, lafa isaanii saba isaa kanaaf hire.\* <sup>20</sup>Akka kanatti hamma waggaa dhubba afurii fi shantumaatti turan.

\*13:12-25:15:37-39  
\*15:15:21  
\*16:21:40  
\*17:Ban 1:7; 6:1-6; 12:51  
\*18:Ban 16:35; Luk 14:34; Kes 1:31  
\*19:Kes 7:1; Iya 14:1-2

"Isa booddee garuu hamma bara Saannu'el raajachatti abboota biyyaa isaanii kenne.\* <sup>21</sup>Yeroo isaan-mooti muuf kenni jedhaniif gaafatanis, Waagayyoo gosa Beniyaamin keessaa Saa'oln ilma Qish isaanii kenne; inni immoo waggaa afurama mo'e.\* <sup>22</sup>Saa'oln mootummaa irraa buuse immoo, Waagayyoo, Daawitn isaanii moosisse. Wa'e e'e isaatiif, 'Ani, Daawitn ilma Iseyyi nama akka garaa koo argadheera; inni jaalala koo hundumaa in raawwata jedhee dhugaa ba'e.\* <sup>23</sup>Akkuma abba-chisettis saayil namicha kanaa keessaa

Waaqayyo saba Israa'eliif fayyisaa kaaseera; inni immoo Yesus\*. <sup>24</sup>Dhufa Yesus fuul dura Yohannis, yaada garaa isaanii geddattani akka cuuphamaniif saba Israa'el hundumaatii lallabee ture\*. <sup>25</sup>Yohannis hojii isaa raawwachu isa jala, saba sanaa, 'Aanaa, eenyu na seetu? Anoo isa isin eegachaa jirtan miti; inni garuu na boodde in dhufa; inni immoo hidhaa kophee isaati illee hikuudhaaf nama ta'u miti' jedheen\*.

\*20 Abo 2:16; 1Sam 3:20

\*21 1Sam 8:5; 10:21

\*22 1Sam 13:14; 16:12; Far 89:20

\*23 2Sam 7:12; Isa 11:1

\*24 Mar 1:4; Luq 3:3

\*25 Mar 3:11; Mar 1:7; Luq 3:16; Yoh 1:20,27

<sup>26</sup>"Obboloota ko, isin hortee jjoolee Abrahama, isin warri kan biraawari Waaqayyoon sodaattani as jirtan, sagaleen fayyinaa kun nuuf ergamee dhufetea. <sup>27</sup>Warri Yersaaleem jiraatanii fi warri isaan geggeessano akka inni fayyisa ta'e hin beekne, sagalee rajiotea isa Sanbatuma dhufu dubbitamus hin hubanne; utuma ta'u iyyuu immoo Yesusitti fareduu isaanitiin isa raajoonni dubbatan raawwataniiru. <sup>28</sup>Sabahii du'a isatti farachiisu hin arganne; utuma kana beekani: garuu akka inni ajjeffamuuf Phiilaosin in gaafatan\*. <sup>29</sup>Waa'ee isaatiif kan caafame hundumaa erga raawwatani, muka famoo irraa gad bunsani awwaala keessa ka'an\*. <sup>30</sup>Waaqayyo garuu warra du'an keessaa isa kaase\*. <sup>31</sup>Inni guyyaa baay'ee warra isaa wajjin Galilaadhaa gara Yersaaleem dhufanitti mul'achaa ture; namoonni isa argan kun amma saba Waaqayyooti isaan dhugaa ba'u\*. <sup>32</sup>Ammas Waaqayyo waan abaabilii keenya abdachiise akka raawwate misraachoo isiniin hinna; <sup>33</sup>inni Yesusin du'aa kaasu isaatiin nuvi jjoolee ijoollee isaanitiifis kunoo, abdi isaa nuuf raawwatetea.

Faarfaanaa isa lammaffaa

keessatti,

'Ati ilma koo ti, ani har'an si

dhalehe'

kan jedhu caafameera\*.

<sup>34</sup>Waa'ee du'aa isa kaasuu isaatiif,

gonkumaas

awwaalatti akka inni hin

deebine goobuu isaatiif

immoo,

'Ayyaana isa qullullaa'aadhaa fi isa amanamaa.

isa ani Daawiin abdachiise isiniif nan kenna 'in jedha\*.

<sup>35</sup>Kanaafis iddoo biratti immoo,

'Ati isa qullulluu kan keetii tortoratti dabarsite hin kennitu' in jedha\*.

\*28 Mat 27:22-23; Mar 15:13-14;

Luq 23:21-23; Yoh 19:15

\*29 Mat 27:57-61; Mar 15:42-47;

Luq 23:50-56; Yoh 19:38-42

\*30 3:15

\*31 1:3; 10:40-41

\*32-33 13:23; Far 2:7

\*34 Isa 55:3

\*35 Far 16:10

<sup>36</sup>"Daawit bara isaati akka jaalala Waaqayyooti hojjetee, yommuu du'e abboota isaa biratti awwaalamee, tortores\*. <sup>37</sup>Inni Waaqayyo du'aa kaase garuu tortoratti hin kennamne. <sup>38</sup>Kanaafis karaa Yesus isa du'aa ka'e kanaan dhiifannuu cubbuu isiniin in lallabama\*. <sup>39</sup>Irra-dadardbaa seera Mi-seetiin itti hikanuu hin dandeenye, hundumaatiis hikanuu isumaan akka argamu isin biratti baa beekamu, yaa obboloota kol Yesusitti kan amannu hundinu hikaama in argata\*. <sup>40</sup>Kanaafis warri raajoonni dubbatan isin irratti akka hin raawwatameef of eeggadhaa! <sup>41</sup>Ilaa isin yaa warra ga'iftuu,

dingiifadhaa, badaas!

Hojii ani bara jireenya

keessanitti hojjechuudhaaf

jiru,

yoo namni isiniiti hime iyyuu

hin amannu 'jedha\*'' jedhe.

\*36 Mat 2:10; Abo 2:10

\*38 10:43

\*39 Rom 10:4

\*41 Abo 1:5

<sup>42</sup>Yeroo Phaawulosii fi Baarnaabaas mana sagadaa keessaa ba'anii adeeman, Sanbata itti aanutti immoo dhufanii dubbii kana dabalanii akka itti himaniif namoonni isaan kadhatan. <sup>43</sup>Sagada boodde immoo Yihudoonni baay'een akkasumas saba garaa keessaa barsiisa Yihudootea kan fi-dhatan, Phaawulosii fi Baarnaabaas dunkaa bu'an. Phaawulosii fi Baarnaabaas isaan gorsanii, ayyaana isa Waaqayyo isaanii kennetti qabamanii akka jiraatan, ciinsanii isaan yaadachiisan\*. <sup>43</sup>11:23; 14:22

<sup>44</sup>Sanbata itti aanuttis namoonni mandara sanaa garri caalan dubbii Waaqayyoo dhaga'uuudhaaf dhufan. <sup>45</sup>Warri Yihudootea baay'isa namootaa yommuu argan himaafaan isaan keessa guutee, waan Phaawulos jedheen kan mormu dubbachuudhaan arrabsan\*. <sup>46</sup>Phaawulosii fi Baarnaabaas garuu caalichisani ija jabinaan dubbatanii, "Dubbii Waaqayyoo dura isin saba Israa'elitti himannuu in barbaachisa ture. Amma garuu erga isa fudhaachu diddani, jireenya bara baratti galuudhaafis 'Warra hin mallee dha' erga ofin jettanii, nuvi gara saba warra kaani dhaqu keenya\*." <sup>47</sup>Goofaan akkasuma,

'Ani saba koo warra hin ta'iniif

ibsa,

biyya lafaa hundumaafis

fayyisaa akka taatuf

si kennera' jedhee nu

abbootameera\* jedhan\*.

<sup>48</sup>Saba Waaqayyoo warri hin ta' in kana dhaqa'ani gammadani; dubbii Waaqayyoon in jajani, warri mootummaa Waaqayyooti galuudhaaf yaadatan hundinnu amantoota ta'an\*. <sup>49</sup>Naanna'aa sana hundumaatiis dubbiin gooftaa in bal'ate. <sup>50</sup>Warri Yihudootea garuu Griikota keessaa dubartoota beekanno warra amantii Yihudootea fidhatan akkasumas dubbuntuu mandara sana isaanitti nuqan. Kanaafis Phaawulosii fi Baarnaabaas irratti ar'atannu kaasanii, biyya naannoo sanaa keessaa isaan in baasan\*. <sup>51</sup>Isaan immoo kana goobuu isaanitiin mormuudhaaf awwaara milla isaanitti gabate dhadha'atani, gara mandara Igoniyyuu dhaqan\*. <sup>52</sup>Haa ta'u iyyuu malee, amantoonni mandara Anxokiyya gammachuudhaa fi hafuura qullulluudhan guutamanii turan.

\*45 14:2; 17:5

\*46 3:26; 18:6; Mat 10:6

\*47 Isa 42:6; 49:6

\*48 11:18

\*50 17:4-5

\*51 Mat 10:14; Mar 6:11; Luq 9:5; 10:11

Phaawulosii fi Baarnaabaas

Igoniyyumittii Lallabuu Isaanii

**14** Phaawulosii fi Baarnaabaas mandara Igoniyyumittis akka summa mana sagadaa warra Yihudooteatti lixanii akki isaan itti lallaban

kophaa ture; kanaaf namoonni baay'een warra Yihudootea fi warra Griikota keessaa amantoota ta'an. <sup>2</sup>Yihudoonni warri dubbibatti hin amanne garuu namoota warra saba Waaqayyoo hin ta'itti yaada hamaa galchani obboloota irratti kaasan\*. <sup>3</sup>Utuma ta'u iyyuu, ergamoonni yeroo dhiiraadhaaf achi ta'anii, ija jabuumaadhaan gooftaa Yesusin lallaban; gooftaan mul'ikinni fi dirqin adda addaa karaa isaanii akka raawwatamu goobuu isaatiin dubbii ayyaana isaatiif dhugaa ba'e\*. <sup>4</sup>Namoonni mandariichaa garuu wal hirani; kaan gara Yihudootea, kaan immoo gara ergamoota goran. <sup>5</sup>Yommuu warri saba Waaqayyoo hin ta'inni fi warri Yihudootea, warra biyya bulehanii wajjin ergamoota sana loluudhaaf dhagaadhaanis rukuuudhaaf qopha'an\*. <sup>6</sup>Ergamoonni garuu kana yommuu baran mandaroota kutaa biyya Liqaa oniyaa Lixiraadhaa fi Derteetti biyya naannoo isaa jirutis bagatanii\* <sup>7</sup>achittis wangeela lallabaa turan.

\*2 13:45

\*3 19:11; Ibr 2:4

\*5 14:19; 2Tim 3:11

\*6 Mat 10:23

Lixiraadhaa fi Derteetti

Lallabuu Isaanii

<sup>8</sup>Mandara Lixiraa keessa namni naafti tokko ture. Nemichi kun miilli isaa laawasa'aa waan tureef, dhalaachu isaati jalqabee takkaa hin adeemne\*. <sup>9</sup>Inni achi ciisee waan Phaawulos jedhu dhaggeffachaa ture; yommuu Phaawulos ija isaa keessa ilaalee, fayyitamuudhaaf amantii akka inni gabu arge\*. <sup>10</sup>Achumaanis sagalee guddaadhaan, "Ka'ii qajcelhi, mijila keetiin dhaabadhu!" jedheen, namichi utaa'ee ka'ee asii fi achi adeeme. <sup>11</sup>Namoonni baay'atani achi turan waan Phaawulos hojjetee yommuu argan, sagalee isaanii ol fudhatanii afaan Liqaa oniyatiin, "Waaqayyoliin namoota fakkaatanii gara keenyatti gad bu'anniru" jedhanii dubbatan\*. <sup>12</sup>Baarnaabaasin "Zeos" jedhan, Phaawulosin immoo kan dubbate isa waan tureef, akka ergamaa waaqayyoli isaanitti "Hermes" jedhanii moggaasan. <sup>13</sup>Lubni, galma Zeos isa mandariicha dunbaa keessaa hojjetu

tuntuootaa fi daraaraa battee dha'ame gara kellaas mandarihaatti fide, lubichi jara achi turani wajjin ergamoota sanaaf aarsaa dhi'eessu barbaade.

\*8 3:2; *Yoh 9:1*

\*9 *Mat 9:28*

\*11 28:6

14 Ergamoonni sun Baarnaabaasi fi Phaawulos waa'ee kanaa yommuu dhaga'an wayyaa isaanii tarsasani fiigichaan tulla jara sanaa keessa lixani itti iyyan. 15 "Jara nana, inni isin hojjetan kun maali? Nuvi waagayyoli mihi, akkuma keessan nama. Wanta waa'ee hin baafne waagessuuti gara Waagayyo isa jiraataati akka deebitaniif dubbii gammachiisa isiniiti in hinna; Waagayyo inni jiraatan waagichaa fi laftiche, galaanicha, isaan kana keessa kan jiraatan hundumaas ummeera." 16 Bata dhaloota darbanitti sabni biyya lafaa irraa hundinuun karaa isaanii haa adeemaniif isaan dhiise. 17 Haa ta'u iyyuu malee, waaga irraa bojkkaa isiniif roobsee, ija midhaaniis yeroo isaatti guutachiise. Soora isiniif kennee garaa keessanis gammachudhaan guute; waan gaarii kana hundumaa gochuun isaatiinis goffummaa isaa mul'iseera" jedhaniin. 18 Kana hundumaa irratti iyyuu ergamoonni rakkina baay'eedhaan aarsaa akka isaanifi himdhi'eessine jara dhowwan. 19 Gaafas Yihudoonni mandaroota Anxokiyaa fi Iqoniyyumii dhuftan tokko tuuta jara sanaa sossobani. Phaawulosin dhagaadhaan rukutan; du'eera se'antiis mandarihaa keessaa gad gorotan. 20 Amantoonni garuu dhuftani isatti naanna'aanii dhaabannaan, Phaawulos lafaa ka'ee mandartti ol deebi'e, borummaa demboo Baarnaabaasii wajjin mandara deeboo dhage.

\*15 10:26; *Bar 20:11*

\*16 17:30

\*17 *Ex 5:24; Far 147:8*

\*19 17:13; *2Qor 11:25; 2Xim 3:11*

### Anxokiyaa Mandara Biyya Sooriyaatti Deebi'u Isaani

21 Phaawulosii fi Baarnaabaas mandara Derbeetti wangeela lallabani; namoota baay'ee amantoota godhan; kana booddees mandaroota Lixiraatii fi Iqoniyyumii Anxokiyaa isa biyya Phisiidiyaattis deebi'an. 22 Isaan yaada

amantootaa jajjabessanii, amanitti isaanitti akka ciminiiif gorsan; "Gidira baay'ee keessa darbuudhaan mootummaa Waagayyooti galuun nuuf in ta'a" jedhaniin. 23 Ergamoonni tokkon tokkon waldaa sanaaf jaarsoli fo'an; soomanii erga kadhani booddee, amantoota sana hundumaa harka gooftaa isa isaan itti amananiitti badara kennan. 24 Isaan ergasii kutaa biyya Phisiidiyaa keessa darbanii kutaa biyya Phaamfiyaa dhuftan. 25 Pheregeetis dubbicha lallabani mandara Atnali'aatti gad bu'an. 26 Achis markabaan ka'anii Anxokiyaa biyya Sooriyaatti, hojii amma raawwatan kanaaf iddoon itti ayyaana Waagayyooti kennamani turaniitti deebi'an. 27 Erga Anxokiyaa ga'anni amantoota waldaa sanaa walitti waaman; Waagayyo inni isaanii wajjin ture kan hojiete hundumaa, attanittis karaa itti warri saba Waagayyoo hin ta'in aman, akka isaanifi bane itti himan.

28 Yeroo dheeraas amantootaa wajjin turan.

\*22 11:23; 13:43; *1Tas 3:3*

\*23 13:3

\*26 13:1-2, 15:40

\*27 15:4, 12; 11:18

### Walaga'i Yerusaleemitti Ta'e

15 1 Jarreen kutaa biyya Yihudaatti, Anxokiyaa biyya Sooriyaatti gad bu'an tokko immoo, "Akka seerri Musce ajajutti yoo dhagna gabaachuun dhaabattan, fayyuu hin dandeessan" jedhani kristiyyaanaa barsiisutti ka'an. 2 Kana irratti Phaawulosii fi Baarnaabaas jarreen sanaa wajjin wal didani wajjin morkaan. Kanaafis waldaani wajjin morkaan. Kanaafis waldaani, morkii kana ergamootaa fi jaar-solii achi jiran biraan ga'uudhaaf, Phaawulosii fi Baarnaabaas, amantoota keessas namoonni tokko, Yerusaleemitti akka ol ba'aniif murtoo goote. 3 Waldaan kristiyyaanaas isaan geggees-site karaa irra isaan buufte. Isaan immoo, warri saba Waagayyoo hin ta'in gara Waagayyooti deebi'u isaanii odeessa, finitigedhaa fi Samariyaa keessa darban, oduu kanaanis amantoota achi jiran baay'ee gammachisan. 4 Yerusaleemitti yommuu galan, waldaa kristiyyaanaati fi ergamootaan, jaarsolidaaniis in simatan; warri ergaman kun Waagayyo inni

isaanii wajjin ture kan hojiete hundumaa itti himan. 5 Garce warra Farisootaa keessaa amantoota kan ta'an tokko ka'anii, "Dhagna gabaachuudhaaf seera Muscen kenne ceegu isaan barsiisuu in barbachisa" jedhan.

\*1 15:24; *Lew 12:3; Gal 5:2*

\*2 11:30

6 Kanaaf ergamoonni fi jaarsoliin dubbii kana ilaaluudhaaf walitti qabaman. 7 Yeroo dheeraa erga irratti dubbatanii booddee, Phexros isaanitti dubbachuudhaaf ka'ee, "Obholoota ko, Waagayyo warri saba isaa hin ta'in dubbii wangeela afaan koo irraa dhaaga'anni haa amananiif, kanaan dura isin keessaa akka na fo'e, ba'eesa gootanii in beektu." 8 Waagayyo inni garaa namaa beeku, hafura qulqulluu nuufis immoo akkuma kenne, isaanifi kennuu isaatiin, isaan simachuu isaa mul'iseera. 9 Inni amanidhaan gara isaanitti qulleesse malee, nuuf isaan gidduutti garagarummaa hin argisiifne. 10 Amma'oo ba'aa abboonni keenya, nuufis baachuu hin dandeenye, gattitti amantoota irra kaa'uudhaan maaliif Waagayyoon qortu? 11 Nuvi garuu ayyaana gooftaa keenyaa Yesuusiin fayyuu keenya in amananna; isaan immoo akkuma kanatti in fayyuu" jedheen.

\*7 10:1-43

\*8 2:4; 10:44; 11:15

\*9 10:34-35

\*10 15:19; *Gal 5:1*

\*11 *Gal 2:16; Eje 2:5-8*

12 Kana irratti namoonni hundumuu calluma jedhami Baarnaabaasii fi Phaawulosin dhageeffatan; isaan la-manis dinguudhaa fi milikita garaa garaa, Waagayyoo harka isaanitiin saba Waagayyoo warra hin ta'in keessatti hojijete, itti odeessan. 13 Isaan dubbii isaanii afaanii yommuu fixan Yaagqob ka'ee, "Obholoota ko, na dhageeffadhaa! 14 Simoon, Waagayyo attanitti dura warra saba isaa hin ta'in keessaa, saba offi isaati godhachuudhaaf akka dhimee, nutti himera." 15 Dubbiin raajtaas akka caafamee jirutti, kanaa wajjin wal fudhata;

16 "Isa kana booddee nan deebi'a, mana Daawit isa jiges deebisee nan ijaara, isa diigamees haarsesse nan dhaaba,

nan gajeelehas,

17 namoonni hafanis goofticha akka

barbaadan,

sabni biyya lafaa irraa

maqaa kootiinu waamaman

hundinuus;

gootaan inni kana godhu

akkas jedha,

18 kunis durii durii jaqabee

beekamaa dha."

\*14 15:7-9

\*16-18 *Amo 9:11-12*

19 "Kanaafis akkan yaadutti yoo ta'e, warri saba isaa hin ta'in gara Waagayyooti yommuu deebi'an, isaan rakkisuun nuuf hin ta'u. 20 Garuu qalmaa isa xuraa'aa Waagayyo tolfamaadhaaf aarsaa dhi'aate irraa akka afaaniin hin qobne, hahalummaa irraa akka of eeggatan, foon horii hudhamee du'ee irraa akka hin nyaanne, dhiigis akka hin nyaanne akka hin dhuynes; isaanifi caafuu nuuf in ta'a." 21 Durii durii jalqabanii seera Musce mandara mandartti kan lallaban, manneen sagadaa keessattis Sanbaala hundumaatti kan isa dubbisan jiru" jedhe. 20 21:25; *Uma 9:4; Bar 34:15-17; Lew 17:10-16; 18:6-23*

\*21 13:15

### Caafata Warra Saba Bira

#### Keessaa Amananiif Caafame

22 Dubbii kana booddee ergamoonni fi jaarsoliin, guutummaa waldaa kristiyyaanaa sanaa wajjin of keessaa namoota fo'anni, Phaawulosii fi Baarnaabaas duukaa, Anxokiyaa fi Baarnaabaas jedhamu fi Silaasiin, warra dura-buruun amantootaa keessaa turan, fo'anni ergamoota lamaani wajjin ergan. 23 Ergam caafataan isaanitti kenname, kanatti tufce kan jiruu dha; "Nuvi ergamoonni fi jaarsoliin obholoonni keessan, isin saba garaa garaa keessaa obholoota keenya taatanii, mandara Anxokiyaa kutaa biyya Sooriyaatti fi

Qilihiyaa keessa kan jiraataniif, nagaa keenya isiniif in dhi'eessu.

24 "Nu keessaa jarreen tokko, kanaaf uuu hin ajajaman isin bira dhuftanii, dubbiiidhaan akka isin walalaichisan,

yaada keessanis akka raasan dhagee-  
nyerra. <sup>25</sup>Kanaaf yaada tokkoon walii  
galtee, of keessaa namoota foomee, Baar-  
naabaasii fi Phaawulos jaallatamoo waj-  
jin, gara keessanitti erguun gaarii fak-  
kaate nutti mul'ate. <sup>26</sup>Akkuma beektan  
iyyuu, Baarnaabaasii fi Phaawulos warra  
jireenya isaani gooftaa keenya Yesus  
Kristosif dabarsanii kennanii dha.  
<sup>27</sup>Ergaa isuma isinni caafaa afaan isaanit-  
tiin immoo akka isinnitti humaniif, Yihu-  
daadhaa fi Siilaasiin isinniif ergine.  
<sup>28</sup>Waan barbaachisu irra kan caalu ba aa  
biraa isin irra akka hin keenyeef, hafuura  
qulqulluutti, nuttis gaarii fakkaateera.  
<sup>29</sup>Kunis immoo qalmaa waagayyollii tol-  
famanii dhi'aate irraa, dhiiga nyaachuu  
fi dhuguu irraa, foon horii hudhamee  
du'ee nyaachuu irraa, halahummaa irraas  
akka fagaatan; kana hundumaa irraa  
yoo of ceggatan gaarii dha; nagaatti  
jiraadhaa."

<sup>30</sup>Warti ergaman ka'anii, Anxoki-  
yaatti gad bu'an, achitti tuuta amantoo-  
taa walitti qabani caaffaticha kenna-  
niif. <sup>31</sup>Jarri immoo caaffaticha dubbii-  
saniif, dubbii gorsa isaatti in-  
gammadan. <sup>32</sup>Yihudaani fi Siilaas jal-  
laboota warri turan, dubbii baay'ee  
amantoota gorsanii isaan cimsan.\*  
<sup>33</sup>Achi isaan bira erga takka turani,  
amantoonni namoota sana nagaadhaan  
gara warra isaan ergeetti deebisan.  
[<sup>34</sup>Siilaas garuu jaallatee achi ture.]  
<sup>35</sup>Phaawulosii fi Baarnaabaas Anxoki-  
yaa takka taa'an, amantoota baay'ee  
wajjin dubbii gooftaa in barsiisan, in  
lallabanis.

\*32:11-27; 13:1; 14:22; 18:23

### Adda Adda Ba'uun

#### Phaawulosii fi Baarnaabaas

<sup>36</sup>Erga takka achi hubbulanii bood-  
dee, Phaawulos, Baarnaabaasiin, "Kottu  
deebinee, mandara dubbii gooftaa itti  
lallabne hundumaa dhagee, akka aman-  
tooni itti jabaatanii jiraatan in ilaalla"  
jedhe. <sup>37</sup>Baarnaabaas garuu, Yohannus  
isa Maargos jedhanus, of dunkaa fun-  
dhanii akka adeemanii barbaade.\*  
<sup>38</sup>Phaawulos immoo, "Nama kanaan du-  
ra Pharnifiyaatti nu biraa hafee, hoji-  
chaaf nu wajjin dhaguun dhiise, kana  
finnee adeemnuu nuuf hin ta'u" jedhe.\*  
<sup>39</sup>Kanaafis hamma isaan gargaar adeema-  
nitti, isaan laahuu gidduutti walin mor-

kiin ka'e; Baarnaabaas, Maargosin of  
dunkaa fudhatee, markabaan Oophros  
dhage.\* <sup>40</sup>Phaawulos immoo Siilaasiin  
waamatee, amantoonnis eeguusa ay-  
yaana Waagayyooti erga isaan kenna-  
nii, lama ta'anni adeeman.\* <sup>41</sup>Phaawulos  
Waddoota kristiyaanaa cimsaa, kutaa biy-  
ya Sooriyaa fi Qiliqiyaa keessa darbe.  
\*37:12; 12:25  
\*38:13; 13  
\*39:4; 36:13; 4  
\*40:14; 26

#### Ximotewos Phaawulosii fi Siilaasii Wajjin Adeemnuu Isaa

**16** Phaawulos karaa isaa itti fu-  
tee mandara Darbee dhagee,  
mandara Lixxiwaatis darbe. Achi im-  
moo Ximotewos kan jedhamu dargag-  
geessii amane tokko ture; haati isaa  
Yihudii wangelatti amantee dha, ab-  
baan isaa immoo Grikii dha.\* <sup>2</sup>Ximo-  
tepos amantoota Lixxiwadhaa fi Igo-  
niyum jiran biratti maqaa gaarii qaba-  
ture. <sup>3</sup>Phaawulos akka Ximotewos isa  
dhuukaa adeemu barbaadee, dhiiga isa  
qabsise. Kana gochuun isaas, Yihu-  
doonni naannoo sana jiraatan hundinuu  
abbaan isaa nama Griikii ta'uu isaa  
beeku waan turaniif.\* <sup>4</sup>Kana booddees  
Phaawulosfaa karaa irra bu'an, seerra-  
ta ergamoonnii fi jaarsoliin Yerusaa-  
lem irratti waliin galan, mandara keessa  
darban hundumaa ga'anii, akka eega-  
nitiis isaan gorsan.\* <sup>5</sup>Waddoonni kris-  
tiyaanaas amantichatti in cimu, lak-  
koosaniis guyyaa guyyaatti in guda-  
tu turan.\*

\*14:6; 2Xim 1:5

\*3:Gal 2:3-5

\*4:15; 23:29

\*5:2; 47:5; 14:6; 7

#### Phaawulos Mu'ata Arguu Isaa

<sup>6</sup>Hafuuri qulqulluun kutaa biyya  
Asiyaatti dubbicha lallabuu waan isaan  
dhoweef, kutaa biyya Firiigiyaa fi  
Galaatiyaa gidduu darban.\* <sup>7</sup>Fuulle  
kutaa biyya Miisiyaas ga'anii kutaa  
biyya Bitiniyaa dhaquu yaalan; ha-  
fuuri Yesus garuu achi dhaquu isaanii  
hin jaallanne. <sup>8</sup>Kanaaf kutaa biyya  
Miisiyaas keessa darbanii, Xro'aasitii  
gad bu'an. <sup>9</sup>Phaawulos halikan sanatti  
nama Magedooniyaa tokko mul'attii  
arge; namichi dhaabatee, "Magedooni-  
yaatti ce'ii, nu gargaari!" jedhee isa

kadhatte.\* <sup>10</sup>Akkuma idni mul'aticha  
argeen, Waagayyo akka wangeela isaa-  
nitiif lallabuuf nu waamuu isaa ti,  
jennee waan fudhanneef, achumaan  
biyya Magedooniyaatti ce'uu aballe.  
\*6:18; 23  
\*9:10; 11:5; 18:9

#### Lidiyaa Kan Jedhamtu Tokko Wangelatti Amanuu Ishee

<sup>11</sup>Mandara Xro'aasii markaba  
yaabbanne, kallattiidhaan Saamotaa-  
qee biyya bishaan keessa dhagne;  
borumtaas mandara Ne'apholiisitti dar-  
bine. <sup>12</sup>Achii immoo mandara Filiphi-  
siyus geenye, isheen kutaa biyya Ma-  
gedooniyaa keessaa mandara beektantu  
tokko turre, qabiyee warra Roomaa  
tiis. Nuuyi mandara kana keessa takka  
bubulle. <sup>13</sup>Guyyaa Sanbataatti immoo  
mandaricha keessaa baanee, gara qar-  
gara lafaa, iddoo itti Yihudoonni ka-  
dhataaf walitti in qabamu scene, dhag-  
ne; teeyyees dubartoota achitti walitti  
qabamanitti dubbanne. <sup>14</sup>Dubarriin uf-  
fata calaqqisaa gati-jabeessa gurjurtu,  
mandara Tiyaatraatii kan dhufte,  
amantii warra Yihudootaas kan fudhat-  
te tokko, achi turre; magaan ishees  
Liidiyaa in jedhame. Gooftaan gurra  
qabbi ishee baaneefi waan tureef,  
isheen waan Phaawulos dubbate dhiim-  
niice dhaageffate. <sup>15</sup>Isheen, warri  
mana ishee hundinuus in cunqubaman;  
ergasii, "Gooftaati amanuu koo yoo  
fudhattan, mana koo kottaa na biras  
buufadhaa!" jettee nu waamtee, akka  
nuuyi dhaquufis nu giddirsite.\*  
\*7:5; 16:33; 18:8

#### Phaawulosii fi Siilaas

#### Filipiisiiyusitti Hidhamuu Isaanii

<sup>16</sup>Gaaf tokko nuuyi gara iddoo  
kadhatatti utuu adeemaa jirtuu, xom-  
boreen hafuura "Hooda dubbechiisu"  
of keessaa qabdu tokko nutti dhuufte;  
isheen hooda dubbachuu isheetiin ho-  
tti baay'ee gooftaa isheetiin in gal-  
chitti turre.\* <sup>17</sup>Isheen, "Namoonni  
kun hojjetoota Waagayyoo aabbaa ti;  
karaa fayinaa isinnitti in himu" jettee  
biyyaa Phaawulosii fi nu dunkaa in  
adeemti turre.\* <sup>18</sup>Kanas guyyaa  
baay'ee goote. Phaawulos garuu aa-  
ree itti garagaltee hafuuriichaan, "Ma-  
qaa Yesus Kristosiin akka ishee kees-

saa baartuuf, sin abbootaa!" jedhe;  
hafuuriichi achumaan ishee keessaa  
ba'e.\* <sup>19</sup>Gooftoonni xombole kanaa  
garuu, abdiin horii argannaa isaanii  
akka cite yommuu baratan, Phaawu-  
losii fi Siilaasiin qabani daddarba-  
chaa gara lafa gabaatti, fuula warra  
biyya seerratanitti geessan. <sup>20</sup>Erga-  
moota sana fuula ajajuu warra Roo-  
maatti dhi'essanii, "Jarreen kun  
mandara keenya raasaa jiru. Isaan  
Yihudoota," <sup>21</sup>amala nuuyi warri Roo-  
maa fudhachuu, ittiin hojjechuunis,  
nuuf hin taane nu barsiisaa jiru"  
jedhan. <sup>22</sup>Kana irratti namoonni  
baay'een Phaawulosii fi Siilaasiin  
normuudhaaf jara kanatti dabalatan;  
ajajuuwaan warra Roomaa sunis uf-  
fata isaani irratti tarsasani, ulee-  
dhaan akka reebaniif abbootaa.\*  
<sup>23</sup>Rukutaa baay'eedhaanis erga isaan  
reebsaniif booddee, mana hidhaatti  
isaan galchisiisan; achittis jabeesse  
akka isaan eeguuf, eegduu mana hi-  
dhaa abbootaan. <sup>24</sup>Eegduun sunis aja-  
ja akkanaa fudhatee, kutaa mana hi-  
dhaa isa gara keessatti isaan gal-  
chee, miilla isaanis jirma ulfaataa  
lama gidduutti jabeesse hidhe.

\*16:19; 24

\*17:Mar 1:24; 34; Lug 4:34, 41

\*18:19; 13; Mar 16:17

\*20:17; 6

\*22:Qor 11:25; 17:as 2:2

<sup>25</sup>Gara halkan walakkaatti, Phaawu-  
losii fi Siilaas Waagayyoon kadha-  
tanii faarfatan; warri hidhaman im-  
moo isaan in dhaageffatu turan.

<sup>26</sup>Dingatas hamma hundeen manicha

hidhaa raafamutti socho'i lafaa gud-

niicha hidhaa hundinuu banamanii,

hidhaan warra hidhamanii hundinuus

in hiikaman. <sup>27</sup>Namichi mana hidhaa

eeuu sun warretee hirriba damma-

qee, balbaloonni mana hidhaa bana-

muu yommuu ergee, warri hidhaman

waan sokkan se'e; kanaafis bilaa isaa

hugfattee of ajjeessu barbaade.\*

<sup>28</sup>Phaawulos garuu sagalee guddaa-

dhahan, "Waa of hin godhni! Nuuyi

hundumti keenya as jirra" jedhee itti

iyye. <sup>29</sup>Inni mana hidhaa eegu sun

ibsa waamatee of fugee, rom'aa

miilla Phaawulosii fi Siilaasitti kufe.

<sup>30</sup>Gadis isaan baasee, "Ani akkan

fayyuuuf maal gochuutu amaf ta'a? gooftolli ko" jedhee isaan gaafate.\*  
 31 Isaan immoo, "Gooftaa Yesusitti amani, ati in fayyita, maatiin kees in fayyuu" jedhanii deebisanii.\* 32 Isaan dubbii gooftaa namichatti, warra mana isaa keessa jiran hundumaattis in himan. 33 Halkanuma sanas ofitti isaan fudhee madaa isaanii irraa dhiqqe; inni yeroodhuma sanatti nama isaa hundumaa wajjin in cuuphame. 34 Phaawulosii fi Siliasiin mana isaatti geesse; nyaata isaanif dhi'eessisiise; inni nama isaa wajjin Waagayyotti waan amaneef, guddaa in gammade.

\*27:12-18:19

\*30:2-3:9:6

\*31 Mar 16:16; Yoh 3:16-17

35 Latti barinaan ajajjunn warra Roomaa, "Jara sana gad dhiisi!" jedhanii namicha mana hidhaa eegutti akka humanif itti ergan. 36 Kana irratti namichi, "Ajajjunn warra Roomaa akka gad dhiifamanii nutti erganiiru; kanaafis amma gad ba'atti karaa nagaa adeema!" jedhee, kana Phaawulositi beeksisse. 37 Phaawulos garuu, "Jari kun nuvi warra Roomaa taane utuma jirruu, firdii malee mu'innatti nu reehanii mana hidhaatti nu galchan; amma immoo dhoksaatti gad nu baasuu? Kun hin ta'u, isaanumti ofii isaanii dhuftanii nu haa geggeessan malee" jedhee.\* 38 Warri ergamanis yommuus, dubbii kana ajajjoota warra Roomaatti in himan; ajajjoota warra Roomaa Phaawulosii fi Siliasiin warra Roomaa ta'uun isaanii yommuu dhaga'an in sodaatan. 39 Kanaafis dhagani isaan sossobatan; takka isaan geggeessanii mandara isaanitti akka ba'aniif isaan in kadhahan.\*  
 40 Phaawulosii fi Siliasiin mana hidhaatti erga ba'ani, mana Lidiyaa dhagan; obboleotaa arganii, dubbii jajjabinaan isaan gorsanii, achii adeeman.

\*37:22-25

\*39 Mat 8:34; Luq 8:37

### Rakkina Tasalonigeeitti Phaawulosii fi Siliasiiti Dhufta

17<sup>1</sup> Mandaroota Amfipholiisii fi Apholonayaa darbanis, gara mandara Tasalonigee, iddoo manni sagadaa warra Yihudootaa ture dhuftan.\* 2 Akkuma amala isaas Phaawu-

los mana sagadaa sanatti ol lixee, Sanhaa sadiis dubbii macaafa qulqulluu isaanin dudubbachaa ture.\*  
 3 Achumaan dubbicha isaanii itisaa, Masihiiin dhiphachun, warra du'an keessaas ka'uun, isaaf in ta'a akka ture, macaaficha keessaa dhugaa itti haase. Akkasumas, "Yesus inni ani isiniitti labuu kun immoo, Kristos Masihicha" in jedhaan ture.\* 4 Isaan keessaa kaan, Griikota warra Waagayyoon sodaatan keessaa danuun, dubaroonni beekamoon mandara sanaas haay'een, dubbii isaa fudhatanii Phaawulosii fi Siliasiin dunkaa goran.\*

\*1:17as 1:1; 2:1-2

\*2:18:4; Luq 4:16

\*3:3:18; 18:5-28; Luq 24:26,46

\*4:13:43,50; 17:12

5 Yihudoonni garuu isa kana hin naafani, namoota hamoota hojii malee laban ofitti dabalan; waa kaasanii mandariicha guutummaatti raasan. Phaawulosii fi Siliasiin tuuta jarraatti gad baasuudhaaf, mana namicha Yaasoon jedhamu cabaan. 6 Phaawulosii fi Siliasiin achii dhahnaan, Yaasoonin amantoota keessaa kaan gara yaa'ii mandariichaatti harkisani, "Jarreen kun lafa dhagan hundumatti biyya garagalchu; amma immoo mandara keenya dhuftan". 7 Yaasoon immoo mana isaatti isaan sime; hundumti isaanii "Yesus kan jedhamu mootiin kan biraa jira" jedhanii, abbeoommii mootii warra Roomaa in cabuu" jedhanii iyyan.\* 8 Kana jechuudhaanis saba achitti walitti qabamee fi, yaa'ii mandariichaa warra kana dhaga'an, in raasan. 9 Warri yaa'iiis Yaasoonii fi warra isaa wajjin qabaman, qabsiisa harkaa fudhanii gad isaan dhiisan.

\*5:6 16:20; 17as 2:14,16

\*7 Luq 23:2; Yoh 19:12

### Rakkina Beriyaatti Isaan Argate

10 Halkanuma sana, obboleonni Phaawulosii fi Siliasiin gara mandara Beriyaatti ergan; akkuma achi ga'anis gara mana sagadaa warra Yihudootaa dhagan. 11 Yihudoonni warri kunis warra Tasalonigee caalaa, warra yaada gaarii turan, dubbicha fudhachuudhaaf qophaa'anii, waan dubhamee kun dhuftan ta'uu isaa baruuudhaaf, guyyuma guyyaatti macaafota qulqulluu in qoru

turan.\* 12 Isaan keessaa baay'een, Griikota keessaa dubaroonni beekamoonii fi dhiironni baay'een in amanuun. 13 Yihudoonni Tasalonigee garuu, Phaawulos, Beriyaattis dubbii Waagayyoo lallabu isaa yeroo baran, achis dhaganiif namoota garaa nyaachisanii sochoosan.\* 14 Yommuusumas obboleonni Phaawulosin hamma galaanaatti loonni Phaawulosin geggeessan akka adeemuuf ergan, Siliasiin fi Ximewos garuu Beriyadhamatti hafan. 15 Namoonni Phaawulosin geggeessan mandara Atenaatiin isa ga'anii, Siliasiin fi Ximewos ariitii guddaadhaan gara Phaawulos akka dhaganiif dhaamsa isaa fudhanii deebi'an.\*

\*11 Yoh 5:39

\*13 14:19; 17as 2:14-16

\*15 17as 3:1-5

### Phaawulos Ateenaatti Lallabuu Isaa

16 Phaawulos mandara Ateenaataa'ee Siliasiin fi Ximewosin eegaa yeroo turetti, fakkeenya waagayyolii tolfamanii mandara sana keessa guutu isaanii waan argeef, lubbuun isaa baay'ee dhiphate. 17 Mana sagadaa keessatti Yihudootaa fi Griikota warra amanii Yihudootaa fudhatanii wajjin, lafa gabaatti immoo guyyaa hundumaa namuma achitti argamee wajjin dudubbachaa ture.\* 18 Garree warra Ephequriyos akkaasumas Istoyi-kos jedhaman keessaa, barsiisoonni ogummaa biyya lafaa qoran tokko isaatti falman. Kaan, "Funaantun kun immoo maal jechuu ka'eele?" jennaan, kaan immoo waan inni wangeela waa'ee Yesusii fi, waa'ee du'aa ka'uu lallebeef, "Immoo waa'ee waa'ee guyyolli ormaa labaa fakkaata" jedhan. 19 Isa gabaanis yaa'ii gara Ateenyophaagos irratti wal ga'u duratti geggeessani, "Barsiifni haaraan ati fidee kun, maal akka ta'e baruu dandeenya? 20 Dubbiin ati fidee kun gurra keenyatti keessummaa dha; kanaafis maal akka inni ta'e baruu barbaanna" ittiin jedhan. 21 Warri Ateena hundunu, ormi achi jiraatanis, oduu haaraa malee, kan biraa yeroo isaanii kan itti dabarsan hin qaban turan.

\*17 18:4,19

22 Phaawulos yommuus gaara Ateenyophaagos walakkaa dhaabatee dub-

bate. Inni, "Yaa warra Ateena, isin karaa hundumaa warra amanii akka isin taatan nan arga. 23 Urnun darbuu iddoo sagada keessanii baay'ee yommuu ani do'adetti, iddoo aarsaa "Waagayyoo isa hin beekamneef" jedhame irratti caafame tokko argera; eegaa isa isin utuu hin beekin itti sagaddan kana, isa isiniitan lallaba. 24 Waagayyoo, biyya lafaa, kan isa keessa jirus hundumaa kan unne, gooftaa waaqaatii fi lafaa ti; inni galma harki namaa jjaacetti hin galu. 25 Ofii isaatii sanyii namaa hundumaaf, jireenyaa fi qilleensa, kan isa barbaachisu hundumaas in kenna; kanaaf harki nama kan isaaf hojjechuu danda'u, wanti isaaf barbaachisus hin jiru.\* 26 Sanyiin namaa hundinuu namicha tokkicha uraa argamanii, itra lafaa hundumaa irra akka jiraatan godhe; bara isaanitti iddoo ta'umsa isaanittis darsi itti godhe.\* 27 Kanas Waagayyoon akka isaan barbaadanii, qaqqabatanis akka isa argatanii godhe; amma illee Waagayyoo hunduma keenyattii fagoo motti.\* 28 Nuvi isati in jiraanna, in sochoona, in argammas; isin keessaa iyyuu warri walleen akka kuma jedhan, "Nuvi immoo sanyii isaa ti".

\*24-25 Isa 42:5; 1Mot 8:27; Far 50:12; Ho'e 7:48

\*26 Kes 32:8

\*27 Isa 55:6; Er 23:23; Far 145:18

29 "Egaa sanyii Waagayyoo erga taanee, Waagayyoo akka yaada namaatti harka nama ogeessanitti, bifa isa wargee irraa yookiis meetti irraa yookiis dhagaa irraa hojjetame fakkaata jennee yaadutun nuuf hin ta'u". 30 Bara wallaaluma isaanii Waagayyoo namootatti lakkaa'u dhiiseera; amma garuu namni hundinuu iddoo hundumatti yaada garaa isaa akka gedderatu abboomeera.\* 31 Guyyaa itti harka nama fo'ate sanaatiin, biyya lafaatti qajeeltootti farduuf jedhu, nuwee kaa'era; namicha fo'ate sana du'aa kaasu isaatiin, kana nama hundumaaf cimseera" jedhe.\*

32 Phaawulos waa'ee du'aa ka'uu dudbachuu isaa yommuu dhaga'an, kaan itti ga'isan, warri kaan garuu, "Nuvi waa'ee kanaa itti daballe si irraa dhaga'uu barbaanna" ittiin jedhan.\* 33 Phaawulos garuu, yaa'icha

keessaa ba'ee adeeme. <sup>34</sup>Jarreen tokko immoo gara Phaawulos goran, in amanis; isaan keessaa Diyoniisios kan jedhamu bu'aa yaa'ii Aariyophaagos akkasumas dubbatin Damaaris jedhaantu tokko, namoonni kan hiraas isaanii wajjin turan.

<sup>29</sup>Isa 40:18-20; *HoI* 19:26

<sup>30</sup>14:16; 17:23

<sup>31</sup>10:42; *Far* 9:8; *Yoh* 5:27

<sup>32</sup>24:25

### Phaawulos Qorontositti Hojjechuu Isaa

**18** <sup>1</sup>Kana booddee Phaawulos mandara Atenaa dhiisee adeemee, gara mandara Qorontos dhaqee. <sup>2</sup>Achittis Yihudii biyya Phronxositi dhalate, magaan isaa Agila jedhamu tokkoo wajjin wal arga. Kilaawidiyos mootichi warra Roomaa, Yihudii kan ta'e hundinuun magdara Roomaa keessaa akka ba'uuf abbootaanan, namichi kun wajjin biyya Isaalyaati dhufe; Phaawulos immoo isaan bira dhaqee. <sup>3</sup>Hojjin isaanii tokko waan ta'eefis isaan bira ta'ee hojje; hojjin isaanis dukaana hodnuu ture. <sup>4</sup>Sanbata Saabata immoo mana sagadaa Yihudootaa dhaqee; Yihudootaa fi Griikota amansiisuudhaaf isaanii wajjin dubbate.

<sup>1</sup>*1Qor* 1:2

<sup>2</sup>18:26; *Rom* 16:3

<sup>3</sup>20:34; *1Qor* 4:12

<sup>5</sup>Silaasii fi Ximotewos biyya Magedoonyaaati erga Qorontositti galanii, Phaawulos immoo kan bira dhiisee dubbicha lallabuutti qabamee, Yesus Masiihicha akka ta'e Yihudootatti dhaqaa ba'ee. <sup>6</sup>Jarri isaan mormanii, yommuu isa arrabsan immoo isaanitti gargar ba'uudhaaf uffata isaa hurgufate, "Dhiigni keessan mataa keessaanitti indeebi'a, ani kanatti qulqullaa'aa dha; ammaa kaasee gara warra saba Waagayyoo hin ta'ini nan dhaqee" isaanin jedhe. <sup>7</sup>Inni achii ka'ee mana Titios Yuxsos, isa ariinatti Yihudootaa fudhate dhaqee, manni isaa immoo mana sagadaa Yihudootaa bukke ture. <sup>8</sup>Kritiphos durabutuun mana sagadaa sanaas, nama isaa hundumaa wajjin gooftaati amane; warra Qorontos keessaa baay'een lallaaba Phaawulos dhaqee; anii in aman, in cuuphamanis. <sup>9</sup>Gooftaan gaaf tokko

halkan mul'ataan Phaawulositti dubbatee, "Hin sodaatin dubbachu malee, calluma hin jedhin!" <sup>10</sup>Ani sii wajjin nan jira, hontuuus sitti bu'ee si hin miidhu, anoo mandara kana namoota baay'ee qaba" jedheen. <sup>11</sup>Kanaaf Phaawulos dubbii Waagayyoo isaan keessatti barsiisaa, waggaa fi ja'a ja'a isaan bira ta'ee. <sup>12</sup>17:14-15; 17:3

<sup>13</sup>13:45-46; 13:51; 20:26

<sup>14</sup>1Qor 1:14

<sup>15</sup>Isa 41:10; 43:5; *1Qor* 2:3

<sup>12</sup>Bara Gaaliin bu'chaa biyya Akaayyaa ta'etti, warri Yihudootaa waliin galanii Phaawulosin qaban. Yaa'itti isa dhi'essanii, <sup>13</sup>"Namni kun, kana seeraan waliin hin galleen Waagayyoo akka sagadan, namoota kana irraa kaachisa" jedhanii isa hadheessan. <sup>14</sup>Phaawulos utuu dubbachuuf jedhu, Gaaliin warra Yihudootaatiin, "Dubbiin kun waa'ee bal'eesaa hojjechuu yookiis hamaa gochuun utuu ta'ee, isin warra Yihudootaa, akka ta'utti isin nan dhaqqeefachan ture." <sup>15</sup>Amma garuu waliin morkiin keessan waa'ee dubbii namni dubbatee, waa'ee namoota fi waa'ee seera keessani erga ta'ee, isin ofii keessanii fixaa, ani dubbii kanatti firdii kennuu bin barbaadu" jedhe; <sup>16</sup>yaa'ii dura isaan ari'ee. <sup>17</sup>Warri achi turan hunduminaan, Sostenees isaa dura-buutuu mana sagadiichaa qabani, yaa'ii duratti reban; Gaaliin on garuu kana hundumaati dhiima hin godhame.

<sup>14</sup>25:18-19

<sup>15</sup>Yoh 18:31

### Phaawulos Anxokiyaaatti Deebi'u Isaa

<sup>18</sup>Phaawulos guyyaa baay'ee amantoota Qorontos bira erga babbulee booddee, nagaa isaanitti dhaamee, Phrisqilaadhaa fi Agila wajjin markabaan Sooriyaa dhaquudhaaf ka'ee; Phaawulos waagee waan qabuuf, Kanehre'aa ta'a buufata markabaati rifeensa mataa isaanii murmurate. <sup>19</sup>Mandara Efesoos yommuu ga'an, Phrisqila fi Agila iddoo tokkotti dhiisee, ofii isaa mana sagadaa dhaqee Yihudootaa wajjin dubbate. <sup>20</sup>Phaawulos yeroo dheeraa akka isaan bira nurufis in kadhataa; inni garuu tole

hin jenneen. <sup>21</sup>"Jaalala Waagayyoo yoo ta'e deebi'ee nan dhufa" isaanin jedhee, nagaa isaanitti dhaamee markabaan Efesoosni ka'ee adeeme.

<sup>18</sup>21:23-27; *Luk* 6:18

<sup>21</sup>*Rom* 1:10; *1Qor* 4:19

<sup>22</sup>Mandara Qiisaariyaatti bu'ee, kana booddee Yerusaleemitti ol ba'ee, waldaa kristiyaanaa nagaa gaafate; darbaa Anxokiyaa isaa Sooriyaa keessatti gad bu'ee. <sup>23</sup>Achis erga takka ruree, ka'ee kutaa biyya Galaatiyaati fi Firiigiyaa keessa tarreetti naanna'ee, aman-toota hundumaa jajjabesse.

### Apholos Efesoositti, Biyya Akaayyaattis Barsiisuu Isaa

<sup>24</sup>Yeroo sana Yihudiin mandara Iskindiriyaa dhalate, Apholos kan jedhamu tokko mandara Efesoos dhuufte; inni nama arraba qajeelu, macaafotas gaarii godhee kan beeku ture. <sup>25</sup>Inni cuuphaa Yohannis duwwa beeke, dubbii gooftaa waa' barsiisame, hafuura gubbadhaan waa'ee Yesus qajeel-tootti in lallaba, in barsiisaa ture. <sup>26</sup>Ija jabummaadhaan mana sagadaa keessatti dubbachuutti ka'ee. Phrisqilaanii fi Agilaan dubbachuun isaa dhaqaa anii, ofiftis isaa fudhatanii, caalchisanii karaa Waagayyoo isaa hubachiisan. <sup>27</sup>Apholos biyya Akaayyaatti ce'uu yommuu barbaade, amantoonni Akaayyaa akka isa sinatanii, obholoonni caaftaatan ka-dhatanii inni achii erga ga'ee, ayyaana isaa argateen, warra amanani turaniiif baay'ee gargaarsa ta'ee. <sup>28</sup>Yesus Masiihicha akka ta'ee, macaafota keessaa dhugaa itti baasisuudhaan mul'innatti afaan Yihudootaa cufe.

<sup>25</sup>19:1-3; *Rom* 12:11

<sup>28</sup>9:22; 17:3

### Phaawulos Efesoositti Barsiisuu Isaa

**19** <sup>1</sup>Apholos amma illee Qorontos utuu jirru, Phaawulos kutaa biyya gara olii keessa darbee, Efesoos dhuufte. Achitti immoo baroota gooftaa tokko argatee, <sup>2</sup>"Yeroo amantan hafuura qulqulluu fudhattaniituu?" isaanin jedhe. Isaan immoo, "Hafuuri qulqulluun akka jiru iyyuu nuyi hin dhageenye" jedhanii deebisan. <sup>3</sup>Kana irratti Phaawulos, "Yoo immoo isin maalitti cuuphamtan ree?" jedhe; isaan

immoo, "Cuuphaa Yohannisitti" jedhan. <sup>4</sup>Phaawulos yommuu, "Yohannis isaa booddee isa dhufuuf turetti, kana jechuunis Yesusitti, akka amanan saba barsiisee, cuuphaa geddarumaa yaada garaa cuuphe" jedhe. <sup>5</sup>Jarri kana dhaqaa'ani magaa gooftaa Yesusitti cuuphaman. <sup>6</sup>Yeroo Phaawulos harka isaa isaan irra ka'etti hafuuri qulqulluun beekameen haasa'an, raajjis in dubbataan. <sup>7</sup>Isaan walumatti akka namoota kudha lamaa turan. <sup>8</sup>Phaawulos immoo hamma ji'a sadiitti mana sagadaa warra Yihudootaatti deddeebi'ee, ija jabinaan barsiise; yeroo kanattis wajjin dudubachaa akka isaan amansiisuufis waa'ee mootummaa Waagayyoo hubachiisaa ture. <sup>9</sup>Isaan keessaa kaan garuu mata-jabeeyyii waan nuranii, namoota sana keessatti barsiisa karaa kristiyaanaa irratti waan hamaa in dubbatu turan malee, hin amanne. Akkasitti Phaawulos warra amanani duukaa fudhate jara sana keessaa ba'ee; guyyaa guyyaatti mana barumsaa Xiiraanos keessatti warra amantootaa wajjin dudubachaa ture. <sup>10</sup>Kunis akka kutaa biyya Asiyaa keessa jiraatan waggaa lamaa itti fufaan, namoonni hundinuun Yihudoonni fi Griikonni dubbii gooftaa in dhaga'an.

<sup>2</sup>2:38; 8:15-16; *Yoh* 7:39

<sup>4</sup>*Mat* 3:11; *Mar* 1:4-7; *Luk* 3:3-4; 16;

<sup>6</sup>2:4; 8:17; 10:44-46

<sup>8</sup>18:26

<sup>9</sup>2Qor 6:17

### Ilmaan Iskoyyaas, Warra Hafuura Hamaa Baasuu Yaalan

<sup>11</sup>Waagayyoo dinqii takkaa hin beekamin harka Phaawulosin in raawwata ture. <sup>12</sup>Kanaafis erbeen inni ittiin dafqa isaa haxaa'uu yookiis marati isaa warra dhukkubatanitti yommuu geffamu, dhukkubatanii isaan in dhiisa, hafuuronni hamoonnis keessaa in ba'u turan. <sup>13</sup>Yihudoonni warti asii fi achi adeemani hafuurota hamoota baasanis turan; isaan immoo namoota hafuurota hamoota qabannatti magaa gooftaa Yeesus itti waamuu yaalanii, hafuurota sananis, "Magaa Yesus isaa Phaawulos lallabuuttiin abbootamaa!" jedhan. <sup>14</sup>Ilmaan Iskoyyaas, angafa

lubootaa warra Yihudoofaa, torbanuu kana gochaa turan. <sup>15</sup> Hafuuri ha-maan garuu deebisee, "Y'esusin beeka, Phaawulosinis bareera, isin garuu eenyufi?" jedhee gaafate.\* <sup>16</sup> Namichi hafuuri hamma keessa tures isaanitti utaa'ee, humna isaan caalee uffata irratti cire, jarris namaadaa'a-ni guuraa isaanii harkaa ba'anni mana sanaa baqatan. <sup>17</sup> Kunis Yihudoofaa fi Griikota Efesoon jiraatan biratti in beekame. Kana irratti isaan guddaa na'aa, maqaan goofaa Yesus garuu ulfina guddaa argate.\* <sup>18</sup> Warra amaan keessaas baay'een dhufanii, cub-buu isaanii mul'inaatti himatanii, waan hojjechaa turan beeksisan. <sup>19</sup> Isaan keessaas warri qoricha namatti gochaa turan macaafota ittiin hojjechaa turan walitti guuranii, fuula hunduma isaanii duratti guban, gatiin macaafota sanaa hamma meetti kuma dig-damii shaniitti shallagame. <sup>20</sup> Akka-siise, bal'achaa, guddachaa in adeeme.\*

\*11 14:3

\*12 5:15-16

\*13 Luq 9:49, 11:19

\*15 Mar 1:34; Luq 4:41

\*17 5:5-11

\*20 6:7, 12:24

### Goolii Efesoonitti Ka'e

21 Dubbi kana booddee Phaawulos biyya Maqedooniyaa fi Akasayaa keessa ba'e Yerusaleem dhaquudhaaf, murtto godhate, "Ergan achi ga'ee immoo Roomaas arguun ana irra jira" jedhee ture.\* <sup>22</sup> Gargaarota isaa keessa lama Ximotewosii fi Erastrosin gara Maqedooniyaatti ergee, ofii isaatiin kuuaa biyya Asiyaa keessa takka ture. <sup>23</sup> 23:11; Rom 1:13

23 Yeroo kana keessa waa'ee barsiisa karaa Kristiyamaaniif mandara Efe-soonitti gooliin guddaan in ka'e.\* <sup>24</sup> Namichi tokko maqaan isaa Demexros kan jedhamu meetti baqsa ture; bifa galma waaqayyitti tolfamtee, Arxemiis jedhamu meetti irraa baqsee, namoota hojicha beekaniif karaa hojii baay'ee baneef.\* <sup>25</sup> Demexros jarreen kana, warra hojii kana keessa qabanii waj-jin, iddoo tokkotti walitti qabee, "Jara-na, soorramni keenya hojii kana irraa akka dhuufi hundumti keessan in beek-

tu. <sup>26</sup> Waan namichi Phaawulos jedha-mu kun hojjechaa jiru immoo, isin ofii keessani argu dhaga'us in dandeessu. "Waaqayyoliin harka namaatiin tolfaman, homaa mti" jedhee, addana Efesoonitti duwwaa utuu hin ta'in, kuua biyya Asiyaa gara caalutti namoota baay'ee amansiisee yaada isaani gedarsiiseera.\* <sup>27</sup> Ammas hojin keenya maqaa gahdee argachuu isaa duwwaa utuu hin ta'in, galni Arxemiis waaqayyitti gudditti, akka waan gatii hin qabneetti lakkaa'annun isaa in sodachiisa, guddinni waaqayyitti, ishee warri Asiyaa keessaa, warri biyya lafaa keessa jiranis hundumuu itti sagadan, baduuf jedha" isaanin jedhe.

\*23 2Qor 1:8

\*24 16:16

\*26 17:29

28 Yeroo kana dhaga'aniis baay'ee aaranii, "Arxemiis warra Efesoon, gudditti dha" jedhamu iyyan. <sup>29</sup> Waci kun mandariicha keessa guute. Warri waacan kunis Gaayosii fi Arisxaarkos kan jedha-man, jarreen Maqedooniyaa warra Phaawulosii wajjin adeemaa turan, butani gara mana walga'itti filgan. <sup>30</sup> Phaawulos ofii isaatiin tuuta namoota walitti qabaman sana keessatti argamuu barbaade; amantoonni garuu gad isa dhiisan didan. <sup>31</sup> Gegeessituu kuuaa biyya Asiyaa samaa kan ta'an keessaas, warri ifra Phaawulos ergaa itti erganii, akka inni lafa walga'ii sana hin dhaqneef isa gorsan. <sup>32</sup> Kana gidduutti walga'ii sun hundumuu in huraasa ture; kaan waan tokkotti wacu, warri kaan immoo waan biraatti wacu, baay'een isaanii maaliif akka walitti qabaman iyyuu hin beekne turan. <sup>33</sup> Warri Yihudoofaa namicha Iskindir jedhamu tokko tuttuqani waan kaasanif, tuuta jaraa keessaa gar tokko immoo gara fuula duraatti isa waaman. Iskindir akka falmamaa, jaratti waa dubbachuu barbaade, calhama haa jedhaniif haarkaan isaan hawwate. <sup>34</sup> Isaan garuu, inni Yihudi ta'u isaa hubatani ergaan takkaa, "Arxemiis warra Efe-soon, gudditti dha" jedhami hamma sa'ati lamma kan ga'us isuma irra deddeebi'ani iyyan. <sup>35</sup> Booddees caa-faan mandara sanaa saba sana calluma jechiisee, "Yaa namoota Efesoon! Mandarii Efesoon, galma Arxemiis gudditti fi dhagaa bifa fakkeenya ishee,

isa waaqa irraa gad bu'e, akka isheen ce'edu, kan hin beekne jiraa laata?" <sup>36</sup> Kanaas namni falmu erga hin jirree, isin gab jechuutu isiniif ta'a; waan tokko illees, utuu itti hin yaadiin hojjechuun isiniif hin ta'u. <sup>37</sup> Ammas isin jarreen kana as fidaniiru, isaan garuu ta'a galma ishee hin saamne yookiis waaqayyitti hin arrabsine. <sup>38</sup> Demexrosii fi hojjeetoonni isaa wajjin jiran waan ittiin nama tokko illee hadheessan yoo qabaatan, guyyaan yaa'ii jira, warri biyya seeratanis jiru, achi walitti haa falmu! <sup>39</sup> Kana malee, waan isin barbaaddan yoo jiraate immoo, kora mandara kanaa isa tooraan waamame keessatti ilaalamuutu ta'a. <sup>40</sup> Goolii har'a ta'e kanatti itti gaafatamun keenya hin oolu; gooliin kun ka'u isaatiif sababin hin jiru, nus immoo waa'ee isaatiif deebi ga'u ken-nuu in dadhabna" jedhe. <sup>41</sup> Kana dubba-te, walga'ii sana gargar deebise.

### Phaawulos Biyya Maqedooniyaa Fi Biyya Griikii Dhaquu Isaa

20 <sup>1</sup> Waachi qabanoofaan Phaawulos amanoota ofii waamsi-see, erga isaan jajjabeessee booddee, nagaa isaanitti dhaamee biyya Maqedooniyaa dhaquudhaaf ka'e. <sup>2</sup> Amantootas lafa jiran hundumatti dubbii baay'eedhaan jajjabeesaa, kuuaa biyya sanaa keessa darbee biyya Griikii dhu-fe. <sup>3</sup> Jira sadii achi ta'ee markabaan Sooriyaa dhaquudhaaf utuu qophaa'u, warri Yihudoofaa isa irratti mart'atan; kanaaf Maqedooniyaa keessa karaa lafaa deebi'udhaaf murtto godhe. <sup>4</sup> So-phaxros ilmi Phitros namni Beriyaa, Arisxaarkosii fi Sekundos warri Tasalonique, Gaayos namni Derbee, Ximotewosii, Xikiqoosii fi Xroftomos warri Asiyaa, Phaawulosii wajjin turan <sup>5</sup> Jar-ri kun nu dura bu'ani Xro'aasitti nu eegan. <sup>6</sup> Nuyi immoo, guyyaa ayyaana Maxinoo booddee Filiphistiyusii mart'abaan kaanee, guyyaa shan booddee Xro'aasitti isaan qaqqabane, guyyaa torbas achi teenye.

### Phaawulos Xro'aasitti Dheeressae Laallabuu Isaa

7 Galgala Sanbata guddatti bari'u, buddeena cabaschuudhaaf walitti qabamne ture. Phaawulos bormitaa isaa adeemuun waan yaadeef, dubbii

isaa dheeressae hamma halkan walak-kaatii namootatti dubbate.\* <sup>8</sup> Kuua mana gubbaa isa nuyi itti walitti qabame keessa, ibsa baay'eeu ture. <sup>9</sup> Dargageessii Orykoo jedhamu tokko hulaa irra ta'a ture. Phaawulos ittuma fufee dubbanaan dargageessicha hirribi fudhatee sokke. Inni hirribaa keessa utuu jiru hulaa mana gubbaa isa sadaffaa irraa lafa dha'ee, namoonni du'aa isaa lafa fudhan. <sup>10</sup> Yommuus Phaawulos manicha keessa jirti" jedhe.\* <sup>11</sup> Ergasii kuua mana gubbaa sanatti ol deebi'ee, bud-deena cabsee nyaate, hamma lafi bari'utis namoota wajjin haasa'e, kana booddee in adeeme. <sup>12</sup> Dargageessichas fayyaa isaa manatti galhani baay'ee jajjabatan.

\*7 2:42-46; 1Qor 16:2

\*10 Mot 17:21

### Phaawulos Xro'aasii Millexos Dhaquu Isaa

13 Kana booddee Phaawulos karaa lafaa irra mandara Asos dhaquu yaade; nu immoo isa dura buunee markabaan Asos gencyee, achi akka markabicha isa yaabsifnuuf nu aboomee ture. <sup>14</sup> Asositti wal argine, nuyi isa fudhanee mandara Mixileceeti darbine. <sup>15</sup> Bormitaa isaa markabaan achi kaanee, qixa Kiyoos biyya bishaan keessa gencyee. Guyyaa lammaffaattis Saamos biyya bishaan keessaa in dhaqne, [mandara Troogilii on takka dhaabanee] bormitaa isaa Millexositti galle. <sup>16</sup> Phaawulos kuua biyya Asiyaa keessa turuu hin barbaanne. Kanaaf Efe-soonitti gortu dhiisee, markabaan darbuudhaaf murtto godhe; ayyaana guyyaa shaantamaffaa isa "Phenexqosic" jed-dhamne beekameef, Yerusaleem oolun danda'ama yoo ta'e jedhee, ari-fatee ture.

### Phaawulos Jaarsolii Waldaa Efesoonitti Nagaa Dhaamuu Isaa

17 Phaawulos Millexosii nama er-gee jaarsolii waldaa Efesoon ofii waamsise. <sup>18</sup> Jaarsoliin sunis gara isaa dhuufnaan, "Ergan gaafa kuua biyya Asiyaa kana dhuufetti jalqabee, yeroo hundumaa attanitti akkan isin gidduu

jiraadhe, ofi keessani beektu\*. <sup>19</sup>Karaa hundumaan of gad deebisuudhaan, iminnaaniin, qoransa Yihudooni anatti malan keessatti gooftaadhaaf hojjechaa ture\*. <sup>20</sup>Kanin illee taanaan waan waa'ee isiniif baasu hundumaan, waldaatti, mana manattis isintti lalla buudhaaf isin barsiisuu irraa ani of hin gusanne. <sup>21</sup>Yaada garaa goddaratani gara Waagayyooti akka deebi'an gooftaa keeyya Yesuutiis akka amanan Yihudoonaa fi Grikoatti dhugaa ba'eera. <sup>22</sup>Ammas kunoo, achitti waan anatti dhuufi utuu hin beekin, haafura qulqulluudhaan qabamee Yerusaleem dhaguu koo ti\*. <sup>23</sup>Haafuri qulqulluun garuu, hidhamuunni fi dhiibachuun akka ana eeggatti, mandara ani ga'e hundumaatti anatti mul'iseera\*. <sup>24</sup>Haa ta'u iyyuu malee, hojiin wangeela ayyaana Waagayyooti dhugaa ba'uu, gooftaa Yesus biraa anatti kennameera. Ani immoo ergaa koo fi hoji koo kana raawwachuun duwwaa nan barbaade, kana irraa kan hafe jireenya koo akka waan getti anaf qabuutti hin lakkaa'u\*.

\*18:18-19; 19:10

\*19:20-3

\*22:19-21

\*23:9:16; 21:4:11

\*24:21:13; 2Xim 4:7

<sup>25</sup>"Ammas isin, warri ani isin gidduu deddeebi'ee waa'ee mootummaa Waagayyoo isintti lallabaa ture hunduu, si'achi akka ana hin argine ani beeka. <sup>26</sup>Kanaafis isin keessaa tokko karaa irraa yoo bade, akka ani itti hin gaafatamne har'a guyyaa kanatti isintti dhugaa ba'uu koo ti\*.

<sup>27</sup>Anoo fedha Waagayyoo hunduma isintti labuudhaaf hin seene. <sup>28</sup>Of eeggadhaa, karaa hoolota Waagayyoo warra hafuurti qulqulluun akka eegda-niif isin dhaabeefis, eeggadhaa! Waldaa kristiyaanaa isa Waagayyoo dhiiga tokkicha ilma isaatiin kan isaa godhate eegaa\*! <sup>29</sup>Erga ani adeemee immoo warri akka yeeyii sodaachisoon, hoolota karaa keessatti kan hin hambifne akka isin gidduu galan ani beeka\*.

<sup>30</sup>Isinuma keessaa iyyuu namoonni dubbii dhugaa jal'isuudhaan amantoota garaagalchani of dunkaa buusan in ka'u\*.

<sup>31</sup>Kanaafis dammaqaa! Waggaasadii halkanii fi guyyaa utuu gargar

hin kutin iminnaaniin akkan tokkon tokkon keessan gorsaa ture yaada-dhaa\*! <sup>32</sup>Ammas harka Waagayyoo isa isin jabeessu, qulqulloota isaa hunduma gidduudhaas dhaala isiniif kennu danda'utti, dubbii ayyaana isaatiis isin nan kennadha\*.

<sup>33</sup>Tokkon keessan irraa warqee yookiis meetti yookiis uffata argachuu hin kajjeelle\*. <sup>34</sup>Anaa fi warra na dunkaa jiranii waan harbaachise argachuudhaaf harka koottiin hojjechaa akkan ture, isin ofi keessan ni iyyuu beektu\*.

\*33:19-10; 1Tas 2:11

\*32:26:18

\*33:1Sam 12:3; 1Qor 9:1

\*34:18:3; 1Qor 4:12; 1Tas 2:9

<sup>36</sup>Phaawulos kana erga dubbatee booddee, hunduma isaani wajjin jil-beentatee Waagayyoon kadhaa\*.

<sup>37</sup>Hundumti isaanis bo'aa morma isaatti marmanni dhungatar\*. <sup>38</sup>Dubbii inni si'achi akka isaan isa hin argine dubbate immoo, caalaa isaan gaddisise; akkasitti isaan haama lafa markabaatti isa geggeessan\*.

\*36:21:5

\*37:Rom 16:16; 1Phe 5:14

\*38:20:25

<sup>21</sup>Phaawulos Yerusaleem Dhaquu Isaa dhaannee gididitti gargar baane, utuu hin jal'atin markabaan ceene, Qos biyya bishaan keessaa dhufee, borumta isa immoo Rooodos biyya bishaan keessaa geenyee, achi immoo kaanee mandara Phaxaxaraa dhaque. <sup>2</sup>Achitti markaba kutaa biyya Fini-geeti ce'u argannee, yaabbannee ittiin adeemne. <sup>3</sup>Ophrosin fuulleeti argi-nee, harka bitaati hambifnee Sooriyaarti darbinee, Xiirros iddoo itti markabichi mi'a hunsuun ta'utti buufanne.

<sup>4</sup>Amantoota achi jiranis argannee, torbaan tokko isaan bira ture; amantoonni kunis hafuura qulqulluutiin geggeeffamanii, akka inni Yersaaleem hin dhaqne Phaawulositti himat\*. <sup>5</sup>Yeroon nu-ni isaan biraa adeemuuf jenne geenyaa, isaan biraa kaanee, karaa keenyaa irra buune; hundumti isaanis haadha manaa isaaniiti fi ijoollee isaanii wajjin baama nuyi mandara keessaa baanuun nu geggeessan. Hundumti keenyaa garqara bishaanichaatti jilbeeffannee Waagayyoon kadhaane\*. <sup>6</sup>Nagaa walitti dhaannee, nuyi markabichaa yaabbanne, isaan immoo deebi'anni garra mana isaaniiti galan.

\*20:23; 21:11-12

\*5:20:36

<sup>7</sup>Nuyi isa Xiirsoosii kaane immoo mandara Philomeesiti galtee, markabaan adeemuu raawannee, achittis amantoota nagaa gaafannee, guyyaa tokko isaan bira olle. <sup>8</sup>Borumtaas achitti kaanee mandara Qisariyaa dhufnee, mana Filiphos lallabaa wangeela dhaqne. Inni immoo warra torbaan Yersaaleemti fo aman keessaa tokko ture; isa biras takka bubulle\*.

\*9:Filiphos ijoollee

durbaa afur gaba ture; ijoollee kun hafuura qulqulluudhaan wanta Waagayyoo isaanti mul'ise in humu turan\*.

<sup>10</sup>Erga guyyaa dannu Qisariyaa teenyee raajjin Agaabs jedhamu tokko biyya Yihudaatti achi dhufe\*.

<sup>11</sup>Raajjin kunis nu bira ga'ee sabbara, Phaawulos ittiin hidhatu fuudhee, sabbatichaanis harka ofi isaati fi miilla ofi isaa walitti hidhee. <sup>12</sup>Yihudoonni Yerusaleem jiraatan abbaa sabbara kana akkasitti akka hidhan, harka warra saba Waagayyoo hin ta'initis debarasani akka kennan hafuurti qulqulluun in dubbata" jedhe\*.

\*8:6:5; 8:5:40

\*9:2:17

\*10:11:28

\*11:20:23; 21:13:33

\*12:Nuyi, namoonni achi turanis dubbii kana dhagenyee, Yersaaleemitti akka ol hin baane Phaawulosin in kadhaane\*.

<sup>13</sup>Inni garuu, "Maaliif boossanii, yaada garaa koo dhiiphiitu? Anoo hidhamuu duwwaa utuu hin ta'in, magaa gooftaa Yesusiif jedhee Yersaaleemitti du'uuf iyyuu qophaa'aa jedhee nuuf deebise\*."

<sup>14</sup>Inni nuuf sarmuu dimmaan, "Jaallii gooftichaa

haa ta'u" jennee dhiifne\*. <sup>15</sup>Guyyoota kana booddees qophoofnee, Yersaaleemitti ol baane. <sup>16</sup>Amantoonni Qisariyaa tokkos immoo nu dunkaa dhuufani, mana Minasoon nama Qophros, isa duran gooftaati amane bira akka buufannuuf nu geessan.

\*12:Mat 16:22

\*13:20:24

\*14:Luq 22:42

### Phaawulosii Fi Yaagoob Wal Arguu Isaanii

<sup>17</sup>Yommuu nuyi Yersaaleem geenyee, amantoonni gammachuudhaan nu sinnaan. <sup>18</sup>Borumtaas Phaawulos nu wajjin Yaagoob bira dhaqe, jaarsoliin waldaa kristiyaanaa hundumti isaaniis achitti argaman\*. <sup>19</sup>Phaawulos erga nagaa isaan gaafatee booddee, waan Waagayyoo warra saba isaa hin ta'in gidduutti hoji isaa keessaan raawwate, tokko tokkoon tarree galchee isaaniiti in odeesse\*.

<sup>20</sup>Yommuu warri kana dhaga'an Waagayyooti hoqubbaa dhi'essan; Phaawulosiin immoo komatani, "Ilaa obboleessa! Yihudoonni amanan kumaatama meeqatti kan lakkaa aman akka jiran atintuu in argita; hundumti isaaniis seera Waagayyootiif in hunaati\*."

<sup>21</sup>Yihudoonni warri biyya ormaa keessa jiraatan hundiinuu, seera Musee akka galan, ijoollee isaanti akka dhagaa hin qabne, wanta amala ta'e dunkaa akka hin buune, barsiisuu kee isaanti himameera\*.

<sup>22</sup>Isaano akka ati dhufte in dhaga'u; eegaa maal gochuun wayya'ee? <sup>23</sup>Amma waan nuyi sitti himuu godhi! Namoota wareega of irraa gaban afur gabna. <sup>24</sup>Ati isaanin fuudhi dhaqi, isaani wajjin of qulleessi, mataa isaanii haaddechuun akka danda'anifis, gaati isaan of qulleessuudhaaf haasan xiti haasiifi Kanaan namoonni hundunuu, waa'ee keetii kan isaanti himamee, kun waan dhiimaa hin haafte ta'u isaa, atis ofi keetii seeraati qabamuu kee, isas eeguu kee beekuu in danda'u\*.

<sup>25</sup>Saba Waagayyoo warra hin ta'in keessaa kan amanan immoo, galma waagayyoli tolfamanii dhi'aate irraa, dhiiga nyaachuu fi dhuguu irraa, foon horii hudhamee du'ee nyaachuu irraa, halarummaa irraas, akka of eeg-galan duran durstinee murtoo goonnee

isaaniif caafneerra" ittiin jedhan\*.  
 26 Phaawulos borumtaa namoota sana geesse isaani wajjin of qulleesse. Guyyaan qullaa'ummaa isaani yoom akka raawwataman, guyyaa kamittis tokko tokkon isaaniitii aarsaan akka dhi'aatu beeksuudhaaf, mana qulqulumaani gale\*.

\*18:12-17; 15:2,13; Gal 1:19

\*19:15-17

\*20:11-18; 15:1,5

\*21:16,3; 21:28

\*23:24 18:18; Lak 6:5,13-18

\*25:15-19; 20:28-29

\*26:1 Qor 9:20; Lak 6:2,5,13-21

### Phaawulos Mana Qulqullummaa

#### Keessatti Qabamu Isa

27 Guyyaa torbaftaan isaani raawwataman geenyaa, Yihudoonni kutaa biyya Asiyaatti dhufan Phaawulosin mana qulqullummaa keessatti arganii, tuta jaraa hunduma itti kaasanii, isa qabatan. 28 Jarti kun sagalee isaani ol fudhatanii, "Yaa warra Israa'el, kottaa nu gargaara! Isa kana namichi nama keenya, seera Musee, mana qulqullummaa kanas tuquudhaan, iddoo halle dhagee barsiisu, amuma iyyuu Grii-kota tokko fidee mana qulqullumaatti galchuudhaan, iddoo qulqullu kanas xureessera" jedhaani itti iyyan\*.

29 Duran Xorfinnoos nama Etesoon isaa wajjin mandara keessatti waan arganiti, Phaawulos mana qulqullumaatti isa geesseera ta'a jedhaani yaa-dani turan\*. 30 Kana irratti mandariichi guutummaatti socho'e, namoonni walitti dacha'an Phaawulosin buranii dad-darbachaa mana qulqullummaa keessaa baasan; achumaanis balbaloonni mana qulqullummaa in cufaman. 31 Isaan Phaawulosin ajjeesuuf utuu yaalaani, Yerusaleem guutummaatti goolannum isaa kutaa waraana Roomaa irratti angafa kunaa isa turetti himame.

32 Angafichi kunaa sun achumaan loltootaa fi angafoota dhibbaa fudhatee, namoota Phaawulosin qabatan irra ba'e. Isaan angaficha kunaa fi loltoota yommuu argan, Phaawulosin rukutuu dhiisan. 33 Yommuus angafichi kunaa Phaawulositti dhi'aate isa qab-dhee abboome. Kana boodde immoo, "Namichi kun eenyu jedhama? Maal balleesses?" jedhee, jara gaafate\*.

34 Tuta sana keessaa kaan waan tokko jedhee iyya, kaan immoo waan biraa jedha. Angafichi garu waa jarattif akka isaa hubachuu waan dadhabeef, Phaawulosin iddoo buufata loltuutti akka geessan abboome. 35 Phaawulos buusaa ittiin ol yaaban bira ga'ee, wal dhiibuu namootaatiif akka itti adeemu dhabaan, warri loltuu ol fudhatanii isa baatan. 36 Yommuus tuuti jaraa "Bal-leessi!" jedhaa iyyaa duukaa bu'an\*.

\*28:6,13; 21:21; Hls 44:7

\*29:20-4

\*33:20-23; 21:11

\*36:22-22; Lng 23:18; Yoh 19:15

### Phaawulos Falmachuu Isa

37 Yeroo warri loltuu iddoo buufata isaaniiti isa galchuuf jedhaaniti Phaawulos, "Waa sitti dubbachuun in danda'amaa?" jedhee angafa kunaa gaafate. Kana irratti angafichi, "Afaan Griiki iyyuu beekta?" 38 Yooos ati Gib-xioha isa kanaan dura, warra kuma arfan godduu hidhatanii, hunaafaa biyya isaaniif nama ajjeesuu barbaadan, geggeesse lafa onatti galche sana miti kaa?" jedheen\*. 39 Phaawulos garuu deebisee, "Ani Yihudii dha. Xar-sees mandara biyya Qiliqiyataan dhalde, ani nama mandara beekamaa tokkoo ti; hadaraa namoota kanatti akkan dubbadhuuf sin kadhada" jed-dhe\*. 40 Yommuus angafichi kunaa, "Haa ta'u dubbadhu!" ittiin jedhe. Phaawulos buusaa irra dhaabatee, bar-kaan isaan hawate, namoonni gab-jennaan, afaan warra Yihudootaan isaaniiti dubbachuutti ka'e\*.

\*38:5,36-37

\*39:9,11; 22:3

\*40:13,16

### Falmata Phaawulos

22 1 "Yaa obboloota nana, abboota nana, falmata ani isin duratti dhi'ceffadhu kana anaaf dhageeffa-dhaa!" jedhe\*. 2 Afaan Yihudootaatiin isaaniiti dubbachuun isaa yommuu dha-ga'an, caalaatti calluma jedhan. Phaawulos itti fufee, 3 "Ani Yihudii dha; Qiliqiyaa keessaa Xarseesitaa dhaladhe, addana Yerusaleemitan gudda-dhe, addana Yerusaleemitan gudda-dhe Gamaa'el biranis seera abaahilii keenyaaft kenname bundumaa ija irratti eegee bareera; akkuma keessan bar'aa kanas Waagayyooft nan himaafan ture\*.

4 Namoota karaa barsiisa haaraa kana irra adeemanis hamma du'aatti nan ari'adhaan ture, warra dhiiraas warra dubartiis gabetan mana biidhaatti gal-chiisan ture. 5 Angafni lubootaa, yaa iin maanguddootaa guutummaatti waa'ee kanaaf dhugaa anaaf ba'u. Isaanuma biraa caafata gara Yihudoota obboloota Damaasqoo jiraatanitti caa-fame baafadhee, jarreen kana qabee, akka isaan adebamanitti hidhee gara Yerusaleemitti fiduudhaaf, Damaasqoo nan dhaqan ture\*.

\*1:7,2

\*3:21,39; 5:34-39; Rom 10:2

\*4:5,8,3; 26:9-11

### Phaawulos Akka Itti

#### Amaane Himnu Isa

(Hoe 9:1-19; 26:12-18)

6 "Karaa irra adeemaa Damaas-qooti yommuu ani dhi'andhe, waa-reetti dhangata ifni humna-qabeessi naannoo kooti balqageessa'e, 7 Lafatti kutcen sagalee, 'Saa'ol, Saa'ol, maalif na ari'atta?' jedhu dhaga'e. 8 'Eenyu ai yaa gooftaa?' jedheetan deebise; inni immoo, 'Ana, Yeesus nama Naazi-reet, kan ati ari'achaa jirtu' aanaan jedhe. 9 Namoonni anaa wajjin turan ificha arganiiru; sagalee isa anatti dub-bachaa ture garuu hin dhageenye. 10 Ani immoo, 'Maal godhu, gooftaa?' jedheen gaafadhe; gooftaan immoo, 'Ka'iti, mandara Damaasqooti bixi, akka ati gootuf waan Waagayyoo murtuu godhe, achitti sitti in himama' aanaan jedhe. 11 Calbaqisa ifichaa irraa kan ka'es iji koo arguu dhabnaan, warri anaa wajjin jiran harka gabanitti manda-ra Damaasqooti na galchan. 12 Namichi, Waagayyooft buluu isaa seerri dhu-gaa ba'ee, Yihudoota Damaasqoo ji-ran hundumaa biratis maqaa gaarii kan qabu tokko achi ture; magaan isaas Ananiyaas jedhama. 13 Inni gara koo dhu'ee, na bukkees dhaabatee, 'Obbo-leessa ko Saa'ol, agartuun kee siif haa deebi'u' aanaan jedhe; achumaanis agartuun koo anaaf deebi'e, isas nan argu. 14 Ananiyaas yommuus, 'Waagay-yo gooftaan abaahilii keenyaa, waan gochuun siif ta'u akka beektuuf, isa qajeelaa tokkicha isaa argite, sagalee isaa akka dhageessuuf, si to'ateera. 15 Waan argitee fi waan dhageesse hun-

dumaa namoota hundumaatti in birnita, isaafis dhuga-baatuun in taata. 16 Ama-mas maalif lafa irra barkifta ree? Ka'iti, maqaa gooftaa waamadhuu cuuphami Cubbuu kees of irraa dhiq-siisi' aanaan jedhe\*.

\*16:2,21; Rom 10:13

### Phaawulos Warra Saba Waagayyoo

#### Hin Ta'ititti Lallabuudhaaf Akka

#### Ergame Himnu Isa

17 "Yerusaleemitti ergan deebi'ee, mana qulqullummaa keessatti kadhataatti utuu ani jiruu, of wallaalee mul'a-ta nan arge. 18 Isa keessatti gooftaa argee, 'Warri mandara kanaa isa ati waa'ee kootif dhugaa baatu hin fudha-taani, artifadhuutti Yerusaleemi ba'iti' utuu inni aanaan jedhuu nan dhaga'e\*.

19 Ani immoo, 'Yaa gooftaa akka ani mana sagadaa hundumaa keessatti, warra sitti amanan hiisisa, reebisaa ture isaanumtuun in beeku\*.

20 Yeroo dhiigni dhuga-baatu kce Isxifanos dhangalaafames, ajjeefamuu isaatti walii galtee, achi dhabadhee uffata warra isa ajjeesee nan eegan ture' jedheetan itti dubbadhe\*.

21 Gooftaan yommuus, 'Adeemi, ani fagootti, warra saba koo hin ta'ititti sin erga' aanaan jedhe" jedhee isaaniiti hime\*.

\*18:9,28-30

\*19:8,3; 22:4,5

\*20:7,58; 8:1

\*21:9,15; 13:2; Gal 2:7-9

### Phaawulos Buufata Warra

#### Loltuutti Galfamuu Isa

22 Namoonni hamma inni dubbii kana irra ga'utti, Phaawulosin dhag-geeffachaa turan, isa boodde garuu sagalee isaani guddisani, "Nama ak-kasii lafa irraa balleessuun in ta'a, inni jiraachuun hin ta'uuf" jedhan\*. 23 Isaan yeroo sana in caraanu, wayyaa isaani in dadarbatu, aawaaras gara waa-qaa'iti in bittimsu turan. 24 Angafichi kunaa, Phaawulosin lafa buufata lol-tutti geessanii, warri Yihudootaa sababi akkas isatti caraanatti baasu-dhaaf, qacceedhaan rebanii akka isa gortan abboome. 25 Yeroo isa reebu-dhaaf teephaan hidhatanii Phaawulos angafa dhibbaa isa achi dhaabatuun, "Nama Roomaa tokko, firdims kan itti hin faradamin reebuu seeraa ree?"

jedhee\*. <sup>26</sup> Angafni dhibbaa sun kana yommuu dhaga'e, gara angaficha kuma dhagee. "Maal gochuuf jetta?" Namichi kunoo nama Roomaa ti?" ittiin jedhee. <sup>27</sup> Kanaafis angafni kumaa sun gara isaa dhagee, Phaawulosin, "Anatti himi, ari dhaguma nama Roomaa ti?" ittiin jennan, inni immoo deebisee, "Eyyee" jedhee. <sup>28</sup> Angafichi kumaa sun dabalee, "Nama Roomaati lakkaa'ammu koo kana ari hori dheeraadhaan nan biadheem" jennan, Phaawulos immoo, "Ani garu ittan dhaladhe" jedhee. <sup>29</sup> Yommuu warri isa goruudhaaf turan achumaan isa irraa deebi'an, angafni kumaa sun Phaawulos nama Roomaa ta'uu isaa erga hubatee, waan isa hiiseef in sodaate.\*

\*22 21:36; 25:24  
\*23 16:37; 23:27  
\*29 16:38

### Phaawulos Yaa'ii Dura Dhaabachuu Isaa

<sup>30</sup> Bortumtaas angafichi kumaa, warri Yihudoocaa sababi mazaatiif Phaawulosin akka hadheessan dhugaa isaa baruu barbaade; kanaaf lubbooni warri angafooni fi maanguddoonni warri biyya seerratan hundinu akka walitti yaa'anif ajale. Phaawulos irraa fuuncaa hiiksisee, geessee isaan dura isa dhaabachiise.

### Phaawulos Yaa'ii Dura Dhaabatee Dubbachuu Isa

<sup>23</sup> Phaawulos ija warra yaa'ii keessa ilaalee, "Jarreen obbooloota nana! Ani hamma guyyaa har'aati garaan koo utuu ana hin ceepha in fuula Waagayyoo dura jiraadheera" jedhee. <sup>24</sup> Kana irratti Ananiyaas angafichi lubbootaa warra Phaawulositi dhi'oo jiraaniin, "Afaan isaa rukutaal" jedhee ajaje. <sup>25</sup> Phaawulos yommuu deebiseefi, "Waagayyoo si rukutuuf jira, ari 'Alaa gaarii' akka keenyan doorraa dibanama nana. Akka seeraati anatti faradun'achi teessa, ofii keeti immoo seera irra darbatee akkan rukutamuuf abboon-taa?" jedheen. <sup>26</sup> Kana booddee warri achi dhaabatan Phaawulosin, "Angafa lubqootaa Waagayyoo arrabsitaa?" jedhan. <sup>27</sup> Phaawulos immoo deebisee, "Obboloota nana! Akka inni angafa lubbootaa ta'e ari hia beekne, 'Angafa

saba keeti hamaa hin dubbatin!" kan jedhu caafamee jira" jedheen. <sup>28</sup> Phaawulos yommuu warra achi turan keessaa gar tokko Saduqoota gar kaan immoo Farisoota ta'uu isaani hubamaan, yaa'ii sana keessatti sagalee isaa ol fudatee, "Jarreen obboloota nana, ari Farisota keessaa tokko, sanyii Farisootaa tis; sababi abdi nuuf kennameef, sababi ka'uu warra du'aniif yaa'ii duratti gaafatamaan jira" jedhee dubbate. <sup>29</sup> Akkuma inni kana dubbaateen warra Farisootaa fi warra Saduqootaa gidduutti goolin ka'e, yaa'ichis gargar hirame. <sup>30</sup> Warri Saduqootaa, du'aa ka'uu hin jiru, ergamoonni Waagayyoo, hafuuronis hin jiran jedhu; warri Farisootaa garuu kun hundinu jira jedhu\*. <sup>31</sup> Waci guddaamis ka'e; kutaa warra Farisootaa keessaa warri seera barsiisan tokko dhaabatanii, "Nuyi nama kana irratti balleessaa hin argine, latti hafuuri yookiis ergamaan Waagayyoo itti dubbareera ta'a" jedhani falman\*. <sup>32</sup> Wal goolunis baay'amaan angafichi kumaa, jarti kun Phaawulosin in caacsu jedhee sodaate. Kanaaf loltoonni dhagaani Phaawulosin yaa'ii sana gidduudhaa baasanii, iddoo buufata lolhuuti akka geessan abboome.

<sup>11</sup> Gootichi gaafasuma bal'kan Phaawulositi dhi'aa'ee, "Laphee jabbaadhu! Yerusaleemitti anaaf akkuma dhugaa baate akkasuma mandara Roomaatis anaaf dhugaa ba'uu sif in ta'a" jedheen.\*

\*1 24:16  
\*2 3 Yoh 18:22-23  
\*3 Mat 23:27-28  
\*5 Ban 22:28  
\*6 24:15-21; 26:5; Filp 3:5  
\*8 Mat 22:23; Mar 12:18; Luq 20:37  
\*9 25:25; Luq 23:4  
\*11 18:9; 19:21; 27:24

### Marce Phaawulos Irratti Marri atame

<sup>12</sup> Lafti yommuu bar'e warri Yihudoocaa walitti koratanii, Phaawulosin hamma ajjeesaniitti waa akka hin nyaane akka hin dhugnes wal kakan. <sup>13</sup> Mala kana kan qopheessan immoo namoota afurama irra in caalu turan. <sup>14</sup> Isaan yommuu luboota warra angafitoositi fi maanguddoota bira dhaganii, "Phaawulosin hamma ajjeef-mutti akka waa afaanin hin qubne

kakanneerra. <sup>15</sup> Kanaafis, eega akka waan dhimma Phaawulos caalchifanii goruudhaaf, yaa'icha biyya seerratu wajjin, itti walii galanitti angaficha kumaati beeksisal inni Phaawulosin gara keessatti gad haa fidu; nuyi immoo utuu inni hin dhi'atin isa ajjeesuudhaaf qophoofee eegna" jedhanii\*. <sup>16</sup> Inni obboleeti Phaawulosin garuu, akka jarti riphanii Phaawulosin eeggachuuf mar'atan dhaga'ee, dhaqqee lafa buufata lolhuuti ol ixee, kana Phaawulositi hima. <sup>17</sup> Phaawulos kanaaf angafota dhibbaa keessaa tokko ofitti waamee, "Dargaggessa kana angaficha kumaati geessi, immoo waan itti hinu gaba" jedheen. <sup>18</sup> Angafichi dhibbaa kana irratti dargaggessicha fundhee, gara angaficha kumaati geessan, "Phaawulos inni hidhamaan ofitti na waamee dargaggessa waan sitti hinu gaba kana, gara kee akkan fiduuf na kadarte" jedhee. <sup>19</sup> Angafichi kumaa dargaggessicha harka qabatee kophaatii baafate. "Maal inni, ari anatti himu?" jedhee isa gaafate. <sup>20</sup> Dargaggessichi immoo, "Yihudooni akka waan yaa'ichi dhimma Phaawulos caalchisee goruu yaadeetti, bor Phaawulosin yaa'iti akka dhi'essinuuf, si gaafachuudhaaf walii galaniru. <sup>21</sup> Ahi garuu tole hin jedhiinif. Isaan keessaa namoonni afurama irra caalan riphanii Phaawulosin eeggachaa jiru; jarti kun Phaawulosin hamma ajjeesaniitti waa akka hin nyaane akka hin dhugnes, cimsani ofitti qorobdiiru. Ammas tole jechuu kee qophaa'ani eeggatu" jedhee itti hima. <sup>22</sup> Angafichi kumaa, "Dubbi kana akka anatti himte nama tokkotti illee hin himin" jedhee abboomee, dargaggessicha gad dhiise.

\*14 15:25:3

### Phaawulos Gara Qiisaariyaatti Dabarfamuu Isa

<sup>23</sup> Angafichi kumaa yommuu angafota dhibbaa keessaa lama waamee, "Halkan keessaa se'aati sadaffaadhaa jalqabanii lolhuun dhibbi lama, abboonni fardeenti torbaatamni, warri eebbo dhibbi lamas Qiisaariyaas dhaquudhaaf akka qophaa'an godhaa! <sup>24</sup> Phaawulosin irra teessifamni, utuu hin mudhamin Feeliks abbaa biyyaa bitaan ga'uu-dhaafis, horii yambbi qophoofaanaafi"

jedheen. <sup>25</sup> Ofii isaatii immoo caafata kaati fufee jiru caafe.

<sup>26</sup> Inni immoo, "Ani Kilaawuti-yos Liisityaas, ulfaatto Feeliks abbaa biyyaatiif nagaa koo nan dhi'essa. <sup>27</sup> Warri Yihudoocaa nama kana qabaatanii ajjeesuuf jedhan, nama Roomaa ta'uu isaa bareen, lolhuu fundhee dhaqqee, harka isaanii keessaa baase". <sup>28</sup> Warri Yihudoocaa sababi mazaatiif nama kana akka hameessan, gad fageesse baruu barbaadeetan, namicha gara yaa'ii isaanitti geesse\*. <sup>29</sup> Namni kun waa'ee walii morkii seera isaanii irratti hameeffame malee, yaaka du'aan yookiis hidhaadhaan isa ga'u of irraa akka inni hin qabne, qoree bira ga'eera\*. <sup>30</sup> Yihudoocaa keessaa jarti tokko namicha kana ajjeesuudhaaf akka mar'atan anatti hameeera. Kanaafan achumaan gara keeti isa erge; warra isa hameessaniittis, waan isa irraa qaban fuula kee duratti akka dhi'effatanitti itti himera" kan jedhu ture\*.

\*27 21:30-33; 22:25-27  
\*28 22:30  
\*29 18:14-15; 25:18-19; 23:6,9; 26:31  
\*30 24:1-8

<sup>31</sup> Warri lolhuu akkuma abboomanatti, halkanuma gaafasii Phaawulosin fuudhanii Antiiphaaxristi geessan. <sup>32</sup> Lafti bariinaan lolhuun warri lafoo iddoo buufata isaanitti deebi'an, warri fardeentii garuu Phaawulositi wajjin in adeeman. <sup>33</sup> Jarti Qiisaariyaas ga'ani, caafaticha abbaa biyyaati kennani, Phaawulosin immoo isa dura dhaabachiisan. <sup>34</sup> Abbaan biyyaa sun caafaticha dubbisee, nama biyya kammii akka inni ta'ee gaafate, Phaawulos nama Qiliigiyaa ta'uu isaa bare\*. <sup>35</sup> Warri si hameessan erga as ga'anii, dubbi kee nan taala" ittiin jedhee, mana Herodis ijarisise keessatti akka eegamu abboome.

\*34 22:3

### Yihudooni Feeliks Duratti Phaawulosin Hadheessuu Isaanii

<sup>24</sup> Guyyoota shan booddee Ana-niyyaa angafni lubboota, maanguddootaa fi nama seera falmuuf Xerxios jedhamu tokkoo wajjin gara Qiisaariyaatti gad bu'e. Isaan fuula abbaa biyyaa Feelikitti dhi'aatanii,

hadheessa Phaawulos irratti qaban in dhi'eeflaani\*. 2 Yeroo Phaawulos ol waamametti Xerxilos hinata isaa jal-qabee, "Yaa ulfaata Feeleks, magaa yeroo dheeraadhaaf hin boota in kana argachuun keenya magaa keetif, kana argachiisuun keetinis geddaranni baay'een saba kanaaf ta'aa jira. 3 Kana hundumaa iddoo hundumattis isaa kana galata guutummaan fudhaana. 4 Kana caalaa garuu si dadhabisuun hin barbaadu; haa ta'u iyyuu malee, hinata gabaaduu nuyi qannu, gara-laafinaan akka nuf dhageessuuf sin kadhada. 5 Namichi kun sodaachisaa akka dhukkuba darbuu ta'u isaa. Yi-hudoota biyya lafaa irra jiraatan hundumaa gidduutti immoo goolii qaqabsisuun isaa, garee warra Naazireet warra amanitti keenya irraa addaan cabate sanaaf immoo, dura-buutuu ta'u isaa bira geenyerra\*. 6 Mana qulqullummaa iyyuu xureessummaaf yaaleera, nuyi garuu [akka seera keenyaati isatti faradummaaf] qabamee turre\*. 7 Liisiyaas angafni kumaa immoo dubbi kanatti dhufee, humnaan isaa nu harkaa baafate. 8 Booddee immoo warri Phaawulosin hadheessan fuula kee duratti akka dhi'aatan ab-boome] atis ofii keetii gortee, isaa nuyi ittiin namicha kana hadheessuun hundumaa, isaa irraa baruu in dandeessa jedhe. 9 Warri Yihudootaa, "Wanti kun akkuma inni amma dubba'ee dha", jeehaa hadheessa inni Phaawulos irratti dhi'eessetti wali galan.

\*1 25:2

\*5 17:6; 24:14

\*6 21:28-30

### Phaawulos Falmachuu Isaa

10 Yomimus abbaan biyyaa akka inni dubbatuu Phaawulosin hawwate. Phaawulos immoo, "Akka ati waggaa baay'eedhaaf saba kana irratti abbaa firdii turte waanan beeknuuf fuula kee duratti falmachuu naa jaalladha. 11 Erga ani sagadummaaf gara Yerusaleemitti ol ba'ee, guyyaa kudha lama hin caalu, a'is kana hubachuu in dandeessa\* 12 Mana qulqullummaa keessatti, manneen sagadaa keessatti, mandara keessattis eenyuu wajjin iyyuu anaa wal didnu, anaa nama waliitti naquss arganii hin beekan. 13 Isa amma ittiin

na hadheessan kanattis, dhugaa itti baasu hin danda'an. 14 Waan tokko garuu mul'inati siti nan himadha; ani karaa amanitti isaa isaan, 'Karaa warra addaan cabatee ti' jedhan. sana irra hu'eetan, Waagayyoo isaa kan abaabihi keenya waqeffadha. Haa ta'u iyyuu malee, waan macaafa seeraa keessatti, macaafota rajjotaa keessattis caafame hundumaa nan amana\*. 15 Warra qajee-lotaa fi warra jal'ootaafis du'aa ka'uun akka jiru, akkuma isaan abdootan, anis Waagayyoon abdiidhaan nan eegga-dha\*. 16 Kanaanis guyyaa hundumaa Waagayyoo fi nama duratti, garaa qullaa baadhaan argamummaaf, ani ofii kooti nan dhama'a\*.

\*1 21:17; 8:27

\*14 24:5

\*15 Dan 12:2; Yoh 5:28-29; Hoj 23:6; 26:6-8

\*16 23:1

17 "Akkasittis waggaa baay'ee turree gargaarsa saba kootif geessummaaf, aarsaas Waagayyooof dhi'eessummaaf Yerusaleem nan dhage\*. 18 Yihudoonni kutaa biyya Asiya keessaa dhuftan tokko, anaa seeraan qullaa'ee aarsaa koo dhi'eessaa jiru, mana qulqullummaa keessatti na argan; namni na biratti hin tuufte, waci tokkos hin ture. 19 Ana irraa utuu waa qabaatanii jillee, isaan kun fuula kee duratti dhi'aatanii ana hadheessuun in ta'af ture\*. 20 Yookiis yaa'ii warra biyya seerraan duratti yommuun dhi'adhe, yakka maali akka ana irratti argan, warri as jiran kun ofii isaanitti haa himan. 21 Yookiis dubbiin tokkichi inni ani isaan gidduu dhaabadee, sagalee kooos ol fudhadhe, 'Sababii ka'uu warra du'antiif har'a na gaafachaa jiru' jedhe, yakka anatti ta'aa? jedhe\*. 22 Feeleks waa'ee karaa amanitti sanaa ba'eessa godhee waan beeknuuf, 'Gaafa Liisiyaas angafni kumaa dhuftu, dubbii keessanitti murtuu nan kennaa' jedhee dhaaba dabarse. 23 Ergasii angaficha dhibbaa isaa Phaawulosin eegu waamsisee, Phaawulosin biidhaa ijaatin akka eegnu, firoocha isaa keessa tokko illee isaa gargaaruu irraa akka hin dhowwamne, isaa abboome\*.

\*17 11:29-30; Rom 15:25-26; Gal 2:10

\*17 19:21:17-28

\*21 23:6; 24:15

\*23 27:3; 28:16

### Phaawulos Hiddaa Ijaatin Eegamuu Isaa

24 Takka bubbuulee Feeleks haadha manaa isaa Drustila, ishee Yihudii-dhaa wajjin dhufe; Phaawulosin fichiisiise, waa'ee Yesus Kristositti amanuu isaa Phaawulos dubba'e dhageeffate. 25 Yeroo Phaawulos dubbii isaa kana keessatti waa'ee qajee-lummaa, waa'ee of dhowwuun akkasumas waa'ee firdii isaa dhuftu dubbatetti garuu, Feeleks in sodaate, "Ammaa dhaguun in dandeessa, yommuu ani fudha argadnu immoo sin waamsisa", ittiin jedhe\*. 26 Achumaan immoo Phaawulos horri anaaf kennu se'ee abdotee, kanaaf si'a baay'ee fichisiisee isaa wajjin in haa-se'a ture. 27 Waggaa lama erga darbee garuu, Phorki'os Fesxoos iddoo Feeleks in fudhaate; Feeleks yommuu Yihudoota gammachiisuun barbaadee Phaawulosin akka hidhetti dhiise\*.

\*25 10:42; 17:32; Yoh 16:8

\*27 12:3; 25:9

### Phaawulos Fesxoos Duratti Dhi'aachuu Isaa

25 1 Fesxoos abbaan biyyaa kutaa biyyichaatti hojii isaa jalqabuu dhufee, guyyaa sadi booddee mandara Qiisaariyaati ka'ee Yerusaleemitti ol ba'e. 2 Luboonni warri angafoonni fi dura-buutuu Yihudootaa garuu Fesxoos akka isaan gargaaruu, itti dhi'aatanii Phaawulosin hadheessan\*. 3 "Karaatti riphannii isaa ajjeessummaaf irratti mari'atani waan turanif, Phaawulosin Yerusaleemitti nuf ergii" jedhanii isaa kadhahan\*. 4 Fesxoos immoo deebisee, "Phaawulos Qiisaariyaati hidhamee eegamaa jira; anis immoo dateen acibiti deebi'uu yadaa. 5 Ammas warri kanaaf dhaabatan anaa wajjin gad bu'anni, yoo namichi kun hamaa hojjeeteera ta'e isaa haa hadheessan!" jedhe.

\*2 24:1; 25:15

\*3 23:15

6 Fesxoos guyyaa saddect yookiis kudhan isaan hira bubbuulee, kana bood-dee Qiisaariyaati gad bu'ee; borumnaas barcuma firdii irra ta'ee, Phaawulosin akka ol galchan abboome. 7 Akkuma Phaawulos dhuftan isatti maasan. Haddheessa ciicimaa baay'ees isaa irratti

dhi'eessan; haa ta'u iyyuu malee dhugaa itti baasisuu hin dandee'ee\*. 8 Phaawulos garuu, "Ani seera Yihudootaa irratti, mana qulqullummaa irratti, mooti warra Roomaa irrattis homaa yakka hin hojje-ne" jedhee falmate. 9 Fesxoos yommuu Yihudoota gammachiisuun barbaadee, "Yerusaleemitti ol baatee, achitti dubbii kanaaf firdii akka ani siif kennu feeta?" jedhee Phaawulosin gaafate\*. 10 Phaawulos immoo, "Ammuma iyyuu ani barcuma firdii mooticha Roomaa dura dhaabadeen jira; iddoo kunis lafa ani itti firdii fudhachuu anaaf ta'u dha. Ani ofii keetii gaarii gootee akkuma beektu, ani Yihudoota homaa bin yakki-ne. 11 Ani utuu yaktee waan du'a anatti farachiisu hojjeedheera ta'ee, adaba du'aa jalaa ba'ummaaf bin yaaluun ture; amma garuu dubbi isaan ittiin na hadheessan keessa wanti dhuftan erga bin jirree, eenyuu iyyuu harka isaanitti dabarsee na kennuu hin danda'u; ani mooticha warra Roomaa nan dhageessifadha." jedhee deebisee. 12 Fesxoos warra isaa gorsaniin mari'atee, "Mooticha nan dhages-sifadha" jette, eegaa mooticha hira in dhagaa" jedhee itti hime.

\*7 24:5-6; 13

\*9 24:27

### Fesxoos fi Agriiphaan Waa'ee Dubbii Phaawulos Dubbachuu Isaanii

13 Guyyaa baay'ee utuu hin turin Agriiphaan mootichii fi Berniigee obboleettiin isaa, Fesxoosin dubbisummaaf Qiisaariyaa dhuftan. 14 Isaan guyyaa baay'ee erga achi turanii booddee, Fesxoos waa'ee dubbii Phaawulos gargar baasee Agriiphaa mootibatti hinuutti ka'ee, "Namni Feeleks akka inni hidhametti asitti dhiisee adeeme tokko jira". 15 Ani yommuu Yerusaleem ture lu-boonni warri angafoonni fi maangud-doonni Yihudootaa isaa hadheessani, akkan isatti faraduu ana gaafatan. 16 Ani immoo, "Akka amala warra Roomaatti nama tokko, warra isaa hadheessuun wajjin wal bukkeen utuu hin dhaabin, hadheessa isaa irratti dhi'aattis utuu hin falmachiisuun, dabarsanii isaa hin kennan" jedheen isaanif deebise. 17 Warri namicha kana hadheessan anaa wajjin yommuu asitti galan, ani dubbii kana hin tursine; borumtaa barcuma firdii irra

taa'een, namicha akka ol galchan abboome. <sup>18</sup> Warri isa hadheessan yommuu dubbachuudhaa ka'an, seera irra darbee waan hamaa hojjechuu isaatiif in dubbatu kanam se'e, waa'ee kanaa homaa tokko iyyuu isa irratti hin dubbanne. <sup>19</sup> Kan isaan irratti wal badan waa'ee gaaffii amanitti ofii isaanitti fi, waa'ee Yesus isa jedhamu tokkoo ture; inni du'eera, Phaawulos garuu, 'Inni jirmaata dha' jedhe. <sup>20</sup> Dubbi kana akkan itti qoru nan wallaale; kanaafan Phaawulos Yerusaleem dhagee, achitti dubbii kanaaf firdi argachuu is fedha yoo ta'ee, isa gaafadhe. <sup>21</sup> Phaawulos garuu, 'Moo-tieha nan dhageessifadha' jedhe, hamma mootieha surra-qabeessa biraa murtoo argantti eegannu gaafate; kanaafis hamma ani gara mootiehaatti isa dabarsutti, akka inni eegannuf nan abboome" jedhe. <sup>22</sup> Agriiphaan yommuu Fesxoosiin, "Ani ofii kootii dubbii isaa isa irraa dhagee nu nan jaalladhaan ture" jedhe; Fesxoos immoo deebisee, "Bor isa irraa in dhageessa" jedheen\*.

\*14 24:27  
\*18-19 18:14-15; 23:29  
\*21 25:11-12  
\*22 23:8

### Phaawulos Agriiphaa Fi Bernigece Duratti Dhi'aachuu Isaa

23 Borumtaas Agriiphaa fi Bernigeceen ulfina guddaadhaan dhufanii, angafoota kumaa fi gurguddaota mandarraa wajjin mana firdi itti kennanitti ol galan; Fesxoos abboommann, Phaawulosin ol galchan\*. <sup>24</sup> Fesxoos yommuu, "Yaa Agriiphaa mootii, yaa warra as nuu wajjin jirtanii hundumti keessan, namichi isin argitan kun jiraachun hin ta'uf jedhanii, hammai Yihudoootaa hundinu Yerusaleemitti asitis anatti iyyataniru". <sup>25</sup> Ani immoo firdi du'aa waan itti farachiisu tokko iyyuu akka inni hin hojjetin hubadheera; amma garuu inni, 'Moo-tieha surra-qabeessa nan dhageessifadha' waan jedheef, mootiehaatti isa erguudhaaf murtoo godheera. <sup>26</sup> Haa ta'u iyyuu malee waa'ee namicha kanaa gooftaa kootiif caafuudhaaf dubbii muramaa waanan dhabeef, as funla keessan, keessumaa immoo yaa Agriiphaa mootii, funla kee dura isa fideera; kanaas ergan astitti isa qoraa

booddee waanan caafu akka ani beekuuf nan godhe. <sup>27</sup> Nama hidhaa tokko waan isa irratti dhi'aate utuu hin mul'isin, mootiehaatti dabarsun qajeelaa ta'ee anatti hin mul'annu" jedhe. <sup>28</sup> Maat 10:18; Luq 24:12  
\*24 25:27; 22:32

### Phaawulos Fuula Agriiphaatti Falmachuu Isaa

26 <sup>1</sup> Agriiphaan yommuu Phaawulosin, "Ofii keeti dubbachuun in dandeessa" jannaa, Phaawulos har-ka isaa facaasee falmachuutti ka'ee;

2 "Yaa Agriiphaa mootii, har'a fuula keeti, waan Yihudoonni ittiin ana hadheessan hundumaa falmachuudhaaf dhi'aachuu kootiif ayyaanuuttan of lakkaa'a. <sup>3</sup> Caalaadumatti iyyuu immoo amala Yihudootaatii fi dubbii tokko tokko irratti wal didu isaanii, gaarii gootee waan ati beektuuf nan gammada; kanaafis obsaan akka anaaf dhageeffatuu fiin kadhada. <sup>4</sup> Xinnummaa kootii jalqabee saba koo gidduutti, Yerusaleemitiis attanitti akkan jiraadhe, Yihudoonni hundinu in beeku. <sup>5</sup> Warri durumaa na beekan yoo fedhan, amala sagada keenya keessaa akka kan warra baay'ee jabeessanitti amanii cimsanii, akka kan warra Farisotaatii, jiraachuu koo dhugaa ba'uu in danda'u". <sup>6</sup> Amma immoo, sababii abdi isa Waagayyo abboota keenyaaf kenneef, am ba'deefamee firdi eeg-gaachaa jira. <sup>7</sup> Abdichis isa gosi saba keenya kutha jamaannu eegganitti dha; isaan isa bira ga'uudhaaf guyyaa fi haalkan dhimmamii Waagayyoo fi hojjetu. Ani immoo waa'ee abdi kanaafan warra Yihudootaatiin hadheeffama, yaa mootii. <sup>8</sup> Waagayyo warra du'an kaasuu isaa isin biratti maaliiif waan hin amananne ta'ee lakkaa'ama? <sup>9</sup> 23:6; Filip 3:5-6  
\*6 24:15,21; 28:20  
9 "Ani iyyuu ofii kootii kana anaaf danda'ame hundummaan, maqaa Yesus nama Naazireet kanannu mormuun, hojichuma koo ti, jedhee fudhadheen ture. <sup>10</sup> Yerusaleemitiis kana gochaan ture. Abbo ani huboota warra angafoota irraa argadheens, guqulloota Kristos keessaa baay'ee mana hidhaatti galcheen ture. Kana duwwaas utuu hin ta'in, yeroo isaan ajjeffamuu furanitti,

warra isa irratti walii gale keessaa tokkon ture. <sup>11</sup> Si'a baay'ees manneen sagadaa hundumaa keessatti adabamaanii, akka isaan amanitti isaanii ganann gochuu yaalaaan ture; isaanitti barbaadha, beemma mandaroora biyya ormaatti illee isaan nan ari'adhaan ture". <sup>12</sup> 11:8-3; 22:4-5

### Phaawulos Akka Itti Amame Himuu Isaa (Hoe 9:1-19; 22:6-16)

12 "Utun kanatti jirrus aboodhaa fi ajaja huboota warra angafoota biraa fudhadhe; mandara Damaasqoo nan dhagan ture. <sup>13</sup> Kana irrattis yaa mootii, itti ifa aduu irra caalu warra irraa naannoo kootii fi naannoo warra ana wajjin adeemanitti utuu ibsum arga. <sup>14</sup> Hundumti keenya lafa dhoofte; afaan warra Yihudootaaniis sagalee, 'Saa'oli! Saa'oli! Maaliif na ari'ata? Shukkaa garamee dhaabtu irra yoo ejette si waranaa anaaf jedhuu dhaga'e.

15 "Kana irratti ani, 'Eenyu aii, gooftaa? jedheen gaafadhe; gooftaanis deebisee, 'Ana Yesus, kan ari'achaa jirtu. <sup>16</sup> Amma garuu ka'ii, miilla keetiin dhaabdu! Anaaf hojjetaa akka taatuu fi kaasuudhaafan sitti mul'adhe; waan argitee fi, waan sitti mul'achuuf jiruuf dhuga-baannu in taata". <sup>17</sup> Warra aba itti si erguu jiru hundumaatti, saba Waagayyoo kanatti, saba warra kaanitiis sin oolcha. <sup>18</sup> Dukkannatti gara ifaati, aangoo Seexanaa jalaa gara Waagayyooti haa deebi'achuu, ija isaanii in banta, anatti amanudhaanis duufamuu cubbu isaanii arga-tani, warra guqullaa'an gidduutiis dhaala isaanii haa fudhatanii sin erga'anaa jedhe".

\*16 His 2:1  
\*17 Er 1:7  
\*18 20:32; Isa 47:7; Qol 1:12-14

### Phaawulos Hojii Isaa Himuu Isaa

19 "Kanaafis yaa Agriiphaa mootii, ani mul'ata isa waaqa irraa anaaf dhufe jalaa hin dume. <sup>20</sup> Jalqaba warra Damaasqooti, itti aanses warra Yerusaleemitti, kana booddees kutaa biyya Yihudaa hundumaatti, warra saba Waagayyoo hin ta'initis, yaada garaa isaanii gaddaratani gara Waagayyooti akka deebi'anii, hojii yaada garaa

geddarachuu isaanii mul'isus akka hojjetaniif, isaanitti labseera. <sup>21</sup> Kanaaf Yihudoonni mana guqullummaa keessatti na gabanii na ajjeesuun barbaadann. <sup>22</sup> Hamma guyyaa har'aattis Waagayyoo na gargaaran kunoo, jabaadhe dhaadhe, xinnadhaa fi guddaatti dhugaa ba'uttan jira. Wanti ani jedhus, isuma raajoonni fi Museen in ta'a jedhanii dubbatan malee, kan biraa miti. <sup>23</sup> Kristos dhiipachuun akka isa irra ture, innu immoo warra du'an keessaa dura bu'ee ka'ee, ifa isaa saba Israa'eelitti, warra saba Waagayyoo hin ta'initis akka mul'ise dhugaa nan ba'eef" jedhe\*.

\*20 9:19-20; 28-29  
\*21 21:30-31  
\*22 Luq 24:44  
\*23 17:3; Isa 42:6; 49:6; Luq 24:46-47; 1Qor 15:20

### Dubbii Phaawulos Garaa Agriiphaa Rukutuu Isaa

24 Erga Phaawulos akkasitti falmate, Fesxoos sagalee guddaadhaan, "Phaawulos, galhin kee butameeraan, barumsa guddaatu galhin kee bute" jedhe. <sup>25</sup> Phaawulos immoo deebisee, "Aanaa, galhin koo hin butamee yaa ulfaatna Fesxoos! Ani dubbii dhugaa galbi guutuudhaan nan dubbadha. <sup>26</sup> Agriiphaa mootichi waa'ee dubbii kanaa hundumaa beeka, isattis ani of irraa bu'etan dubbadha, kana hundumaa keessaa warra suuqatti hojjetame waan hin ta'initis, dubbii tokkichi illee kan isa jalaa ba'ee, akka hin jire nan amana. <sup>27</sup> Yaa Agriiphaa mootii, dubbii raajotatti in amanna? Amuu beeka akka ati amanu" jedhe. <sup>28</sup> Agriiphaan yommuu Phaawulosin, "Yeroodhuma gabaaddu keessatti kristiyaana na gochuuf jetta" jedhe. <sup>29</sup> Phaawulos deebisee, "Yeroon isaa gabaabatuu, dheeratus, si duwwaa iyyuu utuu hin ta'in, warri ha'a na dhageeffatan hundinu, hidhamuun koo irraa kan hafe, akka koo akka ta'an Waagayyoon nan kaadhadha" jedhe.

\*26 Yoh 18:20

30 Kana booddee mootichi, abbaan biyyaa, Bernigeceen, warri isaanii wajjin yaa'itti ta'anis in ka'an. <sup>31</sup> Yommuu achi adeeman immoo, "Namichi kun du'a yookiis hidhaa kan isatti

farachiisu, waan tokko illee hin bojiir-ne" waliin jechaa turan\* 32 Agriiphaan kana irratti Fexxoosiin, "Namichi kun 'Mooticha warra Roomaa nan dhagees-sifadha' utuu hin jenne ta'ee, gad dhiifamuu in danda'a ture" jedhe\*.

\*31:23:29  
\*32:25:11, 28:19

### Phaawulos Markabaan Roomaatti Ka'uu Isaa

27 Markabaan biyya Ixaaliyaa dhaquu keenyaan murtoo ta'ee. Warri kana murtoo godhan, Phaawulosin, jarreen hidhaman tokkos Yulii'os angala dhibbaatti kennan, innis kutata waraana warra Roomaa "Awuguxaa" jedhamee waanname keessa ture\* 2 Markaba mandara Adraamixosii dhufee, gara buufata markaba kutaa biyya Asiyaa keessaa dhaquudhaaf qophaa'e, nyaabannee adeemne; Artisaa'kos, namni biyya Magdeooniyaa Tasalonii-geedhaa dhufe tokko, nu duukaa ture\*.

3 Borumtaas mandara Sidooniti galle; Yulii'os immoo Phaawulosif garaa laa-fee, akka inni dhaqee fira isaa dubbisee, waan isa barbaachise isaan bira arga-huuf, isa dhiise\* 4 Sidooni kaanee, qilleensi achii as waan nutti qilleensa eef, Qophros biyyicha bishaan keessaa sa-natti da'annee adeemne. 5 Fuullee kutaa biyya Qilihiyaa fi Phamfiyaa darbine; galaanicha ceenee Miiraa mandara biyya Liqiyyaa dhufte. 6 Achitti angafichi dhibbaa markaba biyya Iskiriyaati dhufee, biyya Ixaaliyaatti adeemu tokko

argee, itti nu dabarse. 7 Markabichaanis guyyaa baay'ee suuta jennee adeemne; ituma rakkannee fuulle Kniidoos, eeg-gee biyya bishaanii geenye. Qilleensi-chis karaa sana adeemuu nu dhoww-naan, Qarexis biyya bishaan keessaa sanaan da'annee, fuulle Salmoonitiin baane. 8 Qargara galaanichaa irraa utuu hin fagaatin, rakkina guddaadhaan iddoo "Buufata ba'eesa" jedhamu isa manda-ra Laa'eaatti dhi'oo jiru, tokko dhufte.

\*1:25:12  
\*2:19:29, 20:4  
\*3:24:23, 28:2

9 Kana keessas guyyoonni baay'een darban, yeroo sanatti buh-beenii fi qorri waan jabaatuuf, mar-kabaan adeemumun sodaachisee ture. Guyyaa araarsaa jedhame kan itti

sooman waan darbeef Phaawulos, 10 "Jara nana, yeroo kana markabaan itti fufnee adeemumun keenya kun rak-kinatti nu galcha; fe'isichi markaba keessaa akka badu, markabichi akka cabu, lubbuun namaas akka dhumu anatti mul'ata" jedhee of eegga'hi-se\* 11 Angafichi dhibbaa garu, dub-bii Phaawulos dubbat irra, dubbii inni markabicha oofuu fi abbaan mar-kabichaa dubbat fudhate. 12 Iddoon sun buufata yeroo gennaatiif hin ta'u ture. Kanaaf isaan keessaa gari caa-lan iddoo buufatichaati ka'anii, yoo isaanii danda'ame Finiigeetti galanii, ganna achi ba'udhaaf murtoo go-dhan. Finiigee immoo, buufata mar-kabaa, Qarexis biyya bishaan kees-saa lixa-biiffuu irraa gara mirgaatii fi gara bitaati garagalee dha.

\*9:10 27:22; Lew 16:29-31; 2Cor 11:25-26

### Qilleensi Baay'ee Jabaan Isaan Rakkisu Isaa

13 Qilleensi laphiin gara miigaatii qilleensa ut jalqabhaan, namoonni waan gochuuf yaadan raawwachuun waan danda'an isaanitti fakkaate; markaba isaanii bikaanii, qargara Qarexisin galaanichaa irra adeeman. 14 Baay'ee utuu hin turin qilleensi "Qilleensa boruu gara bira" jedhamu Qarexis irraa galaanichatti qilleen-sa'e. 15 Qilleensichi markabicha ruku-tee, fudhatee adeeme; markabichis qilleensichaan qabu waan dadha-beef, itti gad dhiifnee ofannee.

16 Kaawudaa biyya bishaan keessaa ishee ximoo tokkoon da'annee, itti rakkannee, bidiruu isa makaba kee-nyatti hidhamee harkifamaa ture sa-na, qilleensicha harkaa baafachuun dandeenyaa\* 17 Bidiruu sana ol harki-

sanii markaba irra kaa'an; markabi-chuma iyyuu akka qilleensi gargar hin baaficeef, funyoohaa fi fuuncaa-dhaan walitti hidhan. Gara bishaan ol dhi'ooti adeemanii, markabni lafa nu duraa rukuta jedhanii waan sodaata-niif, mi'a markabicha suuta adeemsi-su tokko bishaan keessatti gad dhiisi-sa, akkasumatti oofaman. 18 Qilleensi baay'ee jabaan ituma fufee waan nutti qilleensa'eef, borumtaa fe'isa markaba keessa jiru irraa galaanatti gad daddarbatan. 19 Guyyaa sadaffaa

isaatis immoo harka isaanitiin mi'a-ma markabichaa iyyuu galaanatti gag-gatan. 20 Adudhaa fi urjoota utuu hin argin guyyaa baay'ee dabarsine; qil-leensi baay'ee jabaan sun nutti qil-leensohaan, yommuusuma ooluudhaaf abdiin nuvi qabu hundinuu in cite.

\*16 27:30

### Phaawulos Rakkina Kana Keessatti Namoota Jaljabeessuu Isaa

21 Namoonni yeroo dheeraadhaaf nyaata lagannaan, Phaawulos ka'ee isaan gidduu dhaabatee, "Jara nana, rakkinaa fi badiisa kana ooluudhaaf, dubbii koo dhaga'uu, Qarexisi ka'uu dhiisuun in ta'a ture\* 22 Amma garu isinan gorsa, jabaadhaa! Marka-bicha malee isin keessaa lubbuun nama tokkoo iyyuu hin badu\* 23 Waagayyo koo isa ani kan isaa ta'e hojjechuuf bira, ergamaan eda halkan na bira dhufte. 24 Hin sodaatin yaa Phaaw-ulos, mooti warra Roomaa dura dhaa-bachuuf jirta; kunoo, Waagayyo ayyaa-na isaatiin, namoonni warri si duukaa jiran hundinuu du'a akka oolan, in godba' anan jedhe\* 25 Kanaafis ja-baadhaa yaa jaranal! Akkuma ergam-chaan anatti himame, akka inni ta'uuf Waagayyoti nan amanaadha. 26 Haa ta'u iyyuu malee, markabni keenya biyya bishaan keessaa tokkotti lafa rukutuun isaa hin oolu" jedhe\*.

\*21 27:33-38  
\*22 27:10, 31  
\*24 23:11  
\*26 28:1

27 Gaafa guyyaa kudha afuraaffaa halkan, nuvi galaana Adriyaa keessa asii fi achi oofamaa ture, gara halkan walakkaatti warri markabicha oofan biyyatti waan dhi'aatan se'an. 28 Fu-nyoo ittiin gad fageenya galaanaa safi-ran gad buusaniin, gad fageenya bishaa-nichaa dhundhuma torbaatanii afur ta'u isaa argan. Takka adeemanii ammas funyoo safaraa sana gad buuse-nii, dhumdhuma shartanii ja'a ta'uu isaa in argan.

29 Dhagaatti buuna jedhanii sodaa-tanii, gofoo sibillaa isa ittiin markaba dhaaban afur, markabicha dubbaan ga-laana keessatti gad darbatanii, barri lafaa hawaan in eeggatu turan. 30 War-ri markaba oofan immoo markabicha

keessaa ba'anii sokkuu barbaadan. Ka-naaf gofoo sibillaa isa ittiin markaba dhaaban, huuuru markabichaa duraan galaanatti kan gad darbachuu barbaa-dan fakkeessanii, bidiricha markaba irraa galaanatti gad buusuf jedhan. 31 Phaawulos garuu, "Yoo warri kun markabicha keessa turan malee, isin ooluu hin dandessan" jedhee angala dhibbaatti, loftootitis in dubbate\* 32 Kana irratti loftoonni funyoota bidir-ichi ittiin hidhamee ture sana kutanii, bidiricha galaanatti gad gatan.

\*31 27:22

33 Hamma lafti bari'utti immoo nyaata akka nyaatanii, Phaawulos na-moota sana hundumaa gorse, "Nyaata utuu hin nyaatin turuu keessan har'a guyyaa kudha afuraaffaa dha, homaas afaanii hin qabne. 34 Ooluudhaaf iyy-nyuu nyaachuun isin barbaachisa, ka-naaf nyaata akka nyaatan isin nan gorsa, isin keessaa mataa nama tokko irraa iyyuu rifeensi tokkichi illee hin badu" jedhe\* 35 Phaawulos kana erga jedhee booddee, buudeena fudhatee fuula isaanii duratti Waagayyooof galata galche; buudeenichas cabasee nyaachuun jalqabe\* 36 Isa irratti hundumti isaanii jajjabaatanii, ofuma isaaniti iyyuu nyaata nyaatan. 37 Nuvi namoon-ni markabicha keessaa walitti dhibba-lamaa fi torbaatanii ja'a ture. 38 Isaan erga nyaatanii quufanii booddee, mar-kabichatti haa salphatu jedhanii, ganna fi fe'annee ture galaanatti gad daddar-baan.

\*34 1Sam 14:45; 2Sam 14:11;  
Lug 12:7, 21:18  
\*35 Lug 9:16, 22:19, 24:30;  
1Cor 11:23-24

### Hurraa'uu Markabichaa

39 Yommuu lafti bari'ees, warri markaba oofan biyyichi seessa akka ta'e baruu dadhaban, garuu golba galaanaa, malkaan isaa kutamaa cirrochaa qabu tokko jiaan qabaniin, yoo isaanii dar-da'anneef markabicha itti qabuu bar-baadu. 40 Funyoo gofoo sibillaa arfa-nuu, isa ittiin markaba dhaaban sanas kutanii, gofoo isaa galaana keessatti dhiisan. Achumaanis funyoo batoo isa ittiin markaba karaa agarsiisanii hiir-kan; sharaa qilleensaa isa fuula duraa qilleensatti qajjeelchaniin, markabicha

gara golba galaanaati qaban. <sup>41</sup> Marka-bichi garuu kuufama citrachaa isa bishaan jala jirutti lixee qabame; faul durcen markabichaa citrachicha humnaan gad qotee socho'u dadhabe; dugda duuba isaa garuu humna dha'aa bishaanitti caccabse. <sup>42</sup> Warra hidhaman keessaa tokko illee daakee akka hin baaneef, warri lolhuu hunduma isaanii ajjeesu yaadan. <sup>43</sup> Angafichi dhibbaa garuu Phaawulosin oolchuun barbaadee, warri lolhuu isa yaadan akka hin raawwanneef isaan dhowwe. Warri daanka beekan duran dursanii galaanaati utaalani, gara lafaati haa ba'an; <sup>44</sup> warri hafan immoo, battee mukaatiin yookiis caccabaa markabichatiin dukaa haa bu'an, jedhee ab-boome. Hundumtuuus akka kanaatti oolani gara lafaatti ba'an.

\*43-44 27:22-25

## Phaawulos Malaariyaa Turuu Isaa

**28** <sup>1</sup> Nuyis du'a erga oollee, biyyichi bishaan keessaa sun Malaariyaa jedhamee akka waamamu barre. <sup>2</sup> Namoonni biyya sanaa jaalala guda nuti argisiisan; bokkaan in tooha, in dhaanotas waan tureef, ibidda qabsiisanii hunduma keenya ofitti waaman. <sup>3</sup> Phaawulos hanxaxi qabaa tokko hammaaree ibiddatti neqnaa, bofii haadhaa qabu tokko qoraanicha keessaa ho'a ibiddaa utuu baqatuu, harka Phaawulos ciniine. <sup>4</sup> Namoonni biyyasii immoo bofficha harka Phaawulositti rarra'u yommuu argan, "Nannichi kun nama gumaa ta'uu isaa hin mamsisu; galaanaa nyaatanuu yoo oole iyyuu, aadabi gumaa isa hin jiraachisu" waliin jedhan. <sup>5</sup> Phaawulos garuu bofficha sana ibiddatti gad burqufe, homtuu isitti hin hammaanne. <sup>6</sup> Isaan immoo amma ita'a yookiis umma lafa dha'ee du'a jedhanii eegan. Yeroo dheeraa cegaa turaniis waan tokko illee akka irratti hin ta'in arginaan, yaada isaanii geddaramu, "Inni Waagayyo tokko" jedhan.

\*2 Qor 11:27

\*5 Mar 16:18; Luq 10:19

\*6 14:11

**7** Abbaan biyyaa Phophiit'os jedhamu tokko iddoo sanatti dhi'oodhaa lafa gaba ture; inni mana isaatti nu simatee, guyyaa skidii akka firaatti nu keessum-

siise. <sup>8</sup> Gaafas abbaan Phophiit'os dhukkuba dhagna-gubadhaa fi dhukkuba garaa kaasaatiin dhukkubsatee in ciisa ture. Phaawulos immoo isa bira dhagee, Waagayyoon kadhatteefi, har-ka isaa mataa namichaa irra kaa'ee, isa fayyise. <sup>9</sup> Kun erga ta'ee booddee, namoonni biyya sanaa dhukkubsatan hundinu in dhufan; Phaawulos immoo isaan in fayyise. <sup>10</sup> Kana irratti isaan ufiina baay'ee nuuf kennanii, yommuu markabaan adeemudhaaf kaanes, waan karaadhaaf nu barbaachise nuuf galaasan.

\*9 Mar 1:32-34

## Phaawulos Mandara Roomaa Ga'uu Isaa

<sup>11</sup> Ji'a sadii booddees markaba, Is-kindiriyaa, isa ji'a gannaa biyya Malaariyaa ba'een kaanee adeemne; markabichi sun bita ilmaan Zeos' isa Waagayyo tolfamaa mataa isaa irraa qaba ture. <sup>12</sup> Nuyi mandara Seeraakusti gal-lee, guyyaa sadiif achi ture.

<sup>13</sup> Achi immoo naannofee, mandara Reegiyoos geenyee. Borumtaa qilleensi gara mirgaa qilleensa'uu jalqabnaan, guyyuma lammafiiaati mandara Photiyo'i jedhamu iddoo buufata markabaa dhufte. <sup>14</sup> Mandara sanatti amanloola tokko arganne; isaan torban tokko akka isaan bira teenyuuf nu waaman. Uruma akkas jennuu mandara Roomaati galle. <sup>15</sup> Amantoonni mandara Roomaa waa'ee keenya dha-ga'ani, kaan hamma gabaa Aphiyositti, kaan immoo hamma iddoo "Tees Tabecnee" jedhamu tokkootti nu si-muudhaaf dhufan; Phaawulos yommuu isaan arge, Waagayyoon galateeffate, in jajjabate. <sup>16</sup> Mandara Roomaa yommuu geenyee, langaafii dhibbaa warra hidhaa harka isaa turan, ajajuu buufata warra loluutti dabarsef, Phaawulos immoo lolhuu isa isa eeguun wajjin manaa, dugda bitatee akka taa'uu fidiise.

\*14 21:4

\*15 Rom 1:7-12

\*16 23:11; 24:23; 28:30

## Phaawulos Mandara Roomaati Lallabuu Isaa

**17** Guyyaa sadii booddee Phaawulos dura-buutota Yihudoota mandara

Roomaa walitti waamise. Isaan walitti qabamnaan, Phaawulos, "Jarreen ob-boloota nana, waan tokko illee saba keenya irratti, seera muka abbaa keenya irrattis utuu yakka hin hojjetin, hidhameen Yersaalemii harka warra Roomaati dabarfamee kenname."

<sup>18</sup> Warri Roomaa immoo na qorani, yakki du'a anatti farachiisu ana irraa dhibnaan, akkasumatti gad na dhiisuu barbaadan. <sup>19</sup> Warri Yihudootaa garuu dubbii kanaan waan mormanif, mootii warra Roomaa dhageessifachundhaaf nan gididiifame; kun garuu waan ani ittiin saba koo hadheessu qabaadheef miiti. <sup>20</sup> Sababii kanaaf isin argee, isinii wajjin dudubachuuudhaaf isin waamceta; anoo isa namoonni Israa'el abdataniif jedheetan funcaa kanaan hidhamee jira" jedhee isaanitti dubba-te. <sup>21</sup> Warri inni itti dubbate sun garuu, "Nuyi biyya Yihudaati waa'ee keetiif caaftaa hin arganne; yookiis obboloota achi keessaa, dhufee waa'ee keetiif waan hamaa kan hime yookiis kan dubbate tokko illee hin jiru. <sup>22</sup> Haata'u iyyuu malee, waan ati yaaddu utuu si irraa dhageenyee in jaallanna ture; warra amanii keenya irraa addaan cabaste kanaan garuu, iddoo halletti akka ittiin morman in beekna" ittiin jedhan.

\*17 24:12-13; 25:8

\*18 23:29; 25:25; 26:31-32

\*19 25:11

\*20 24:15; 26:6-7

\*22 24:14; Luq 2:34

**23** Jatti Phaawulosii wajjin dhaaba godhatanii, baay'atanii mana inni taa'u dhufan. Phaawulos immoo ganamaa hamma galgalaatti yaada isaa isaanitti mul'isee, waa'ee mootummaa Waa-gayyoo isaanitti dhagee ba'e. Inni ma-caara Museetii fi macaafota raajotaa

keessa isaan hubachiisuudhaan, waa'ee Yesus tole isaan jechisiisuu yaale. <sup>24</sup> Isaan keessaa kaan dubbii Phaawulos dubbateen tole jedhan, kaan garuu hin amanne. <sup>25</sup> Wal dhabanii utuu isaan achi hin ka'in, Phaawulos dubbii tok-kicha kana isaanitti dubbate; "Hafuuri qulqulluun afaan Isaayaas raajichaan abboota keessanitti,

<sup>26</sup> 'Gara saba kanaa dhaqi jedhiinis, dhaga'uu in dhageessu, garuu hin hubattan; ilaalu in ilaaltu, garuu hin argitan.

<sup>27</sup> Yaadni garaa saba kanaa hubachuu dadhabeera; gurra isaanii cuqqaalanitti,

ija isaaniiis dunfaachiisanitti.

Silaa'oo, ija isaanitiin in argu, gurra isaanitiinis in dhaga'uu turu,

yaada garaa isaanitiin in hubatu, gara kooitis in deebi'u turan, ani immoo isaan nan fayyisan ture."

yommuu jedhe ba'eessa dubbate.

<sup>28</sup> Egaa fayyisuu Waagayyoo kun, warra saba isaa hin ta'inni akka darbe beekaa; isaan immoo in dhaga'uu" jedhe. <sup>29</sup> Egaa inni kana jedhee bood-dee, warti Yihudoota waliin moka-chaa isa biraa adeeman. <sup>30</sup> Akkasitti Phaawulos waagaa lama guutuu mana ofii isaati dugda bitate keessa taa'ee, warra gara isaa dhufan hunduma in simata ture. <sup>31</sup> Ija jabina guutuudhaan, dhowwaa malees mootummaa Waa-gayyoo in lallaba, waa'ee Yesus Kristos gooftichaa in barsiisa ture.

\*26-27 Isa 6:9-10

\*28 13:46; Far 67:2

\*30 28:16

\*31 28:23; 19:8; Ege 6:18-20; 2Xim 2:9

# Erga Phaawulos Gara Warra Romaatti Erge

Gara Warra Roomaa I - 2

215

## Nagaa

**1** Ani Phaawulos hojjetan Yesus Kristos ergamaa ta' uddhaaf waamamee, wangeela Waagayyos jalla buudhaaf addaan kan baafame kana caafuu koo ti? <sup>2</sup> Wangeeli kun isa Waagayyo duran dursee karaa raajota isaati caaftaa qulqullaa na keessatti abdachiisee dha? <sup>3</sup> Inni waa'ee ilma isaa isa akka foonitti saniti Daawit keessaa dhalatee dubbate? <sup>4</sup> Akka qullummaa isaa isa hafuraati immoo, warra du'an keessaa ka uddhaan Yesus Kristos gooftaan keenya ilma Waagayyoo ta' uun isaa humnaan beeksifameera? <sup>5</sup> Ulfina maqaa isaatiif saba lafa irraa hunduma gara amantitti, gara abbootaanuutis geessuudhaaf ayyaani ergamoota ta'uu, isumaan nuuf kennameera? <sup>6</sup> Isinis immoo warra kan Yesus Kristos ta' uddhaaf waamaman sana keessa jirtu? <sup>7</sup> Ammas isin warra Roomaa jiraattan, warra Waagayyoo jaallatee isaaf akka qulqulloofaniif isin waame hundumaan, "Waagayyoo abbaan keenya, gooftaan keenya Yesus Kristos ayyaana, nagaas isiniif haa kennu!" jedheetan nagaan koo isiniif dhi'eessa?

\*1 *HoE 9:15; 13:2; Gal 1:15*  
\*2 *16:25-26; Ti 1:2*  
\*3 *9:5; Mat 22:42; 2Xim 2:8*  
\*4 *HoE 13:33-34; 1Phe 3:18*  
\*5 *15:15-19; Gal 2:7-9; HoE 26:16-18*  
\*7 *1Qor 1:1-3; 2Qor 1:1-2; Efe 1:1-2; Lak 6:24-26*

## Kadhata Galataa

**8** Duran dursee, amantiin keessan guutummaa biyya lafaati waan beekameef sababii bunduma keessaniitiif jedhee, Yesus Kristosin Waagayyoo koo nan galateffadha? <sup>9</sup> Ani wangeela ilma isaati lallabuudhaan garaa koo guutuudhaan Waagayyoo nan hojjetu; inni ari hojjechuuf kunis yeroo hunduma kadhata koo keessatti akkan isin yaadadhu in beeka? <sup>10</sup> Waagayyoo, jaalala isaa yoo ta'e, dhufee isin arguuf akka ana dandeeessuuf nan kadhata

dha? <sup>11</sup> Ani kennaa hafuura isiniin ge'uuudhaan akka isin ittiin jabbattaniif isin arguu yaada. <sup>12</sup> Caalaadhumatti iyyuu amantii walittiin akka jajaabeef fannu, kana jechuunis isin amantii kootiin, anis amantii keessanin akka wal jajaabeessuunuf? <sup>13</sup> Yaa obboloota ko, yeroo baay'ee dhufee isin arguudhaaf akcekku koo akka beekkan nan jaalladha, garuu yeroo hunduma hamma ammaati ittifameera. Saba Waagayyoo warra hin ta'in, warra biraa keessatti akkuma hojjethe, hojji ija qabu isin gidduutis hojjechuufan tuure? <sup>14</sup> Ani saba hundumaafuu, warra Grikoora fi warra Grikoala hin ta'aniifis, warra beekotaa fi warra wallaalo-taafis kanani itti gaafatannu getittu ana irra jira? <sup>15</sup> Kanaaf ani isin warra Roomaa jiraatanitti immoo wangeela jallabuudhaaf dhiimamaa dha?

\*8 *16:19; 1Tas 1:8*  
\*9 *Filp 1:8; Efe 1:16*  
\*10 *15:33-34; HoE 19:21*  
\*12 *Filp 1:5; 2Phe 1:1*  
\*13 *15:32; HoE 19:21*  
\*14 *1Qor 1:23-24*  
\*15 *HoE 28:30,31*

## Humna Wangeelaa

**16** Ani wangeelatti hin yeella'u, inni humna Waagayyoo isa warra amantii qaban hunduma, duran dursee warra Yihudootaa akkasumas warra Grikoora fayyisun dha? <sup>17</sup> Qajelummaan Waagayyoo namaaf kennu amantii irra in dhaabata gara amantittis nama in geessa. Kunis wangeela keessatti in mul'ata, akkuma caafamee jiru immoo, "Namni amantiiidhaan fuula Waagayyoo duratti qajeelaa ta'e jireenya dhuu-ga in jiraata?"

\*16 *Far 119:46; Mar 8:38; HoE 13:46; 1Qor 1:18-24; 2Xim 1:8*  
\*17 *3:21-22; Gal 3:11; 1Ibr 10:38; Amb 2:4*

## Yakka Saayii Namaa

**18** Dheekkamsi Waagayyoo, Waagayyoo malee jiraachuu fi, jal'ina namoota hunduma irratti waaga irraa in mul'ata, isaanoo jal'ina isaanitiin

dhuugaa gad in ukamu? <sup>19</sup> Waa'ee Waagayyootiif beekum kan namaaf danda'amu isaanitiis hubatamaa dha, kanas Waagayyoo ofii isaa isaaniti hubachiiseera? <sup>20</sup> Bifni isaa jjaan hin argannee, garuu humni isaa inni bara baraa, waquummaan isaa erga biyyi lafaa, uumamee jalqabee waan inni uumte irratti qalbifamee yaadatti argamuu in danda'a? kanaafis waan itti qabatan hin qaban? <sup>21</sup> Waagayyoon utuma beekani, akka Waagayyooti ulfina hin jaanneef, galatas isaaf hin galchine, garuu yaada isaanitiin waan waa'ee hin baathe dunkaa bu'an, sam-muun isaanii inni dundaanis in dukkeenffame? <sup>22</sup> Ogessota utuma ofiin jedhani gowwomaan? <sup>23</sup> Ulfina Waa-gayyoo isa hin duune, bifa nama isadu'uuti, bifa simbirroozaati, bifa bitneensa mulla akuritti, bifa warra lafa irra munyuganitiis diddiran?

\*18 *2:5-8; Efe 5:6; Gal 3:6; Isa 66:15*  
\*19 *HoE 14:15-17; 17:24-28*  
\*20 *Far 19:1; 104; Iyo 12:7-9; 37-38; Isa 40:26; Ibr 11:3*  
\*21 *Efe 4:17-18; Mat 14:7*  
\*22 *Ef 10:14; 1Qor 1:19-21*  
\*23 *Kes 4:15-19; Far 106:20*

**24** Kanaafis Waagayyoo kajeellaa gara isaanitiin xuraa'ummaati, walii isaanii gidduutis dhagna isaanii salphisuutti dabarsee isaan kenne? <sup>25</sup> Isaan dhuugaa waa'ee Waagayyoo sobatti diddiraniiru; Waagayyoon isa hunduma nume dhiisanii, uumamaaf sagadani, hojjetaniif Waagayyoo garuu bara baraan galateffamaa dha! Ameen.

\*24 *HoE 14:16; 1Tas 4:5*

**26** Sababii kanaaf Waagayyoo kajeellaa nama salphisutti dabarsee isaan kenne; dubartoonni isaanis karaa ittiin fedha foonittiif dhiiraa wajjin wal bira ga'an isa uumamaan kennameef dhiisanii, gara isa uumamaan isaanii hin kennamitti diddiratan. <sup>27</sup> Warri dhiiraa akkasuma karaa ittiin fedha foonittiif dubartootaa wajjin wal bira ga'an, isa uumamaan kennameef dhiisanii, kajeellaa wali isaanitiin gubataniru; warri dhiiraa wali isaanii gadhoomsani, beekaa karaa irraa jal'isu isaanitiif adaba dhagna isaanii akka ta'uti fudhataniiru? <sup>28</sup> Isaan Waagayyoon beekuu, dubbii qajeelaati waa hin lakkaa'iniif, Waagayyoo

immoo yaada jal'aadhaa fi, waan namni hin hojjetne hojjechuutti dabarsee isaan kenne. <sup>29</sup> Isaan jal'ina, hamma, sassata, gadhummaa hundumaan guutamanii turan. Kanaanis guutamanii in hirmafu, in ajjeesu, nama in jolu, in gowwomsu, warra kaaniif isa gedhee in hawwu, dhokaa namaa in mul'isu? <sup>30</sup> In hamaa, Waagayyoon in jibbu, humnaan nama irratti in ka'u, in afu-fannu, of in jaju, hamaa lafaa fuudhanii in biyyichu, warra isaanii hin abbootaman? <sup>31</sup> Qalbi hin qaban, waan dub-batan hin eegan, jaalala of keessaa hin qaban, oo'as hin qaban. <sup>32</sup> Akka abbootummi Waagayyooti warra kan akkasi godhaniif duuni akka isaaniif ta'u, in beeku. Haa ta'u iyyuu malee, ofii isaanitti kan akkasi in godhu, kana gochuun isaanii duwaas utuu hin ta'in, warra kana godhaniin "Ba'eessa gootaan" in jedhu.

\*27 *Lew 18:22; 1Qor 6:9*  
\*29 *Gal 5:19-21; Efe 5:3-4*  
\*30 *2Xim 3:2-4*

## Waagayyoo Namoota

### Hundumaaf Firdii Kennuu Isaa

**2** Kanaafis ari yaa isa nama biraati faradduu, waan itti qabattu hin qabdu! Ari inni namatti faraddu, isuma namichi sun hojjetee waan hojjetuuf, firdii isatti faraddaan ofitti in faradda? <sup>2</sup> Nuuyi garuu firdiin Waa-gayyoo inni warra waan akkasii hojjetan irratti dhuuf qajeelaa akka ta'e in beekna. <sup>3</sup> Ari yaa namana! Warra waan akkasii hojjetaniitti faradda, ofii keetti immoo isuma sana yommuu gootu, firdii Waagayyoo jalaa baqatee kan baatu sitti fakkaata? <sup>4</sup> Yookiis baay'ina gaarummaa isaa, obxa isaa, siif danda'u isaa salphaatti jjaalaa ree? Gaarummaan Waagayyoo gara gedderanna yaada garaatti akka si geessu hin hubattu ree? <sup>5</sup> Mata-jabina keetti fi yaada garaa keeti geddarachuu diiduu keettin garuu, guyyaa dheekkamsaatiif guyyaa firdiin Waagayyoo inni qajeelaa itti mul'atuuf dheekkamsa of irratti walitti in qabda; <sup>6</sup> Waagayyoo nama hundumaaf adda addaan akkuma hojji isaati gatii in kennaa? <sup>7</sup> Inni warra obsaan waan gaazi hojjechaa, guddina, ulfina hin darbine, jireenya hin baadnes Waagayyoo biraa argachuu

barbaadanif jireenya bara baraa in kennaa\*. <sup>8</sup>Namoota warra ofitoo warra dhugaadhaaf abboonamu didaanii, seera Waagayyoo malee jiraachuu-dhaaf abboonamatti garuu in dheek-kama, isaan in ifatasa\*. <sup>9</sup>Dibihimii fi gidiraan lubbuu nama hamaa godhu hundumaatti in dhufa; kunis duraan dursee nama Yihudii irratti akkasumas nama Yihudii hin ta' in irratti in dhufa. <sup>10</sup>Guddinni, ulfinni, nagaanis nama waan gaarii hojjetu bundumaaf in ken-nama; kunis duraan dursee nama Yihudiiif akkasumas nama Yihudii hin ta' in irratti in kennama. <sup>11</sup>Waagayyoo nama wal hin caalechisu\*.

\*14:10; Mat 7:1-2; Luq 6:37; Yoh 8:7; Yaq 4:12

\*2Phe 3:9,15

\*6 For 02:12; Fak 24:12; Er 17:10; Mat 16:27; 2Qor 5:10

\*7 Mat 25:34; 13:43; Yoh 5:29

\*8 2Tas 1:8,9; Yoh 3:36

\*11 Hoe 10:34; Qol 3:25; 1Phe 1:17; Kes 10:17

12 Warri seera utuu hin qabaatin yakkan hunduu, seerichi utuu hin ilaalam in dhumu; warri seera qabaatanii yakkan hunduu, seerichaan isaaniti in faradama. <sup>13</sup>Warri seera dhaga'an Waagayyoo duratti qajeelota hin ta'an, waan seerichi abboonu warri godhan garuu qajeelota in ta'u\*. <sup>14</sup>Yihudoota kan hin ta' in warri seericha hin qabne, uumama isaanitiin waan seerichi isaan irraa barbaadu yeroo hojjetan, yoo seericha hin qaban ta'e iyyuu isaan ofuma isaanii keessaa seera gabu\*. <sup>15</sup>Isaan, hojiin seerichi abboonu garaa isaanii keessatti akka caafamee jiru in argisiis; dhageetiin garaa isaanii akka sumas yaadni garaa garaa takka takka isaan hadheessan, takka takka immoo isaanii falman, waa'ee kanaaf dhuga ba'u isaanii ti\*. <sup>16</sup>Akka wangeela ani barsiisuuti, guyyaa Waagayyoo barba Yeesus Kristosin dhoksaana mootaa bakkee baasee faradutti, wanti kun in beekama\*.

\*13 Mat 7:21; Yaq 1:22,25

\*14 Hoe 10:33

\*15 1:19,32; Ibr 8:10

\*16 1Qor 4:5; 2Xim 2:8

## Seera Qabaachuu Duwwaan Kaan Hin Geenye Ta'u Isa

17 Ahi garuu "Ani Yihudii dha" ofiin jetta, seerri anaaf jira jettee in amanatta, "Waagayyoo dhuunfaa koo ti" jettee ofin jajja. <sup>18</sup>Jaalala Waagayyoo beekta; seerichaan barsiifamee, isa ta'u fi isa hin taane gaar baafitee in himta\*. <sup>19</sup>Jaamotaaf karaa argisiisaa, warra dukkana keessa jiranii ibsa akka taane of amanatta\*. <sup>20</sup>Seericha keessattis beekumsaa fi dhuga isa bifa macaafiatti qophaa'e waan argatteef, gowwota in gorsita, wallaallota in barsiifaa. <sup>21</sup>Yoo akkas ta'e immoo, ati warra kan birra kan barsiifu, ofii kee immoo hin barsiifnu? "Hin hatni!" jettee uumma lallabdu, ofii keetii immoo in hatia mihii? <sup>22</sup>"Hin ejjini!" in jetta, ati immoo in ejjita mihii? Ahi waagayyoli tolfaman in ciigata, galma isaanii immoo in saammatia mihii? <sup>23</sup>Seera Waagayyoo qabaachuu keetiin of in jajja, seericha cabisu keetiin immoo magaa Waagayyoo in salphifaa mihii? <sup>24</sup>Akkuma caafamee jiru, "Saba-bii keessaniif magaan Waagayyoo warra saba Waagayyoo hin ta' in gidduutti in arrabsama" in jedha\*.

\*18 Filip 1:10

\*19 Mat 15:14

\*21 For 50:16-21; Mat 23:3-4

\*24 Isa 52:5; His 36:20-23

25 Waan seerichi abboonu hundumaa yoo goote, dhagna-qabaan siif waa'ee in baasa; seericha irra yoo dadardhite garuu, dhagna qabachuu kee akka waan dhagna hin qabaatin hafteetti in lakkaa'ama\*. <sup>26</sup>Namni dhagna hin qabaatin immoo waan seerichi gaafatu yoo eeg'e, dhagna hin qabaatin hafuun isaa akka dhagna-qabaati hin lakkaa'amuufi ree? <sup>27</sup>Egaa namni akka uumametti utuu dhagna hin qabaatin hafte waan seerichi abboonu raawatu, sitti in farada, ati seericha caafamee utuu qabduu, utuma dhagna qabaatuu seericha irra in dadardhite. <sup>28</sup>Namni bifa isa bakkeetti mul'atuu Yihudii waan ta'eef, Yihudii dhuga hin ta'u; dhagna-qabaan foonnis dhagna-qabaa dhuga hin ta'u\*. <sup>29</sup>Namni keessa namummaa isaati isa bakkeetti hin mul'annan Yihudii ta'e garuu, Yihudii dhuga dha; dhagna-qabaan yaada garaa namaas dhagna-qabaa isa

## Namni Qajeelaan Tokko Illee Hita Jiru

dhuga dha; kunis hojii hafuura Waagayyoo ti malee, hojii seericha isa caafamee miti. Namni akkasii kun Waagayyoo biratti malee, namoota biratti hin jajjannu\*.

\*25 Er 4:4; 1Qor 7:19; Gal 6:13

\*26 Gal 5:6

\*28 9:6; Yoh 8:39

\*29 Kes 30:6; Filip 3:3; Qol 2:11

## Qajeelina Waagayyoo Fi Jal'ina Namootaa

3 <sup>1</sup>Egaa Yihudiin caalmaa maalii qaba ree? Yookis bu'aan dhagna-qabaa maali ree? <sup>2</sup>Karaa kan iyyuu bu'a baay'ee qaba, bu'a kana keessaa imi caalu, sagaleen abdi Waagayyoo Yihudootti hadaraa kennamuu isaa ti\*. <sup>3</sup>Isaan keessaa kaan yoo hin amaanne ta'an immoo attan ta'a ree? Amaanamuu dhabuu isaanii immoo amanummaa Waagayyoo oolchaa ree? <sup>4</sup>Kun raawatec ta'u hin danda'u; namni eenyu illee sobaa yoo ta'e iyyuu akkuma caafannii qulqul-laa'aa, "Ati dubbii kee hundumaan dhuga akka argatutti, yeroo si ba-dheessantis akka irra aanutti" jedhu, Waagayyoo dhuga-qabeessa\*. <sup>5</sup>Garuu jal'inni keenya qajeelina Waagayyoo mul'isuudhaaf bojjeta yoo ta'e, nuyi maal jenna ree? Waagayyoo yeroo nutti dheekkanu jal'ina hin hojjetuu ree? Kanas akka yaada namaatan dubba-dha\*. <sup>6</sup>Kun raawatec ta'u hin danda'u! Silaa immoo Waagayyoo attanitti biyya lafaatti farada ree? <sup>7</sup>Garuu soba koottiin dhugaan Waagayyoo caalaa mul'atee, ulfina kennisiisaaf yoo ta'e, maaliif amumma iyyuu akka cub-bamaatti yakkii anatti muramaa jira ree? <sup>8</sup>Yoo immoo gaariin akka dhu-fuuf hamaa in hojjetama hin jennuu ree? Kaan akkas jechuu isaa ti jedhani magaa koo balleessaniiru, isaan akka-siitti yakka murruu garuu qajeelaa dha\*.

\*2 9:4; Kes 4:7-8; For 14:7,19-20

\*3 9:6; 11:29; 2Xim 2:13

\*4 For 11:6-11; 51:4; Tit 1:2; Yoh 3:33

\*5 9:14

\*6 Uma 18:25; Isa 11:3-4

\*8 6:1

9 Egaa nuyi warri Yihudoota caal-maa qabna moo ree? Waawuu, karaa tokko illee hin qabnu; anoo kanumaan dura Yihudoonni, Yihudoota warri hin ta' in bundinuus humna cubbuu jala akka jiran mul'iseera\*.

<sup>10</sup>Caafannii qulqullaa'aan, "Namni qajeelaan hit jiru, lakki, tokko illee hin jiru. <sup>11</sup>Namni tokko iyyuu hin bubatu, namni tokko illees.

<sup>12</sup>Namni tokko illees Waagayyoon hin barbaadu, namni tokko illees Waagayyoon irraa goraniiru, ergaan-takkaa warra dhimma hin baafne ta'aniiru;

<sup>13</sup>Namni gaarii hojjetus tokko illee hin jiru\*.

<sup>14</sup>Afaan isaanitiin gara awwala, banamaatti nama geessu, arraba isaanitiin in gowwomsu;

<sup>15</sup>hadhan mar'ataa biidhi isaanii jala jira\*.

<sup>16</sup>Afaan isaanii abaarsaa fi dubbii badhaa'aadhaan guutuu dha\*.

<sup>17</sup>millii isaanii dhiiga dhangalaasuutti ariifataa dha.

<sup>18</sup>karaa isaan irra darbaan irra diiguu fi gadadhuutu jira; <sup>19</sup>isaan karaa naga immoo hin beekan\*.

<sup>20</sup>Waagayyoon sodaachuu yaada isaanii keessa hin jiru\*\* jedha.

\*9 1:18-2:24; Gal 3:22

\*10 12 For 14:1-3; 53:1-3

\*13 For 5:9; 14:0-3

\*14 For 10:7

\*15 17 Ibr 59:7-8; Fak 1:16

\*18 For 36:1

19 Annas seerri waanuma jedhu, warra seera jala jiranitti akka dubbatu nuyi in beekna; kanas nama hundumaa afaan qabachiisuudhaaf, guutummaa biyya lafaas firdi Waagayyoo jala gal-chuudhaaf in dubbatu. <sup>20</sup>Egaa nama kan ta'e tokko illee wanta seerri nama irraa barbaadu gochuudhaan Waagayyoo dur-maal qajeelaa hin ta'u. Seerri cubbuun maali akka ta'e nama hubachiisa\*.

\*20 7:7; For 14:3-2; Gal 2:16

## Akka Itti Waagayyo Qajeelaa Nama Godhu

21 Amma garuu karaa seerichaa utuu hin ta'in, karaan namni ittiin qajeelaa ta'u Waagayyo biraa mul'a-teera; seeritti fi raajooni karaa kanaaf dhiigaa ba'anitti. <sup>22</sup> Namni Yesus Kristos aamanuudhaan fuula Waagayyo duratti qajeelaa in ta'a, kana irrattis warra amanan hundumaaf ga-raagerummaan hin jiru. <sup>23</sup> Hundinuu yakkaniiru, uffinni Waagayyos isaa nitti bir'ateera. <sup>24</sup> Isaanumti immoo ayyaana Waagayyoo isa karaa furii Yesus Kristos tola isaanitti kennameen, qajeelota in ta'u. <sup>25</sup> Inni dhiiga isaa dhangalaasee du'uuudhaan warra isatti amananiif mi'a araaraa haa ta'utti, Waagayyoo isa dhaabe. Waagayyoo ofii isaa qajeelaa akka ta'e mul'isuudhaaf kana godhe, obsa isaa-tiinis cubbuu namoonni kanaan dura hojjetan irra darbeeraaf. <sup>26</sup> Bara sa-naatis Waagayyoo qajeelummaa isaa argisiisuuf inni ofii isaa qajeelaa ta'uu isaa, nama Yesusitti amanus qajeelaa gochuu isaa mul'iseera.

<sup>21</sup> 1:17, *Hoe 10:43*  
<sup>22</sup> 2:16, *Phi 3:9*  
<sup>23</sup> 3:9, *1Yoh 1:8*  
<sup>24</sup> 5:1, *Efe 2:8-9; Ti 3:7*  
<sup>25</sup> *Lew 16:5-15; Efe 1:7*

27 Egaa maaliin of jajina ree? Waan ittiin of jajnu tokko illee hin qabnu, seera maaliitiin dhabna? Akka abboommii seeraatti hojjechuudhaan-ni? Waawuu, akka abboommii aman-titti jiraachuudhaan malee. <sup>28</sup> Nam-dhaan seeri abboomu hojjechuun-duwaadhaan Waagayyoo duratti qajeelaa akka ta'u cimsinee in barsiif-na. <sup>29</sup> Waagayyoo keenya Waagayyoo warra Yihudootea duwaa dha mo'o? Saba warra Yihudootea hin ta'iniifis Waagayyoo miti ree? Eyyee, inni saba warra Yihudootea hin ta'iniif immoo Waagayyoo dha. <sup>30</sup> Waagayyoo tokki-cha ega ta'ee, saba Yihudootea war-ra dhagna gabatan amantii isaanitiin, saba warra kaan warra dhagna hin qabatiniis amanitiidhuma isaanitiin qajeelota isaan in godhata. <sup>31</sup> Egaa immoo amaniti kanaan seera diigna jechuu dha mo'o ree? Waawuu, kun raawate ta'uu hin danda'u, seera jabeessine dhabna malee.

<sup>27</sup> 8:2, *1Qor 1:31*  
<sup>28</sup> *Gal 2:16; Hoe 13:38-39*  
<sup>29</sup> 10:12  
<sup>30</sup> 4:11-12; *Gal 3:20; Kes 6:4*  
<sup>31</sup> 8:4; *Mat 5:17*

## Abrahaan Amantiidhaan Qajeelaa Ta'uu Isaa

4 Kana irratti waa'ee Abrahaan abbaa sanyii keenya maal jenna ree? Waagayyoo duratti maal argete? 1 Abrahaan waan hojjeten qajeelum-maan utuu lakkaa'ameeraaf ta'ee, Waagayyoo duratti yoo ta'uu dhaabate iyyuu, kan ittiin of jajnu in qabaata ture. <sup>2</sup> Caaffanni qulqullaa'aa waa'ee isaa maal jedha ree? "Abrahaan Waagayyoon amanaa, kunis qajeelummaatti lakkaa'amee" jedha. <sup>3</sup> Beenyaa nama hojjeetef baafamu, gati argachuun isaaf ta'utti lakkaa'ama malee, akka kennaa tolaatti hin lakkaa'amu. <sup>4</sup> Namni akka seerri ab-boomutti hin hojjenne garuu Waagay-yoo irraa fagaachuu isaa beekce, Waagayyoo isa qajeelaa nama godhutti yoo amane, amantiin isaa qajeelummaatti in lakkaa'amaaf. <sup>5</sup> Namni, waan seer-richti abboomu utuma hin hojjetin Waagayyoo qajeelummaa lakkaa'uu, gammachuu akka qabu Daawit dubba-teera.

<sup>1</sup> "Wari seera irra daddarbuun isaanii dhiifameef, wari cubbuu isaanii akka deebi'ee hin arganne godhameef haa gammachuu hin lakkoofne" jedhe.

<sup>2</sup> *1Qor 1:31*  
<sup>3</sup> *Uma 15:6; Gal 3:6*  
<sup>4</sup> 11:6  
<sup>5</sup> 3:26, 28  
<sup>7-8</sup> *Far 32:1*

9 Nuyi, "Amantiin Abrahaaniif qajeelummaatti lakkaa'ame" jenna'o, gammachuun kun warraama dhagna gabatan duwaa'adhaaf mo'o yookiis warra dhagna hin qabatiniifis in ta'a ree? <sup>10</sup> Egaa attamitti lakkaa'ameef? Eysa inni dhagna qabatee mo'o yookiis utuu inni dhagna hin qabatni? Erga inni dhagna qabate miti, utuu inni

dhagna hin qabatni lakkaa'ameef malee. <sup>11</sup> Abrahaan utuu dhagna hin qabatni qajeelummaa amantiidhaan argatee, isa argate kana cimsuudhaa-fis dhagna-qabaa akka milikkitaati fudhate, karaa kanaan warra utuu dhagna hin qabatni amanan hundumaaf qajeelummaan akka lakkaa'amuuf abbaa isaanii ta'ee. <sup>12</sup> Inni war-ra dhagna qabataniifis abbaa ta'ee, isaan keessaa iyyuu warra dhagna-qabaa duwaa utuu hin ta'in, warra karaa amantii isa abbaan keenya Abrahaan utuu dhagna hin qabatni irra adeeme irra faana isaa duukaa hu'a-niifis abbaa ta'ee.

<sup>11</sup> *Uma 17:10-11*  
<sup>12</sup> *Mar 3:9; Yoh 8:39*

## Abdiin Waagayyoo Karaa Amantii Kaawwatamuu Isaa

13 Abdiin Abrahaaniif yookiis san-yii isaatiif kenname, biyya lafaa akka dhaaltuf, kunis Abrahaan seera waan cegeef utuu hin ta'in, amantiidhaan qajeelummaa waan argateef isaaf ken-name. <sup>14</sup> Namoonni seericha eeguudhaan dhaala sana arguu yoo ta'ee, amantiin namaa akkaamuun, abdiin Waagayyos gatii malee in hafa. <sup>15</sup> Seerri dhiikkaama Waagayyoo in fida, garuu utuu seerri hin jiru ta'ee, seera irra dabuunis hin jiru ture.

<sup>13</sup> *Uma 17:4-6; 22:17-18; Gal 3:29*  
<sup>14</sup> *Gal 3:18*  
<sup>15</sup> 3:20; 5:13; 7:8, 10

16 Kanaafis abdichi ayyaana irraa kan ka'e, sanyii isaa hundumaafis kan cegannu akka ta'utti amantii irra in dhabate. Kunis warra seera ceguutti qabaman duwaaf utuu hin ta'in, warra akka Abrahaan amantaniifis immoo in cegama. Abrahaan abbaa hunduma keenya ta'ee. <sup>17</sup> Abdiin kun fuula Waagayyoo dura jira, "Saba baay'ee-dhaaf abbaa akka taatuf ani si dhaa-beera" kan jedhu caafameera. Abrahaan immoo Waagayyoo isa warra du'an jiraachisu, isa waan hin jirre akka jiraatu godhutti amaneera. <sup>18</sup> Abrahaan akka yaada namaatti waan hin abdachiifne in abdatti; "Sa-nyiin kee akkas in baay'ata" akkuma jedhames abbaa saba baay'ee akka ta'u amane. <sup>19</sup> Inni, dhagni isaa akka du'ee, nama waggaa dhibba guutuu

ga'ee ta'uu isaa, gadameessi Saaraas akka waan du'ee ta'uu isaa heduu-dhaan amantitti hin laafne. <sup>20</sup> Inni amantitti jabaatee Waagayyoo hoo-buudhaan abdiin Waagayyoo kennet-hiise gochuudhaaf immoo akka danda'u inni guutummaatti hubateera.

<sup>22</sup> Kanaaf iyyuu, "Qajeelummaatti isaaf lakkaa'ame" jedhame. <sup>23</sup> Inni "Isaaf lakkaa'ame" jedhu Abrahaan duwaa'adhaaf caafame miti. <sup>24</sup> Nuyi warra amanuuifis immoo akka lakkaa'amu caafameera, nuyis Waagayyoo isa goffaa keenya Yesusin warra du'an keessaa kaasetti in amanaa.

<sup>25</sup> Yesus irra-daddarbaa keenyaaf du'atti dabarfame kenname; qajeelummaa akka argannuufis du'aa kaa-fame.

<sup>16</sup> *Gal 3:7, 9, 14*  
<sup>17</sup> *Uma 17:5; Ibr 11:19*  
<sup>18</sup> *Uma 15:5; Ibr 11:1*  
<sup>19</sup> *Uma 17:17; Ibr 11:11*  
<sup>20</sup> *Uma 18:14; Luq 1:37*  
<sup>21</sup> *Uma 15:6*  
<sup>22</sup> 15:4; *1Phe 1:21*  
<sup>23</sup> 8:32, 34; *Iso 53:4-5*

## Waagayyoo Duratti Qajeelaa Ta'uu

5 Kanaafis amantiidhaan qajeelota erga taanee, goffaa keenya Yesus Kristosiin Waagayyoo biratti nagaa qabaa. <sup>2</sup> Karaa isaa ayyaana isa am-tiidhaan dhi'aachuu arganneera; ab-dhi uffina Waagayyoo irraa hirmaa-chuu keenyaas gammachuudhaan in himanna. <sup>3</sup> Kana malees immoo gidiraan obsa akka fidu beeknee, gidiraa nutti dhufes gammachuudhaan in himanna. <sup>4</sup> Obsi qoramanii ba'uu fida, qoramanii ha'uunis abdi fida. <sup>5</sup> Saba-hafuura qulqulluu nuuf kenname, ga-rraa keenya keessatti dhangalaaset, abdiin immoo nu hin yellaasuu.

<sup>1</sup> 3:24, 28; *Efe 2:14-15; Isa 32:17-18*  
<sup>2</sup> *Efe 3:12*  
<sup>3</sup> *Yaq 1:2-3; 1Phe 1:5-7*  
<sup>5</sup> *Far 22:5; 25:20; Ibr 6:18-19; 1Yoh 4:13*

6 Nuyi amma illee of-daddhaboo taanee utuu jirtuu yeroon yaadame yommuu ga'etti Kristos warra akkuma keenya Waagayyoo irraa fagaatan hundumaaf du'ee. <sup>7</sup> Tarii namni, nama

waan gaarii godhe tokkoof du'uf fedha gaba ta'a malee, nama qajeelaa-dhaaf waan du'uf hin fakkaatu. \* Waagayyo garuu, utuma nuyi cubbamoota taanee jirruu, Kristos nuuf du'uu isaan hin namnam akka nu jaallane in argisiisa. \* 9 Kanaafis amma nuyi dhiiga isaa isa dhangala'een qajeelota erga taanee, hammaan caalaatti isumaan immoo dheekamsa Waagayyoo jalaa ooluf jira. \* 10 Nuyi amma illee dinota utuma jirruu, du'a ilma isaatiin Waagayyotti erga araaramnee, amma immoo nuyi warri isatti araaramne jireenya isaatiin hammaan caalaatti ooluf jira. \* 11 Kana duwaas miti, goofaa Keenya Yesus Kristosiin amma araara waan qabuufis Waagayyotti gammadu keenya in himanna malee.

\* 1 Phe 3:18  
\* 8:32; Yoh 3:16; 1Yoh 4:9-10  
\* 9:18; 2:5-8; Efe 1:7; Qol 1:14  
\* 10:42-5; 8:7-8; 2Qor 5:18-19; Qol 1:21-22  
\* 11 Qor 1:30-31

### Duuni Addaamiin, Jireenyi Immoo Yesusiiin Dhuufuu Isaa

12 Egaa cubbuun karaa nama tokkoo biyya lafaatti akkuma dhuuf, duunis karaa cubbuu akka gale, akkasumas namoonni hundinuu waan yakkaniif duuni saayii namaa hundumaa wal ga'e. \* 13 Uruma seerichi hin kennamniyyuu cubbuun biyya lafaa irra jira ture; garuu lafa seerri hin jiretti cubbuun hin lakkaa'amu. \* 14 Haa ta'u iyyuu malee, bara Addaamiin jalqabee hamma bara Musetti duuni nama hundumaa irratti mo'e; warruma sanyii irra-daddarbaa Addaamiin hin yakkin irratti iyyuu mo'eera, Addaam fakkeenya isa dhuufuuf jedhu sanaa ture'o. \* 12 6:23; 1Qor 15:21; Uma 2:17; 3:6,19  
\* 13 4:15

15 Kennaan Waagayyoo tola kenne garuu, akka irra-daddarbaa sanaa miti. Namoonni baay'een irra-daddarbaa nama tokkoottiin yoo du'an, ayyaani Waagayyoo fi kennaan tolaa inni isaa irra guddaa caalu immoo Yesus Kristos namniicha tokkicha sanaa, namoota baay'eedhaaf in argama. \* 16 Wanti fidu immoo, akka isa cubbuun nama tokkoo fide sana miti. Irra-daddarbaa namniicha tokkicha sanaa irratti firdituu

kenname; firdichis yakka kan murru ture. Irra-daddarbaa namoota baay'ee irratti garuu kennaa tolaatu kenname; kennaan sunis qajeelummaatti kan geessu ture. \* 17 Irra-daddarbaa nama tokkoottiin, sababii nama tokkicha sanaaf duuni erga mo'e, warri qajeelummaa argatan immoo Yesus Kristos namniicha tokkicha sanaa hammaan guddaa caalichisani jireenyatti haa mo'an ree! Isaan ayyaana Waagayyoo fi kennaa tolaa hamma isaan irratt hafutti fudhataniiru.

\* 15 1Qor 15:21-22; Yoh 1:16-17

18 Egaa akkuma irra daddarbuun nama tokkicha nama hundumaatti yakka murtisee, qajeelchuun nama tokkoo immoo namoota hundumaa firdii qajeelummaa argachiisee in jiraachisa. \* 19 Akkuma abboomannu didu nama tokkoottiin baay'een cubbamoota ta'an, abboomannu nama tokkoottiin immoo akkasuma baay'een qajeelota in ta'u. \* 20 Seerri irra-daddarbaa baay'isundhaaf gidduu lixe, garuu lafa irra daddarbuun baay'aletti immoo ayyaani Waagayyoo caalaatti baay'ale. \* 21 Akkuma cubbuun karaa du'a immo'e, ayyaaniis karaa goofaa keenya Yesus Kristos gara jireenya bara baraatti nu geessuudhaaf qajeelummaadhaan in mo'a. \* 19 3:24-26; 1br 5:8-9; Isa 53:11  
\* 20 7:8,13; Gal 3:19  
\* 21 6:23

### Cubbuu Jalaa Du'anni Kristos Jala Jiraachuu

6 <sup>1</sup> Egaa ayyaani Waagayyoo akka baay'annuf, cubbuutti jiraachuu itti fufna jennaa ree? \* 2 Kun matumaa hin ta'u! Nuyi warri cubbuu jalaa duune, si'achi attamitti cubbuu jala jiraanaa ree? \* 3 Yookiis nuyi warri Kristos Yesusitti dabalammudhaaf cunphanne, du'a isaatis isatti dabalammudhaaf akka cunphanne in wallaaltanii ree? \* 4 Nuyi cunphannuudhaan du'a isaatti isatti dabalannee isaa wajjin awwaalamneera; Kristos humna abbaa isa ulfina-qabeessaan warra du'an keessaa akkuma kaafame, nus immoo jireenya haaraatti in jiraanaa. \* 1 3:5-8; 5:20  
\* 2 1Phe 2:24; 4:1  
\* 3 Gal 3:27  
\* 4 Qol 2:12-13; 1Phe 3:21

5 Akkuma du'a isaatti isaa wajjin walitti dabalanne, akkasuma du'aa ka'u isattis isaa wajjin walitti in dabalama. \* 6 Nuyi deebinee garba cubbuu akka hin taanetti, dhagni inni cubbuu hojjen akka baddu baafa muuf, namummaan keenya inni moofaan isaa wajjin akka fannifame in beekna. \* 7 Namni yommuu du'u humna cubbuu jalaa in ba'a. \* 8 Kristosii wajjin yoo duune garuu, Kristosii wajjin immoo akka jiraanu in amanna. \* 9 Kristos warra du'an keessaa erga kaafamee, deebi'ee akka hin duune, duunis si'achi isa irratti goofummaa akka hin gabne beekna. \* 10 Du'a al tokko, waa'ee cubbuutti du'e, jireenya isaa ammaa immoo Waagayyoo in jiraata. \* 11 Isinis immoo akkasuma akka warra cubbuu jalaa du'anni, karaa Kristos Yesus Waagayyoo jiraatanitti of lakkaa'aa. \* 5 2Xim 2:11; Filip 3:10-11  
\* 6 Gal 5:24; 6:14; Efe 4:22-23  
\* 8 Gal 2:20; Qol 3:3-4  
\* 9 Far 16:10; Hee 2:27; 1br 7:24; Mal 1:18  
\* 10 1br 9:26-28; 1Phe 3:18  
\* 11 6:4,8; 2Qor 5:15; 1Phe 2:24

12 Ammas cubbuun warra kaajeeleaa foonittif abboomannan akka isin hin godhannetti, dhagna keessan isa du'e keessatti isa hin moosisinaa. \* 13 Bu'aa dhagna keessani mi'a jala'inaa gochuudhaaf harka cubbuu jala hin galchinaan. Garuu akka namoota warra du'a keessaa ba'anni jireenya argataniitti, Waa'geyyoo of kennaniiti, bu'aa dhagna keessani mi'a qajeelinaa gochuudhaaf harka Waagayyoo jala galchaa. \* 14 Isin seera jalatti gabmantani kan jiraattan utuu hin ta'in, ayyaana Waagayyoo jala waan jiraatanii cubbuun isin irratti goofummaa hin gabaatu. \* 12 Uma 4:7  
\* 13 6:19; 12:1  
\* 14 7:4-6; Gal 5:18; 1Xim 1:9; 1Yoh 3:6

### Garbummaa Cubbuu Jalaa Ba'anni Hojjetaa Qajeelinaa Ta'uun

15 Egaa seera jalatti qahannee kan jiraannu utuu hin ta'in, ayyaana Waagayyoo jala waan jiraannuuf, cubbuu hojjenuu ree? Kun matumaa hin ta'u. \* 16 Waan tokko of irratti goofaa godhattanii harka isaa jala yoo of galchitan, isin wanta sanaaf garba akka taatan hin beekani ree? Cubbuudhaaf

yoo abboomantani du'aaf, Waagayyoo yoo abboomannan qajeelinaa in buktu. \* 17 Waagayyoon galanni haa ga'uli isin dur garboota cubbuu tuttan; amma garuu gonoo barsiisa keenya isa itti kennaman sanaaf garaa guntuudhaan abboomantaniiru. \* 18 Cubbuu jalaa bu'ba ba'anni, hojjetaa qajeelinaa taataniiru. \* 19 Sababii dadhabii keessaniif jedhee akka isin hubattaniiti nan dubbadha; akkuma kanaan dura gad-dhiisatti jiraachuudhaaf bu'aa dhagna keessani xuraa'ummaadhaa fi seera malee jiraachuu jala galchaniiti, amma immoo ququllummaatti jiraachuudhaaf bu'aa dhagna keessani qajeelina jala galchaa. \* 15 5:17-21; 6:1-2  
\* 16 Yoh 8:34; 2Phe 2:19  
\* 18 Yoh 8:32; 1Phe 2:16  
\* 19 1:24; 6:13; 12:1

20 Garboota cubbuu yommuu tuttan, qajeelinaa fi abboomannu jalaa ba'anni tuttan. \* 21 Egaa hojjiin keessan yeroo sanaa ija attamii kenne ree? Ija inni kenne sanatti amma yeella'aa jirtu, wanti kun hundinuu gara dhuumaatti du'atti in geessa. \* 22 Amma garuu cubbuu jalaa luba ba'anni hojjetoota Waagayyoo taataniiru, kunis ququllummaadhaaf ija isiniif godhata, gara dhuumaattis jireenya bara baraatti in geessa. \* 23 Beenyaa nama cubbuu hojjetuu du'a, kennaan Waagayyoo inni Kristos Yesus goofaa keenya wajjin tola kennamu garuu jireenya bara bara ti. \* 21 7:5; 8:6,13  
\* 22 Gal 6:8; 1Phe 1:9  
\* 23 5:12; 1Yoh 5:11; Yaq 1:15

### Seeraa Fi Fakkeenya Ga'elaa

7 <sup>1</sup> Obboleota ko, isin warra seera hubattaaniiti nan dubbadha; seerri hamma namni jiru duwaatti nama irratti goofummaa akka qabu hin beekani ree? \* 2 Fakkeenyaaf duhartiin heerumte tokko, hamma abbaan manaa ishee jiraatu duwaatti seeraan itti hidhannee jirti, abbaan manaa ishee yoo du'e garuu, seera isa ittiin abba manaa ishee sanatti hidhamteetti hikkamu ishee ti. \* 3 Egaa akka kanatti abbaan manaa ishee utuma jirruu, dhiira kan bira wajjin yoo jiraatte, ejjituu jedhamti; abbaan manaa ishee yoo du'e



in heekna. <sup>22</sup> Uumama sana duwwaahu aada miti, nuvi warri hafuura Waagayyoo akka qabdiitti arganne iyyuu, il-mummaati guddifamuu, namummaan keenyaa inni foonni furamuu, diinni-nee yeroo eeggamuufi garaa keenyatti in aadaa\*. <sup>24</sup> Nuvi abdiidhaan fayyine; abdiin ijaan argamu immoo abdi miti, namni waan ijaan argu in abdaraa ree\*? <sup>25</sup> Wanta ijaan hin argine yoo abdanne garuu, obsaan in eeggama\*.

\*18 2Qor 4:17

\*19 Qol 3:4

\*20 Lew 3:17-19

\*21 2Phe 3:13; 1Yoh 3:2

\*22 2Qor 5:2-4; Gal 5:5

\*24 2Qor 1:22; 5:7; Ibr 11:1

\*25 2Qor 4:18; Gal 5:5

<sup>26</sup> Hafuuriichis immoo akkuma ka-natti dadhabbi keenyatti nu gargaara; nuvi maal kadhachuu akka nuuf barbaachisu akka ta'uti hin beeknu; hafuuriichi garuu aaduu isaatiin karaa namni dubbiidhaan nu'isuu hin dar-deenyeen nuuf in kadhata. <sup>27</sup> Hafuuri-ichi akka jaalala Waagayyooti warra isaaf qulqullaa'anif in kadhata; Waagayyoo inni garaa namaa fongolchu immoo, yaada hafuuriichaa in beeka\*.

\*27 1Qor 2:10; 4:5

<sup>28</sup> Waagayyoo warra isa jaallatan karaa hundumaa gargaaree gara gaarritti isaan in geessa; isaanoo warra akka akeeka isaatiiti waamamanii dha\*. <sup>29</sup> Warra duran dursee beek-kunna isaatiin fo'ate, fakkaatti ilma-isa isa obhoolota haay'eedhaaf anga-fa ta'uuf jiru, akka ta'aniif yaadaan isaan qabe\*. <sup>30</sup> Warra yaadaan isaan qabe immoo waameera; warra waame immoo qajeelota isaan godheera; war-ra qajeelota godhe immoo ulfinaan isaan ga'eera\*.

\*28 Efe 1:11

\*29 Filip 3:21; Qol 1:15,18; Ibr 1:6

\*30 2Tas 2:13-14; 2Xim 1:9

### Waagayyoo Kristosiin Guddaa Nu Jaallachuu Isaa

<sup>31</sup> Kana hundumaa irratti Waa-gayyoo gara keenya erga ta'ee, eenyu-tu nu irratti ka'a jenna ree\*? <sup>32</sup> Waa-gayyoo ilma isaa utuu hin mararsifatin hunduma keenyaaaf dabarsee erga ken-ne, waan hundumaas immoo ilma isaa wajjin tola nuuf hin kennu ree\*? <sup>33</sup> Warra Waagayyoo fo'ate eenyutu

hadheessa ree? Erga Waagayyoo akka waan balleessa hin qabneetti isaan lakkaa'ee, kan hadheessu hin jiru\*. <sup>34</sup> Eenyutu itti farada ree? Erga Kris-tos Yesus du'ee kaafamee immoo, gara mitiga Waagayyooti argamee Waagayyoon nuuf kadhatee, kan itti faradu hin jiru\*. <sup>35</sup> Eenyutu jaalala Kristosiitti gargar nu baasa? Gidraan yookiis muddamni, ari'atamun, beelli yookiis qullaa ta'uun, sodaa-chifamun yookiis billaan gargar nu baasu danda'aa ree?

\*36 Sababii keetiif namoonni guyyaa guyyaatti

nu keessa in ajjeefamu,

akka hoolota qalamuuf jedhanitti

lakkaa'annee jirra\*.

kan jedhu caafameera\*.

\*31 For 11:8,6

\*32 Yoh 3:16; 1Qor 3:21

\*33 Isa 50:8; Mat 12:10-11

\*34 4:25; Ibr 6:20; 7:25; 1Yoh 2:1

\*36 For 4:22; 2Qor 4:11

<sup>37</sup> Waan nu irra ga'e hundumaatti garuu, karaa isa nu jaallatee mo'toha guddaa argama\*. <sup>38</sup> Duunni, jireenyi, ergamoonni waaga irraa, warri baanti waagaa keessatti aboo qabu jedhaman-ni sodaatan, wanti amma jiru, wanti dhufuf jirus hundinnu, wanti humna argisiisuu danda'us, jaalala Waagayyooti gargar akka nu hin baafne ani beeka\*. <sup>39</sup> Wanti ol ka'ee jiru, wanti gad fagaatee jirus, uuma-ma keessaa wanti biraas, jaalala Waa-gayyoo isa karaa goofaa keenyaa Kristos Yesus nuuf dhufetti, dan-da'ee gargar nu hin baasu\*.

\*37 1Yoh 5:4-5

\*38 Efe 1:21; 6:12; Qol 2:15; 1Phe 3:22

\*39 Yoh 10:28

### Waa'ee Saba Waagayyoo Fo'amee

<sup>9</sup> Ani Kristosiin dhugaadhumaa dubbadha; ani hin sobu, yaadni garaa koos hafuura qulqulluudhaan dhugaa anaaf ba'a\*. <sup>2</sup> Wanti ani dub-badhu, wanti yaadni garaa koo dhu-gaa anaaf ba'us, gadda guddaa akkan qabu, gaddi kunis utuu gargar hin ciitiin garaa koo kan na dhukkubsu akka ta'ee dha. <sup>3</sup> Isaan in gargaara yoo ta'e, sababii obhoolota koo warra foon koo fi dhiiga kooofiif jedhee, ofii kooiti Kristosiitti gargar kutamee

uttuu abaarame iyyuu nan jaalla-dhan ture\*. <sup>4</sup> Isaan saba Israa'el; il-mummaan, ulfinni isaa, kakaan yeroo yerootti kakaame, seerti, waages-suun, abdiin garaa garaas isaaniif kennaman\*. <sup>5</sup> Abboonni qomoo kan isaani ti; akka firooma fooniitis Kristos qomoo isaani keessaa dhal-te. Waagayyoo inni hundumaa gartarraa jiru bara baraan, haa galateffamu!

Ameen\*.

\*1 Xim 2:7

\*3 Bau 32:32; 2Qor 12:15

\*4 Bau 4:22; 9:4; Kes 7:6; 14:2; Rom 3:2; Efe 2:12; Ibr 9:1

\*5 1:3; Mat 1:1-16; Lag 3:23-38; Yoh 1:1; Ibr 1:8-10; 1Xim 3:16

\*6 Kun garuu dubbiin Waagayyoo

fiixaan ba'uu dadhabe jechuu miti;

sanyii Israa'el kan ta'e hundinnu Is-raa'el dhugaa miti\*.

\*7 Sanyii Abra-haam kan ta'e hundinnus ijoollee

Abrahaam miti; garuu, "Yisshaqiin

sanyii siif in lakkaa'ama" jedhamee-

ra\*. Kunis, firooma foonni isa iitiin

dhalatani ijoollee Waagayyoo ta'u

miti, warra abdi Waagayyootiin dha-

latetu sanyii dhugaatti lakkaa'ama

malee jechuu dha\*. <sup>9</sup> Abdiichi, "Yeroo

akkasiitti deebi'ee nan dhufa, Saaraa-

nis ilma godhatee na eegdi" kan

jedhu ture\*.

\*6 Lak 23:19; Rom 2:28

\*7 Uma 21:12; Mar 3:9; Yoh 8:39

\*8 Gal 3:7; 4:23,28

\*9 Uma 18:10,14

<sup>10</sup> Kana duwwaas miti, Ribqan ilmaan jalkuu nama tokkoo, innis ababiiti keenya Yisshaqiif in ulfoof-te. <sup>11</sup> Ijoolleen sun utuu hin dhalatin, isaan keessaa tokko illee gaari yoo-kiis hamaa utuu hin godhin, akeeki fo'annaa Waagayyoo dhaabata akka ta'uuf\*. <sup>12</sup> Akka waamicha isaatiiti malee, akka gochaa namaatti akka hin taane beeksisundaaf, "Inni angafni isa quxisundaaf in hojieta" jedha-mee haadha isaaniiti himamee ture\*. <sup>13</sup> Akkuma caafame, "Ani Yaaqoobin nan jaallade, Essawu garuu nan jibbe" jedhe\*.

\*10 Uma 25:21

\*11 8:28-29; 11:5-6

\*12 Uma 25:23

\*13 Mit 1:2-3

<sup>14</sup> Egaa karaa Waagayyoo loogatu jira jenna moo ree? Matumaa kun ta'uu

hin danda'u\*. <sup>15</sup> Inni Museedhaan, "Na-muma ani araara gochuufi barbaaduuf araara nan godhaaf, namuma ani gara laafuufi barbaaduufis garaa nan laa-faaf" jedha\*. <sup>16</sup> Kanaafis kun akka ara-ra Waagayyooti malee, akka jaalala yookiis dhama'a namaatti miti\*. <sup>17</sup> Caaffanni qulqullaa'aan Fara'ooniin, "Ani maqan koo lafa hundumaa irratti akka labsamutti, humna koo si irratti argisisundaafaan ol si kaase" jedha\*.

\*18 Egaa inni nama barbaaduuf araara in godha, nama barbaadus mata-jabeessa in godha\*.

\*14 Uma 18:25; Kes 32:4

\*15 Bau 33:19

\*16 Efe 2:8-9

\*17 Bau 9:15-16

\*18 11:30-32; Bau 4:21; 7:3; 8:15; 1Phe 2:8

### Dheekkamsaa Fi Araara Waagayyoo

<sup>19</sup> Kana irratti ari, "Yooos immoo Waagayyoo attanitti balleessa nama irraa argata ree? Jaalala isaatiinis eenyutu mormuu danda'a ree?" aanaan in jetta\*. <sup>20</sup> Garuu nama nana! Kana Waagayyoti dechisundaaf, ati ce-nyu? Wanti harka namaatiin hojieta-mee tokko isa hojiteen, "Maaliif ak-kasitti na hojiite?" in jedhani\*? <sup>21</sup> Namni suphee dha'u tokko, suphee kutaa tokko irraa, godaa mana ta'uuf godaa laagootti itti hojietaa dha, uuf-dhaaf aboo gaba miti ree\*? <sup>22</sup> Waa-gayyoo inni dheekkamsa isaa argisi-suu, humna isaas beeksisuu barbaade, warra akka godaa dheekkamsa ta'a-nii badisaaf qophaa'an kanaaf, baay'ee obsuu danda'ceera yoo ta'e immoo maal ta'inna laata ree\*? <sup>23</sup> Ak-kasumas badhaadhummaa ulfina isaa, namoota akka godaa araaraa ta'an warra inni duraan dursee ulfinaaf qopheesse irratti, mul'isundaaf go-dheera yoo ta'ee\*? <sup>24</sup> Warri qodaati fakkeeffamnes nuvi, inni warra Yihu-doota duwwa waame utuu hin ta'in, waameera\*. <sup>25</sup> Inni macaala Hose'aa keessatti, "Warra kan koo hin ta'in, saba koo jedhee, nan waama; biyya hin jaallatamnis," jaallatamtu koo jedhee nan waama\*.

<sup>26</sup> iddoodhumaa, 'Isin saba koo miti' jedhamee itti himametti,

**'Ilmaan Waagayyoo jiraataa'**  
jedhamanii  
in waamamu" jedha\*.

- \*19 Iyo 9:12  
\*20 Isa 29:16; 45:9  
\*21 Ee 18:6; 2Xim 2:20  
\*22 2:4-5  
\*23 8:29-30; Efe 1:4-12; HoE 13:48  
\*24 1:16; 3:29-30  
\*25 Hos 2:23; 1Phe 2:10  
\*26 Hos 1:10

27 Isaayaas immoo waa'ee Israa'el liif, "Lakkoofti ijoollee Israa'el akka ciiracha galaana qargarra yoo baay'ate iyyuu, isaan keessaa hamba isaani duwwatu oola, 28 gooftichi dubbii isaa isa sodaachisaa gabaabsee lafa irratti in raawwata" jedhee in labaa. 29 Akkuma Isaayaas duraan dursee dubbates, "Gooftaan maccaa ijoollee utuu nuuf hin hambifne ta'ee, muji akka Sodoom taanee, Gomoraas fakkaannee turte" jedhe\*.

- \*27-28 Isa 10:22-23  
\*29 Isa 1:9

### **Qajeelummaan Maali** **Keessaa Akka Argamu**

30 Egaa amma maal jennu ree? Saba Waagayyoo warri hin ta'in, qajeelummaa argachudhaafis warri hin dhama'in, qajeelummaa argataniiru, qajeelummaan isaanii immoo amanii keessaa in argama\*. 31 Israa'el warri seera qajeelota isaan godbu argachudhaaf dhama'an garuu, isa bira hin geenyee\*. 32 Maaliif isa bira hin geenye? Isaan amanii keessaa utuu hin ta'in akka waan inni hojii keessaa argamutti waan itti dhama'aniif isa bira hin geenyee, isaan "Dhagaa gufannaa" sana irratti gufatan\*. 33 Akkuma caafame,

"Kunoo, ani dhagaa gufannaa karta nama kufifus Xiyyoon keessa nan kaa'a, inni isatti amanatu immoo hin yeella'u" jedhe\*.

- \*30 10:20  
\*31 10:2-3; 11:7-8  
\*32 1Qor 1:23; 1Phe 2:8; Isa 58:2  
\*33 Isa 8:14; 28:16; Mat 21:42, 44; 1Phe 2:6

### **Yihudoonni Karaa Malee** **Qajeelummaa Barbaaduu Isaanii**

**10** 1 Obbooloota kol Yihudoonni akka fayyan garaa koo hundumaan nan hawwa, isaaniiis Waagayyoon nan kadhada\*. 2 Isaan Waagayyoo akka binaafan dhugaa nan ba'aaf, haa ta'u iyyuu malee, Waagayyooof hinaafum isaanii akka bubannaa dhugaatti miti\*. 3 Qajeelummaa isa Waagayyoo kennu waliilatti, qajeelummaa mataa isaanii dhaabbachuu yaalaniru; qajeelummaa isa Waagayyoo namaaf kennu jalas of hin galchine\*. 4 Kristos nama amanu hundumaa gara qajeelummaatti geessudhaan seericha iddoodhaan in ga'a\*.

- \*1 9:13  
\*2 HoE 22:3  
\*3 9:31-32  
\*4 Mat 5:17; HoE 13:39; Gal 3:24-25; Ibr 8:13

### **Fayyimi Nama** **Hundumaa Ta'uu Isa**

5 Museen waa'ee qajeelummaa isa seera keessaa argamutti, "Namni wanta seerichi jedhu godhu, ittiin in jiraata" jedhee caafata\*. 6 Qajeelummaan amanii keessaa argamu garuu, "Kristosin gad fiduudhaaf, Eenyutu gara waagaatti ol ba'a?" 7 Yookiis immoo, Kristosin warra du'an keessaa ol fiduudhaaf, "Benyutu qiletti gad bu'a?" jedhee garaa keetti hin yaadihi" jedhe. 8 Egaa maal godhi jedha ree? "Dubbichi sitti dhi'oo dhi, afaan kee keessa, garaa kee keessas jira" jedhe; dubbichis dubbii amanii isa muji lallabnu dha\*. 9 Yesus gooftaa akka ta'ee afaan keetiin yoo beeksifte, Waagayyoo du'aa akka isa kaase immoo garaa keetti yoo amante fayyina bara baraa in argatta\*. 10 Namni garaa isaatti amanee qajeelaa ta'a, afaan isaatiinis beeksisee in fayya. 11 Caaffanii qullullaa'aan, "Namni isatti amanu hundumuu hin yeella'u" in jedha\*. 12 Kanattis warra Yihudoonni ta'a fi warra Yihudoonni hin ta'in gidduu garaagarummaan hin jiru; immoo gooftaa nama hundumaa ti, warra isa waammatan hundumaa fi baadhaadhummaa isaa irraa in kenna\*. 13 Caaffanii qullullaa'aan, "Namni maqaa gooftaa waammatu hundumuu in oola" in jedha\*.

- \*5 Lew 18:5; Gal 3:12  
\*6-8 Kes 30:12-14  
\*9 Mat 10:32; 2Qor 4:5  
\*11 9:33; Isa 28:16  
\*12 1:16; Gal 3:28; Gal 3:11; HoE 10:34-35  
\*13 Yoe 2:32

14 Nannooni immoo, nama itti hin amanne attamitti waammatu ree? Attamittis nama waa'ee isaa dhaga'ani hin beekneetti amanu ree? Namni utuu isaa, nitti hin lallabin, attamitti waa'ee isaa dhaga'u ree? 15 Nannooni yoo ergaman malee, attamitti lallabu ree? "Warri odnu gaarii fidanii dhufan maal maal nama gammachiisu" kan jedhu illee caafameera\*. 16 Hundumti isaanii garuu wangeela dhaga'ani hin abbootumanne; Isaayaas, "Gooftaa, eenyutu waan nu irraa dhaga'ee amane ree?" in jedha\*. 17 Egaa amanthin dhaga'uu irraa in dhufa, wanti dhaga'uu ta'u immoo dubbii Kristosin in beekama\*.

- \*15 Isa 52:7  
\*16 Isa 53:1  
\*17 Yoh 17:20; 1Tas 2:13

18 Amma isaan dhuguma waa'ee kanaa hin dhageenye ree? Jedheen gaafadha. Dhaga'uu isaanii nama hin qabu; caaffanii qullullaa'aan, "Waan isaan afaan isaanitiin dubbatan lafa hundumaatti ba'e, dubbii isaaniiis lafa namni jiraatu hundumaa ga'e" in jedha\*. 19 Yookiis Israa'el bin hubannee ree? jedheen gaafadha. Waagayyoo duraan dursee, "Warra saba koo hin ta'inni akka binaafan nan godha, gaabitanis saba wallaalaatti akka isin aartan nan godha" jedhu isaa Museen dubbateera\*. 20 Akkasumas immoo, "Warra ana bin barbaadinitti argameera, warra ana hin gaafataniis mul'adheera" jedhu isaa Isaayaas mul'adheera dubbateera\*. 21 Israa'el irratti immoo, "Harka koo guyyaa guutuu gara saba abbootumamu didee, afaan mormuutti ba'iseen jira" jedhee dubbateera" in jedha\*.

- \*18 Far 19:4; Gal 1:23  
\*19 Kes 32:21; Rom 11:11  
\*20 Isa 65:1  
\*21 Isa 65:2

**Arara Waagayyoo**  
**Saba Israa'el Irratti**  
1 Egaa ani nan gaafadha, Waagayyoo saba isaa gateeraa ree?

Matumaa kun ta'uu hin danda'u! Ani ofii koochi nama Israa'el, sanii Abrahaam gosa Beniyaamin keessaa tokko\*. 2 Waagayyoo saba isaa warra duraan dursee beekumsa isaatiin fo'ate hin ganne; waa'ee isa Eliyaas, Waagayyoon Israa'elitti kadhatee, caaffannu qullullaa'aan waan jedhu in beektu miti? 3 Innoo, "Gooftaa! Isaan raajota kee ajjeesaniiru, iddoowaan aarsaa kees diiganiiru; ana duwwatu ba'e, isaan jireenya koos ballessuu in barbaadu" jedhe\*. 4 Deebiin Waagayyoo isaf kenne immoo maal ture? "Ani namoota Ba'aalif jilbeentaniin hin sagadin kuma torba ofii koochi hambi-fadheera" kan jedhu ture\*. 5 Bara si'anaas immoo akkasuma bambaan warra Waagayyoo ayyaana isaatiin fo'atee jiru\*. 6 Fo'annu isaanii ayyaanaan erga ta'ee immoo, hojii isaanitiin ta'uu bin danda'u; kanaa achi ayyaanni ayyaana ta'ee jiraachuu hin danda'u\*!

- \*1 Ee 31:37; Filip 3:5; HoE 22:3  
\*2 Far 94:14  
\*3 1Mor 19:10, 14  
\*4 1Mor 19:18  
\*5 9:27  
\*6 4:4; Gal 3:18

7 Egaa maal ta'ina laata ree? Warri Israa'el waan barbaadan argachuu in dadhaan, warri fo'aman argataniiru; warri kaan garuu in hadoodhifaman\*.

Akkuma caafamee jiru, "Waagayyoo hafuura hadoodchu isaanitti fide, hamma ha'aattis ija bin argine fi gurra hin dhageenye isaanii kenne\*."

9 Daawitis akkasuma, "Maadiin isaanii furgaasadaa fi kiyyoo, boolla itti qabamanii fi adaba isaanitti haa ta'u, akka isaan hin argineetti iji isaanii haa dukkanaa'u, dugdi isaanis bara isaanii guutuu haa goopha'u" jedha\*.

11 Egaa ani nan gaafadha, gufachum isaanii akka kufanti hafantii moo ree? Matumaa kun ta'uu hin danda'u; garuu irra dadardarban isaanitiin, hinaafaa garaa warra Israa'el keessaa darmaqsudhaaf, warra Yihudoonni hin ta'inni

fayyinni argame\*. <sup>12</sup> Egaa irra daddar-buun isaanii biyya lafaatiif ceeba erga badhaasee, hir'inni isaanii saba Yihudoota hin ta'iniif ceeba erga badhaasee, warri Israa'el deebi'ani guutum-maatti argannuun immoo hammaan caalaa eebba haa ta'u laata\*!

\*7.9:16, 18, 31; 2Qor 3:14

\*8 Kes 29:4; Isa 29:10; HOE 28:26-27

\*10 Par 69:22-23

\*11 10:19; HOE 13:46; Kes 32:21

\*12 Er 4:1-2

### Fayyina Warra Saba Waaqayyoo Hln Ta'inni

<sup>13</sup> Ammas isin warra saba Waaqayyoo hin ta'imitan dubbadha, ani saba Waaqayyoo warra hin ta'iniif ergamaa akkuma ta'e, ergaa koo kanas ol ol nan qaba\*. <sup>14</sup> Kanaan Yihudoota qomoo koo hunaafisee, isaan keessaa mu'aasa illee oolcha yoon ta'e nan dhamaa\*. <sup>15</sup> Gatannuun isaanii araaramu biyya lafaa erga ta'ee, fudharamuun isaanii immoo maal ta'inna laata? Inni warra du'a keessaa ba'aniif jireenya ta'uuf jira\*.

\*13 1:5

\*14 1Qor 9:20-22; LXm 4:16

\*15 Hs 37:1-28

<sup>16</sup> Bu'kicha irraa gar tokko buddug-famee Waaqayyoo kan qulqulleffame yoo ta'e, guutummaan bu'kichaas kan qulqulleffame in ta'a; biddi muka tokkoos Waaqayyoo kan qulqulleffame yoo ta'e, damoonni mukichaas kan qulqulleffaman in ta'u\*. <sup>17</sup> Garu damoota sana keessaa kaan irraa cabnaan, ati immoo inni akka damce ejersa diidaa, soora mukichi ejersa sin qabu irraa hirmaachuudhaaf iddoo damoota cabanitti itti fayyifameera\*, <sup>18</sup> damoota sanatti of hin jajini! Yoo of jajje garuu hiddichatu si qabee jira malee, ati hiddicha akka hin qabin yaadadhu\*! <sup>19</sup> Ati immoo, "Akka ani iddoo isaanitti fayyifamuf damoonni sin irraa caacaban" in jetta ta'a. <sup>20</sup> Ba'eessa jette, isaan amanti-dhabina isaanitiif irra caacaban. Aati garuu amanti-qabeenya keetiin jabaatee in dhaabatta; kanaafis sodaadhaan eeggadhu malee, waan guddaa of hin se'in\*. <sup>21</sup> Waaqayyoo, damoota warra mukichatti dhalatan hin qusanne erga ta'ee, sis hin qusatu. <sup>22</sup> Egaa gaarummaa fi humna

Waaqayyoo yaadadhu! Warra irraa kun-fanitti hamaa dha, siif garuu gaarii dha; kunis yoo ati gaarummaa isaatti jabaate duwwaa dha; kanaa acbi atis immoo mukicha irraa in murrama\*. <sup>23</sup> Isaan immoo amanti-dhabina isaanii irraa yoo deebi'an, iddoo sanatti in fayyifamu; Waaqayyoo deebisee itti isaan fayyisnuudhaaf humna qaba\*. <sup>24</sup> Aati inni muka ejersa didaatti dhalatee, isa irraa mu'amtee, muka ejersa qe'ee isa akka umamaatti sitti gargar ba'etti, kan fayyifame erga taatee, hammaan caalaatti warri itti dhalatan kun deebi'ani muka isaanitti baa fayyifaman ree!

\*16 Lak 15:17-21

\*17 Eje 2:11-14

\*18 Yoh 4:22

\*20 Ibr 4:2; 1Qor 10:12

\*22 Yoh 15:2, 4, 6; Ibr 3:14

\*23 14:4; 2Qor 3:16

### Araari Waaqayyoo Hundumaaf Ta'uu Isa

<sup>25</sup> Nuhu gargar baasee hubate akka isin hin jenneef, dhoksa dhangaa kana akka beektan nan barbaada, yaa obbo-foota ko! Innis immoo, mata-jabinni Israa'el keessaa gar tokkotti dhufe, hamma warri saba Waaqayyoo hin ta'in guutummaatti saba isaatti dabalamanitti malee, isaan irratti hin ba'i\*. <sup>26</sup> Israa'elis guutummaatti in fayyifama; caafinatti qulqullaa'aa waa'ee isaatiif.

\*Inni furu Xiyoonii in dhufa,

Waaqayyoo malee jiraachuus

sanyu Yaagoo beeksa in

baasa\*!

\*27 akkasumas,

"Yeroon cubbuun isaanii isaan

irraa fuudhu,

keknu koo kana isaanif nan

dhaaba" in jedha\*.

\*23 Luq 21:24; Yoh 10:16

\*26 Isa 59:20-21; Far 14:7

\*27 Er 31:33-34

<sup>28</sup> Wangeela tuffachuu isaanitiin Yihudoonni sababii keessaniif jedhani akka diina Waaqayyoo in ilaalamu; to'annu isaanitiin garuu sababii abbootaaf jedhani Waaqayyoo duratti in jaallannu\*. <sup>29</sup> Kennaan Waaqayyoo, waanichi isaas hin geddaramu\*. <sup>30</sup> Isin kanaan dura Waaqayyoo abbootannu diddani turtan, amma garuu warri

Yihudoonaa abbootannu waan didaanif araara Waaqayyoo argattanittu\*. <sup>31</sup> Akkasuma immoo araara isa isin argattanin, isaanis araara argachuu-dhaaf amma Waaqayyoo abbootannu didan. <sup>32</sup> Waaqayyoo sanyu namaa hundumaaf araara kennuf jedhee, namoota hundumaaf abbootannu didnu jalatti boojisiise\*.

\*28 15:8; ITrs 2:15-16

\*29 Lak 23:19; Isam 15:29

\*30 Tu 3:5

\*32 Gal 3:22; LXm 2:4

### Galata Waaqayyoo

<sup>33</sup> Badhaadhummaan araara

Waaqayyoo hammaan

guddata!

Ogummaan isaa fi beekumni

isaa hammaan gad fagaata!

Akka inni itti murtoo godnu,

namni qorce bira hin ga'u!

Karaa isaas namni faana

dha'ee hin hubatu\*!

\*Caafala keessatti iyyuu,

"Eenyuu takkaa yaada garaa

Waaqayyoo beeka ree?

Yookiis eenyuu gorsa

kennuufi danda'e ree\*?

<sup>35</sup> Eenyuu waa isaaf kennee beeka ree?

Eenyutus waa isa dubbifata ree?"

Kan jedhu caafameera\*.

<sup>36</sup> Wanta hundumaa Waaqayyoo

nume;

wanti hundumtuu isaan in

jiraate;

wanti hundumtuu isaaf in jiraata;

bara baraan isaaf galanni baa

ta'ul! Ameen\*!

\*33 Isa 45:13; 55:8; Iyo 11:7-8

\*34 Isa 40:13; Er 23:18; Iyo 15:8;

1Qor 2:16

\*35 Iyo 41:11

\*36 16:27; 1Qor 8:6; 2Phe 3:18

### Waaqayyoo Hojjechuudhaaf

Jiraachuu

<sup>12</sup> Ammas yaa obbofoota ko, araara Waaqayyoo jedhaatii namummaan keessan qulqullamaa aadhaa fi Waaqayyoo duratti fudhatamaa akka ta'utti, aarsaa jiraatu gootanni akka isa dhi'eessitan isin nan gorsa; akkasitis hafurraa Waaqayyoo in sagadhu\*! Fakkeenya jireenya bara isa darbu kanaa duukaa hin bu'ina! Jaalalli

Waaqayyoo isa kam akka ta'e gargar baasnuudhaaf, yaada garaa keessanii haareffachuudhaan of diddirraa Jaalalli Waaqayyoo immoo waan gaarii ta'e, waan isa duratti fudhatamaa ta'e, waan akeeka isaa fixaan baasus hubachuu dha\*.

\*1 6:13

\*2 Eje 4:17, 22, 23; 5:10, 17

<sup>3</sup> Ayyaana isa anaaf kennameen

namni waan yaaduu isaaf ta'u caa-

laatti akka of hin yaadne, tokkon tok-

kon keessanitti nan buma; garuu addu-

ma addaan akka amantii isaaf kenna-

meetti akka of ilaahun ta'uufitti, haa

yaadu\*! \*Nuyi dhagna tokkotti bu'aa

dhagnaa baay'ee qabna; bu'aan dhag-

naa hunduu immoo hojji adda addaa

qabu\*! \*Akkasuma nus immoo utuma

baay'ee taanee jirtu, Kristositti dhag-

na tokko; nuyis bu'aa dhagna walii ti\*!

\*3 11:20; 1Qor 12:11; 2Qor 10:13; Gal 6:3;

Eje 4:7

\*4 1Qor 12:12-13

\*5 1Qor 12:27; Eje 4:25

<sup>6</sup> Akka ayyaana Waaqayyoo isa

numf kennameetti kenna garaa garaa

qabna; kennaan isaa waan Waaqayyoo

namatti ibsu dubbachuu yoo ta'e, akka

amantiibaa wajji walii galutti dubba-

chuu dha. \*Kennaan keenya hojiidhaan

nama gargaaru yoo ta'e, hojiidhaan

nama gargaarutti in jabaanne! Baris-

suu yoo ta'e barsiichiatti baa jabaatu!

\*Kennaan isaa nama gorsuu yoo ta'e,

gorsuutti baa jabaatu! Inni namaaf

kennu, garaa qulqulluudhaan haa ken-

nu! Inni dura bu'us dhimnee haa

gegeessu! Namni namaa oo'us fuula

ifaadhaan haa hojjetu\*!

\*6-8 1Qor 12:4-11; 14:1

\*7 1Phe 4:10-11

\*8 Mt 6:2-3; 2Qor 9:7

### Namootaaf Hojjechuudhaa

Fi Jiraachuu

<sup>9</sup> Nama jaallachuu keessan jaalala dhangaa haa ta'u, waan hamaa jirbaa, wanta gaarii ta'etti qabanaa jirbaa dhaa\*! <sup>10</sup> Jaalala obboolumaattiin ho'i-saa wal jaalladhaa; walii keessaniif ulfina kennuudhaaf wal dorgomaa\*! <sup>11</sup> Waa dhimma baasnuudhaaf hin dhi-baa'ina! Hafurra gubaa gabaadhaa! Gooftichaafis of irraa bu'aa hojje-dhaa\*! <sup>12</sup> Abdii qabdanitti gammadaa,

rakkina obsaa; Waagayyoon kadhachnuttis cima\*<sup>13</sup> Warra Waagayyoo qulqullaa'an rakkina isaanitti gargaarru keessa qooda qabaadhaa! Keessumoota simachuutti dhimmu\*<sup>14</sup>

\*9 *1Xm 1:5; Amo 5:15*

\*10 *Filp 2:3; 1Phe 1:22; 1Br 13:1*

\*11 *HOE 18:25; Ege 6:7; Qol 3:23; Mal 3:15*

\*12 *5:2-3; 1Tas 5:16-17*

\*13 *1Br 6:10; 13:2; 1Phe 4:9; 3Yoh la 5-8*

14 Warra isin ari'atan ceebbisa, isaan ceebbisa malee hin abaarnaa\*<sup>15</sup> Warra gammadani wajji gammadaa; warra boo'anni wajjinis boo'aa\*<sup>16</sup> Waa'ee waliin keessaniif yaada tokko qabaadhaa; isin ol of qabu hin yaadinaa, warra gad deebi'anni wajjin jiraachuu baraa! Nuvi ogeessota ofiin jettani, ogummaa keessan of duwaaadhaaf hin godhatnaa\*<sup>17</sup> Namni hamaa yoo isin irratti hojjetee, deebi'anni hamaa irratti hin hojjetna! Waan fuula nama hundumaa duratti fudhatama ta'e yaadatti qabadhaa\*<sup>18</sup> Nama hundumaa wajjin nagaatti jiraachuuadhaa karaa keessan wanta danda'amu hundumaa godhaa\*<sup>19</sup> Michoota kol! Jaa baasuu dheekkamsa Waagayyotti dhiisa malee, ofii keessaniif jaa hin baafatnaa! Caaffata qulqullaa'aa keessatti, Waagayyoo goofaan, "Jaa baasuu kan kooti, anni hojji nama mataa isaa irratti nan deebisa" jedhee dubbateera\*<sup>20</sup> Idaddoo tokkotti immoo, "Diinni kee yoo beela'e nyaachisi, yoo dheebees obaasi! Kana gochu keetinis gaabee akka inni yella'u in goota" jedhamee caafanetra\*<sup>21</sup> Waan gaaridhaan isa hamaa mo'i malee, hamaan si hin mo'ini! \*14 *Mat 5:44; Luq 6:28; 23:34; 1Qor 4:12; 1Phe 3:9*

\*15 *Par 35:14; 2Qor 11:29*

\*16 *15:5; Filp 2:2-3; Isa 5:21; Fak 3:7*

\*17 *2Qor 8:21; 1Tas 5:15; Fak 20:22*

\*18 *14:19; Mat 5:9; Mar 9:50; 1Br 12:14*

\*19 *Lew 19:18; Kes 32:35; Mat 5:39*

\*20 *2Mor 6:22-23; Fak 25:21-22; Mat 5:44*

## Waan Warra Aboo

### Qabaniif Gochuun Ta'u

13 Namni hundinuu warra biyya bulchuuadhaaf aboo qabaniif haa abboomamu! Fedha Waagayyoo malee aboo qabachuun hin danda'amu; warra aboo qabatani Waagayyoti achi isaan dhaabe\*<sup>2</sup> Kanaaf namni aboo kanaaf abboomamu didu, waan Waa-

gayyoo dhaabeen in morma; warri kana godhanis firdii of irratti in fidu. 3 Namni waan gadhee hojjetan malee, namoonni gaarii hojjetan warra biyya seerretan hin sodaatan. Egaa attis aboo isaanii akka hin sodaante godhachuu in barbaadde? Yoo waan gaarii hojjetu! Akkasitti warra aboo qaban biyya galata in argatta\*<sup>4</sup> Isaan kun waan gaarii hojjechiisuudhaaf Waagayyoo biyya siif kennannu. Atti waan hamaa yoo hojjette garuu, isaan sodadhu! Isaan nama hamaa hojjetu irratti adaba Waagayyoo raawwachuudhaaf malee, hilla isa ittiin adabuuadhaaf itti kenname sana akkasumaan hin baatan\*<sup>5</sup> Kanaafis, namni adaba Waagayyoo duwaaftu utuu hin ta'ni, yaada garaa isaa cihsachuuf abboomannuun in ta'a. 6 Isinis kanaaf gihira baafu, warri aboo qaban kunis yeroo kana raawwachuudhaaf dhaabatanitti Waagayyooft hojjechu isaanii ti. 7 Egaa hundumaaf waan isaan isin irraa argachuuf malan, baasaaf, isa gibritti isaafta'uu fi gihira, isa qaraxi isaafta'uu fi qaraxa, isa sodaatanuun isaafta'uu fi sodaatanuun, isa uffinni isaafta'uu fi uffina kennaaf\*<sup>8</sup>

\*1 *Yoh 19:11; 1Ti 3:1*

\*2 *1Phe 2:13-14*

\*3 *2Sen 19:6-7*

\*4 *Mat 22:21; Mar 12:17; Luq 20:25*

### Waan Walif Gochuun Ta'u

8 Wal jaallachuu irraa kan hafe gatii wal dubbifitan hin qabaatnaa! Namni nama jaallatu waan seerti isa irraa barbaadu raawwachu isaa ti\*<sup>9</sup> Abboomannu, "Hin ejjin, hin ajjeesin, hin haati, waan namaa hin hawwin" jedhan, warri kaanis hundinuu dubbi tokkicha isa, "Nama akka ofii keeitti jaalladhu!" jedhuun in xumrumu\*<sup>10</sup> Namni nama erga jaallatee, waan hamaa isa irratti hin hojjetu; kanaafis nama jaallachuu seera raawwachu dha\*<sup>11</sup>

\*8 *Mar 12:31; Yoh 13:34; Gal 5:14; 1Xm 1:5*

\*9 *Bau 20:13-17; Lew 19:18; Kes 5:17-21; Mat 22:39-40*

\*10 *1Qor 13:4*

11 Yeroo itti dura amanne caalaas amma guyyaan fayinaa waan nutti dhi'aateef, yeroon kun yeroo itti birra baa dammaqun isin irra jiru ta'u isaa

beekaa\*<sup>12</sup> Halkanichi sokkee, guyyi dhi'aateera, kanaafis kotaa hojji dukkana keessa hojjetamu of irraa fureen gannee, mi'a lolaa isa ifa keessa ittiin hojjetan in hidhamaa\*<sup>13</sup> Kotaa amala keessa tolfanne akka warra ifa guyyaa keessa deddeebi'annitti jiraama malee, albaadhummaatti yookiis maachiitti, haladummaatti yookiis gad-dhiisatti, nama loluutti yookiis weemootti hin jiraannu\*<sup>14</sup> Goofaa Yesus Kristosin akka uffata shilaati uffadhaa malee, hawwa namummaa foonni raawwatani isas gammachiisuudhaaf garaa hin kennama\*<sup>15</sup>

\*11 *Efe 5:14,16; 1Tas 5:6-7*

\*12 *1Tas 5:8; Ege 5:11; 6:13; 1Yoh 2:8*

\*13 *Luq 21:34; Ege 5:18*

\*14 *Gal 3:27; 5:16; Qol 2:23; 1Phe 2:11*

### Yaada Walitti Dafanii Akka Hin Farame

14 Nama dubbi amanitti dhaabaa ta'e ofitti qaba! Isa ofitti qabun keessan garuu yaada inni fudhateen morkachuudhaaf hin ta'ni\*<sup>2</sup> Namni waa gargaar baasee hubate waan hundumaa nyaachuu akka danda'u in amana, inni gargaar baasee hubachuu dadhabee garuu, nyaata biqil-tuu garaa garaa in nyaata\*<sup>3</sup> Inni nyaata hundumaa sooratu, isa nyaata hundumaa hin sooranne sana hin ceppha'ni; inni nyaata hundumaa hin sooranne isa sooratu hin faradhi! Waagayyoo isas ofitti qabeera\*<sup>4</sup> Atti inni hojjetaa biraatti faradhu, cennyu at? Inni yoo dhaabate, yoo kufes goofaa isaati beeka; haa ta'u iyyuu malee, gooftichi isa dhaabachiisuu waan danda'uuf inni in dhaabata\*<sup>5</sup>

\*1 *15:1-2,7*

\*2 *Uma 1:29; 9:3; 1Qor 10:25*

\*3 *1Qor 8:8-9; 10:23; Qol 2:16*

\*4 *Yaq 4:11-12*

5 Namni guyyaa tokko guyyoota warra kaan irra caaleffatu jira; inni kaan immoo guyyoota hundumaa wal qixxetti ilaala. Kana irratti namni adduma addaan akkuma fudhateetti yaada isaa gar tokkotti haa kutaa\*<sup>6</sup> Namni guyyicha yaadatu goofaadaaf isa yaadatu, inni nyaata hundumaa sooratu Waagayyoon waan galateffatuu, goofaa isaatiif hojjechuudhaaf in soorata. Inni nyaata hundumaa hin sooran-

nes goofaa isaatiif hojjechuudhaaf soorachuun dhiisa, Waagayyoon immoo in galateffata\*<sup>7</sup> Nu keessa tokko illee akeeka ofii isaatiif hin jiraatu; tokko illee akeeka ofii isaatiif hin du'u\*<sup>8</sup> Yoo jiraanne, akeeka gooftichatiin jiraanna, yoo duunes akeeka gooftichatiin duuna, egaa jiraannus duunus nuyi kan gooftichaa ti\*<sup>9</sup> Gooftaa warra du'anni warra jiraati ta'uudhaaf, Kristos du'ee deebi'ee jiraate\*<sup>10</sup>

\*5 *Gal 4:10*

\*6 *Qol 3:17; 1Xm 4:4-5*

\*7 *2Qor 5:15; Gal 2:20*

\*8 *6:10-11; 1Tas 5:10; Luq 20:38*

\*9 *HOE 10:42*

10 Atti garuu maaliif obboleessa keetti faradaa ree? Yookiis att maaliif obboleessa kee cepphaata ree? Hundumti keenna barcuma firdii Waagayyoo duratti dhi'aachuuf jira\*<sup>11</sup> Caafata qulqullaa'aa keessatti, "Idhugaa ana isa jiraata! Jibbi hundinuu anaaf jilbentechuuftu, arrabni hundinuu anni Waagayyoo akkan ta'e beeksistuu jiru" jedha gooftichi\*<sup>12</sup> kan jedhu caafameerra\*<sup>13</sup> Kanaafis nu keessaa hundumtuu adda addaan waan godhe sababii isaa wajjin Waagayyotti hinuuf jira\*<sup>14</sup> \*10 *2:16; Mat 7:1; 25:31-32; HOE 17:31; 2Qor 5:10*

\*11 *Isa 45:23; Filp 2:10-11*

\*12 *Gal 6:5*

### Amantoota Karaa Waagayyoo

#### Irraa Akka Hin Gufachiifte

13 Egaa kotaa walitti hin farannu, isin guftu dura keessani obboleessa keessan karaa Waagayyoo irraa akka hin gufachiifneef murtuu godhaa malee\*<sup>14</sup> Ani karaa goofaa Yesus wanti tokko illee ofii isaati xuraa'aa akka hin ta'in beekera, fudhateeras; namni tokko wanti kun xuraa'aa dha jedhee yoo amane garuu, isaafta xuraa'aa in ta'a\*<sup>15</sup> Nyaanni att nyaattu yaada obboleessa keetti yoo midhe, att jaalattetti qabante jitaata miti; nyaata ofii keetti nyaatiin nama Kristos du'eeff, gara badisaatti hin geessin\*<sup>16</sup> Kanaafis wanta gaarii Waagayyoo biraa argatan hin arabsiisinaa! 17 Mootummaan Waagayyoo, mootummaa gajeelummaa, nagaa fi gammachuu warra hafuuta qulqullun birra kennamani ti malee, mootummaa nyaataa fi dhugaatii miti\*<sup>18</sup>

18 Namni isaan kanatti gabamee Kristosif hojjetu, Waagayyoon in gammachiisa, namoota birattis in fudhatama.

\*13 Mar 18:7; 1Qor 8:9; 10:32-33

\*14 Mar 15:11; HoE 10:15; Ti 1:15

\*15 13:10; 1Qor 8:11-13

\*17 Mar 6:33; 1Qor 8:20; 8:8; 10r 13:9

19 Kanaafis kottaa wanta nagaaf ta'u, waan ittiin jireenya tokkummaa walif jjaaruu dunkaa in bunnaa\*.

20 Nyaaftaaf jettee bojjii Waagayyoo hin diigin, wanti nyaatanu hundinuu qullaa aa dha, namicha nyaata isaatiin nama gufachisuuf garuu gadhee dha\*.

21 Egaa foon nyaachuu, daadhii waynii dhuguu yookis waanuma obboleessi kee ittiin gufatu dhiisuu gaarii dha\*.

22 Waan qajcelaa dha, jettee amanice fudhate immoo, ofii kee fi Waagayyoo gidduutti qabaadhu! Namni wanta hubatee fudhate saratti deebi'ee ofiiti hin faradama, wanti amaniiidhaan hin bojjetanne hundinuu cubbuu dha\*.

\*19 12:18; 15:2

\*20 1Qor 3:21-23; 8:7; Ti 1:15

\*21 1Qor 8:13

\*22 1Qor 10:25-27; 1Yoh 3:21

\*23 14:14

### Warra Kaan Gammachiisuun Of Gammachiisu Dura

Bu'uun Akka Ta'u

15 Nuyi warri dubbii amantiitti jajjiboo itane, dadhabbi warra dadhabootaa baachuuru nuuf ta'a malee, ofii keenya gammachiisuudhaaf dhama'u mii\*.

2 Nt keessaa adduma addaan isa kaaniif gaarii akka ta'uuf, jireenya tokkummaa akka jjaaruu naama haa gammachiisu\*.

3 Kristos immoo, isa caaftani qullullaa'aa, "Ar-rabsoon ittiin si arrabsan ama irra bu'e" jedhutu isa irratti raawwatame malee, inni ofii isaa hin gammachiifne\*.

4 Nuyi obsaa fi jajjabina caaftani qullullaa'aa on nuuf kennaniin abdi akka argannutti, wanti caaftana qullullaa'oo keessati caaftaman hundinuu nu barsiisuu caaftaman\*.

5 Waagayyoo inni obsaa fi jajjabina namaaf kennu immoo, fakkeenya Kristos Yesus dunkaa buutani, walii galtee akka qabaattaniif isin haa dandeessisu\*.

6 Yaada tokkoo qabaattaniif, sagalee tokkichaan Waagayyoon abbaa gooftaa keenyaa Yesus Kristos akka galateeffattaniif isin haa gargaaru\*.

\*14:1-2; 1Qor 9:22

\*2 14:19; 1Qor 9:19; 10:24,33; 1Tas 5:11

\*3 Yoh 8:50; Far 69:9

\*4 4:23-24; 1Qor 10:11; 2Xim 3:16

\*5 12:16; Filip 2:2

\*6 HoE 4:24

### Wangeelli Warra Yihudoota Hin Ta'aniif Kennamu Isaa

7 Egaa akkuma Kristos ofiiti isin qabe, isinis Waagayyoon galateeffachiisuuf akka ta'utti, inni tokko isa kaan ofiiti haa qabu\*.

8 Kristos amanaamummaa Waagayyoo argisuuudhaaf, kanaanis abdi Waagayyoo abbootaaf kenne cimsuudhaaf, hojjetaa Yihudoota warra seera dhagna-qabaa eegani akka ta'e isinittan hima\*.

9 Akkasumas saba Yihudoota warri hin ta'in, araara isaatiif Waagayyoo ulfina akka kennaniif hojjetaa isaanii ta'e. Akkuma caafamee jiru.

\*Kanaafis ani saba Waagayyoo warra hin ta'in gidduutti sin galateeffadha.

\*magaa kees nan faarfadha" jedha\*.

10 Ammoo, "Isin saba Waagayyoo warri hin ta'in,

saba isaati wajjin gammadaa!" jedhameera\*.

11 Ammas immoo, "Isin saba Waagayyoo warri hin ta'in

hundumti keessan, goofticha galateeffadhaa!

Sabni hundinuu isa haa galateeffatani!"

12 Isaayaa immoo itti dabalaa, "Hidda laseyi keessaa tokko dhufuuf jira,

inni warra saba Waagayyoo hin ta'in

bulchuudhaaf in ka'a,

warri saba Waagayyoo hin ta'iniis abdi isaanii isa irra in

kaa'atu" jedhe\*.

13 Humna hafuura qullulluutiin abdiitti guddachaa akka adeemtanitti, Waagayyoo inni abdi namaaf kennu, isati amanu keessaniin gammachuufi nagaa hundumaan isin haa guutu\*!

\*7 14:1

\*8 Mar 15:24; 20:28; HoE 3:25

\*9 2Sam 22:50; Far 18:49

\*10 Kes 32:43

\*11 Far 117:1

\*12 Isa 11:1-10; Mar 12:21; Mat 5:5

\*13 5:1-2

### Sababii Akkastii

Caafef Mul'isuu Isaa

14 Yaa obboleota kol Ani ofii kootii gaarummaa guutuu akka qabdan, beekumsa hundumaan akka isin guutaman, wal gorsuus akka isin dandeessan, nama tokko malee hubadheera\*.

15 Garuu ayyaanni Waagayyoo biraa waan anaaf kennameef, waa'ee waan tokko tokkoo isin yaa-dachiisuudhaaf caalaa ija jabinan isiniif caafeteera\*.

16 Ani warra saba Waagayyoo hin ta'iniif hojjetaa Kristos Yesus ta'ee, wangeela Waagayyoo akka lubatti hojjechuudhaaf ayyaana argadheera; akkasittiis warri saba Waagayyoo hin ta'in, hafuura qullulluudhaan addaan baafatani, akka aarsaatti Waagayyoo duratti akka fudhatamaniif isaanii nan hojjecha\*.

17 Egaa karaa Kristos Yesus, ani hojjiin amma Waagayyooof hojjechu kan naan kooruudhaaf sababii qaba\*.

18 Kristos warra saba Waagayyoo hin ta'in Waagayyooof abbootisuuudhaaf, harka kootiin waan raawwate duwaa dubbachuudhaaf ija nan jabaadha; kanas waanan dubbadhee fi waanan hojjeedheen raawwate\*.

19 Kan inni raawwates humna mii'ikkitoofaa fi dhiqqi baay'etiin, humna hafuura qullulluutiinis ture; kanaafan Yerusaleemi jalqabee naana'ee hamma liiriquumti guutummaatti wangeela Kristos jaljabu danda'e\*.

20 Hundee namni kan biraa jalqabee irratti akkan hin bojjenneef immoo, lafa takkaa magaan Kristos hin dhaga'amnitti malee, wangeela akkan hin lallabne murroo godheera\*.

21 Akkuma caafamee iyyuu, "Isaan isa takkaa waa'een isaa isaanitti hin himamin in argu; isa takkaa waa'ee isaa hin dhaga'inis in hubatu" jedha\*.

\*14 Filip 1:9

\*15 1:5; 12:3

\*16 11:13; 12:1; Filip 2:17

\*17 2Qor 1:12-14

\*18 1:5; 2Qor 3:5; 4:5

\*19 Mar 16:17; HoE 14:3; 2Qor 12:12

\*20 2Qor 10:15-16

\*21 Isa 52:15

### Akeeka Roomaa Dhaquu Isaati Mul'isuu Isaa

22 Sababii kanaaf yeroo baay'ee isin bira dhufuun anaaf hin danda'ame\*.

23 Amma garuu naana'aa kanaa bojjii hafe waanan hin qabneef, dhufee isin arguudhaafis waggaa baay'ee hawwaa waanan tureef\*.

24 Yeroo ani Ispaaniiyaa dhaquudhaaf achii darbu isin argee, takka isinitti gammadee, karaa koo irra akka na buufan nan abdada\*.

25 Amma garuu warra Waagayyoo qullullaa'aniif gargaarsa fudhee Yerusaleem dhaquu koo ti\*.

26 Warri Magedooniya fi warri Akaayyaa, hiyeessota Yerusaleemitti warra Waagayyoo qullullaa'an gidduutti argamanii, waan tokkummaa isaanii ittiin mul'isan buusuudhaaf jaallataniru\*.

27 Isaan warri Yihudoota hin ta'in kun jaalala isaanitti kana godhan; karaa tokko immoo kun waanuma gochuun isaan irra jiru ture; erga warri Yihudoota cebeba hafuura isa Waagayyoo irraa argatan warra Yihudoota hin ta'ini wajjin himaatanii, warri Yihudoota hin ta'is waan jireenya foonitiif argatanii warra Yihudoota gargaaran isaan irra jira\*.

28 Ani hojji kana raawwadhee, hortic ha isaaniiif walitti qabame sanas amanamummaadhaan eegee ergan itti kennee, karaa keessan darbee isphaaniyaa dhaquudhaaf nan adeemaa.

29 Yeroon dhufus, cebeba Kristos guutummaatti isiniif fidee akkan dhufu annu beeka\*.

\*22 1:13

\*23 1:10-11

\*23 HoE 18:21; 19:21; 20:22; 24:17

\*26 HoE 11:29; 1Qor 16:1; 2Qor 8:1-4

\*27 9:14; 1Qor 9:11

\*29 1:11

30 Yaa obboleota ko gooftaa keenya Yesus Kristosiin, jaalala hafuuri qullulluun nuuf kenneenis, isin anaa wajjin dhimmantiin Waagayyoon akka anaaf kadhattaniif isinittan himadha\*.

31 Yihudaa keessati miidhaa warra hin amanee akkan ooluuf, warri Waagayyoo qullullaa'an gargaarsa ani Yerusaleemti geessu gammachuudhaan akka fudhataniif, Waagayyoon anaaf

kadhadaa\*<sup>32</sup> Ani immoo, jaalala Waagayyoo yoo ta'e gammachuudhaan isin bira nan dhufa, isinii wajjin wal arguudhaanis yaadhi koo in bogota\*<sup>33</sup> Waagayyoo inni nagaan kennus hunduma keessan bira baa jiraatu! Ameen\*<sup>34</sup> *2Qor 1:11; Efe 6:18-19; Filip 1:27; 2Tas 3:1*

\*<sup>31</sup> *HoE 21:11,27; 2Tas 3:1-2*  
\*<sup>32</sup> *1:10*  
\*<sup>33</sup> *16:20; 1Tas 5:23; 2Tas 3:16*

### Amantoota Tokkoof

Nagaan Erguu Isa

**16** <sup>1</sup>Feebeen obboleetti keenya ishee waldaa kristiyaanaa Kanehe'aaf gargaartuu taate hojjetuu, hadaraan isintii kennadba\*<sup>2</sup> Isbeenis kan gooftaa waan taateef simansa warra Waagayyoo qulqullaa'aniif ta'uun ishee sima! Waan barbaachisu hundumanis ishee gargaara! Isheen namoota baay'eedhaaf anaafis immoo dubbattee gargaara turtte\*<sup>3</sup>

\*<sup>1</sup> *HoE 18:18*  
\*<sup>2</sup> *Filip 2:29*

**3** Hoji Kristos Yesusitti warra hidhata koo ta'an, Phisqitlaa fi Agilaadhaaf nagaan koo anaaf dhi'cessaa\*<sup>4</sup> Isaanoo du'a na oolchuudhaaf jedhani morma isaanii kennaniiru. Ani isaan nan galateeffadhe, ana duwwaa utuu hin ta'in waldoonni kristiyaanaa saba warra kaanii hunduu isaan in galateeffatu. <sup>5</sup>Waldicha isa mana isaanitti walitti gabannutis nagaan koo anaaf himaa! Ephaneos michuu koo, warra biyya Asiyaati Kristosiif of kennan keessaa, isa angafatti nagaan koo anaaf dhi'cessaa\*<sup>6</sup> Maariyaan ishee jabeessitee isiniif hojjeteeff nagaan koo anaaf dhi'cessaa! <sup>7</sup>Andronikosii fi Yunyaas Yihudoota warra akka koochi, warra anaa wajjin hidhamanii turaniif nagaan koo anaaf dhi'cessaa! Isaan ergamoota keessaa beekamoo dha, ana dura kan Kristos ta'ans.

\*<sup>3</sup> *HoE 18:2,18,26*  
\*<sup>5</sup> *1Qor 16:19*

**8** Amphibityaxos isa karaa gooftaa michuu koo ta'etti nagaan koo anaaf himaa! <sup>9</sup>Urbanos isa hojii Kristosiitti hidhata keenya ta'eef Isaakis michuu koochi nagaan koo anaaf himaa! <sup>10</sup>Aphcles isa kan Kristos ta'uun isaa qoramee bira

ga'ameef nagaan koo anaaf dhi'cessaa! Namoota maatii Arixobulos keessaa dhufanitti nagaan koo anaaf himaa! <sup>11</sup>Herodiyon Yihudii akka koochiitti nagaan koo anaaf himaa! Maatii Naarkos keessaa warra gooftaa fudhatanii nagaan koo anaaf dhi'cessaa!

**12** Trifenees fi Trifasee warra hojii gooftaati dadhabaa jiranitti nagaan koo anaaf himaa! Pharsis jaallatamtuu ishee hojii gooftaati baay'ee dadhabdeef nagaan koo anaaf dhi'cessaa! <sup>13</sup>Runfoos isa hojii gooftaati fo'ame, akkasuma immoo haadha isaa ishee anaafis haadha ta'etti nagaan koo anaaf himaa\*<sup>14</sup> Asinkrixiisii fi Filegoonii fi, Hermeesii fi Phaaxrobaas, Hermaasii fi oboloota isaan bira jiranittis nagaan koo anaaf dhi'cessaa! <sup>15</sup>Filelogosii fi Yuliyaa, Neryoosii fi obboleetti isaatii Olimphaasittis, warra Waagayyoo qulqullaa'ani isaan bira jiran hundumaatis nagaan koo anaaf himaa! <sup>16</sup>Yaada qulqullaa'aatii wal dhungachuudhaan nagaan wal gaafadhaa! Waldooni Kristos hunduu nagaan isaanii isiniif in ergu\*<sup>17</sup>

\*<sup>13</sup> *Mar 15:21*  
\*<sup>16</sup> *1Qor 16:20; 1Phe 5:14*

### Gara Dhummaati Gorsa Kennuu Isa

**17** Obboloota kol Warra barsiisa isin fudhattanii mormuudhaan yaada namoota gargaar baasanii, amantii irraa kufisanitti akka of ceggattan isinaan gorsaa, isaan irraa faafadhaa\*<sup>18</sup> Warri wanta akkasii hojjetan kun garaa isaaniiif yaadani hojjetu malee, Kristos gooftaa keenyaaf hin hojjetan, isaanis dubbii gurra namaatti tolee gaarii fakkaatuun garaa namoota gargaaroota in gowwomsu\*<sup>19</sup> Namoonni hunduu wangeelaaf abboota mannu keessan dhaga'aniru, kanaafis aini waa'ee keessaniif nan gammada. Wanta gaaridhaaf yaada ogummaa akka qabaattan, wanta hamaadhaaf garuu yaada haaxummaa akka isin hin qabaanne nan barbaada\*<sup>20</sup> Waagayyoo inni nagaan kennu immoo dafee Seexana milla keessan jalatti in caccabsa, ayyaanni gooftaa keenya Yesus isini wajjin haa ta'u\*<sup>21</sup>

\*<sup>17</sup> *Mat 7:15; Filip 3:2; 2Tas 3:6; 1Xim 6:3-5; Ti 3:10*  
\*<sup>18</sup> *Filip 3:18-19; Qol 2:4; Ti 1:10; 2Phe 2:1,14,15*  
\*<sup>19</sup> *1:8; Mat 10:16; 1Qor 14:20*

\*<sup>20</sup> *15:33; Uma 3:15*

### Waagayyoon Galateeffachuudhaan

Dubbii Isaa Dhaabuu Isa

**21** Ximotewos hidhaati koo akkaasumas immoo Yihudoonni akka koochi Luukiyosii fi Yaason, Sosiphaaxrosis nagaan isiniif dhaamu\*<sup>22</sup> Ani Xerixos ergaa kana caafuu isaa kanan gargaare, nagaan isin nan gaafadha. <sup>23</sup>Gaayos, inni nuyi, namoota waldaa kristiyaanaa kanaa hundumaas mana isaatti simate, nagaan isiniif erga, Erasxos inni horii mandariibaa baatu, obboleessi keenya Ku'arxosis nagaan isiniif dhaamu\*<sup>24</sup> Ayyaanni gooftaa keenyaa Yesus Kristos hunduma keessani wajjin haa ta'u! Ameen\*<sup>25</sup>

\*<sup>21</sup> *HoE 16:1-3; 13:1; 17:5; 19:22; 20:4; Filip 2:19*  
\*<sup>22</sup> *HoE 19:29; 1Qor 1:14; 2Xim 4:20*  
\*<sup>24</sup> *1Qor 16:23*

**25** Waagayyoo akka wangeela koochi, akka isa ittiin Yesus Kristos lallabameetti, akka mul'achuu dhoksa isa bara duritti jalqabee hin dubbatamin turettis, amantitti isin jabeessuu in danda'a\*<sup>26</sup> Amma garuu dooksaan kun ifatti ba'eera, akka Waagayyoo inni baraaraan jiraatu ajajettis, gara amantitti, gara abbootaamutis isaan geessuudhaaf caafata raajotatiin saba bundumaati beeksifameera\*<sup>27</sup> Karaa Yesus Kristos Waagayyoo isa ogeessa tokkechaa hooguubaan bara baraan haa ta'u! Ameen\*<sup>28</sup>

\*<sup>25</sup> *Efe 1:9; 3:4-9; Qol 1:26; 2Tas 3:3; 1Xim 3:16*  
\*<sup>26</sup> *1:5; 1Phe 1:20*  
\*<sup>27</sup> *11:36; 1Xim 1:17; Yih la 25*